

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

2000.
DECEMBER

CXXXV. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata
CXXXV. évfolyam 12. szám
(december)

Főszerkesztő
PÁPAI GÁBOR

A szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, Bartha Pál, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Járási Lőrinc, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-97-15-255
Internet: <http://larix.efe.hu/oe>

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest
Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2000. november 30.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta. A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráso-kért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

Címképünk: Légyölő galócák (*Amanita muscaria*).
Fotó: Pápai Gábor

**Tagtársainknak,
Olvasóinknak eredményes,
boldog új évezredet kívánunk!**

**Elnökség
szerkesztőség**

Tartalom

Bartha Pál: Erdőgazdálkodás a XXI. század küszöbén	357
Északi erdős tájakon	360
Fakitermelő világbajnokság Norvégiában	362
Integrátorok tanácskozása	363
Erdészeti kötélpályák Magyarországon	364
A barkócaberkenye és a méhészet	368
Karácsonyi vadás	371
Sylvester Lajos: '48-as emlékfa Háromszéken	372
A fák története	374

Egy csónakban
evezünk 375

Millenniumi Erdők Hete 376

Magánerdő- (és fa-) gazdálkodók szakmai találkozója a Rábaközben	378
Lengyel Andor kilenc évtizede	380
Unitárius elődeinkről: Fekete Lajos	381
<i>Dr. Csötönyi József</i> : A Biblia tölgyei	384
Egy kiváló magyar erdőmérnök életéről és haláláról	386
Az akácgazdálkodásról Bajnán	387
Egyesületi hírek	391

A lapot
Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az

» **OBSERVER** «

OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

Erdőgazdálkodás a XXI. század küszöbén

A századfordulóra az erdőgazdálkodás több érdekcsoport ütközési pontjába került, melynek következtében az erdőgazdálkodás jelen és közeljövője súlyos konfliktusokkal terhelt. A jövő szempontjából az az alapkérdés, hogy e konfliktusokat hogyan tudja kezelni az ágazatirányítás.

1. A tulajdonos és gazdálkodó konfliktusa

A magánerdő-gazdálkodás problémaköre

A privatizálás sajátos magyar formája paradox módon erdőterületen a földrészletek szintjén tömeges mértékben termelte újra a közös tulajdont. Az Erdőtörvény (Etv.) természetben összefüggő erdőterületre vonatkozó társulási kényszere pedig már több földrészlet tulajdonosát kötelezi közös gazdálkodásra. Mindezek eredményeként a működőképes magán-szféra-terület arányosan számított 85%-án társult erdőgazdálkodás folyik. A társult erdőgazdálkodás azt jelenti, hogy az erdőtulajdonosok erdőgazdálkodói jogaikat (Etv. 14. §.) szerződéssel átruházzák. A tulajdonhoz kötődő jogok közül a tulajdonosnál lényegében véve csak az elidegenítés és a megterhelhetőség joga marad. A társult gazdálkodás – talán a közös megbízotti formát kivéve – a tulajdon és használat elkülönülését jelenti.

Az állami tulajdonú erdők kezelésének problémaköre

Az erdő tulajdonosi jogait a Kincstár, az infrastruktúráét a Kincstár és a részvénytársaságok (rt.) gyakorolják. Kezelés és használat viszonylatában pedig mind az erdő, mind az infrastruktúra vonatkozásában a részvénytársaságok rendelkeznek jogosultsággal. Ez meglehetősen bonyolult struktúra.

A vadászati jog hasznosításának problémaköre

A vadászati törvény betű szerint a földtulajdonhoz köti a vadászati jog gyakorlását, ugyanakkor olyan döntési mechanizmus került beépítésre a törvénybe, amely a 30 ha alatti földtulajdonosokat gyakorlatilag kizárja a vadászati jog hasz-

nosításával kapcsolatos döntésből. 30 ha alatt ugyanis képviselőt kellett választaniuk, ennek hiányában pedig a jegyző döntött a földtulajdonosok helyett.

Ezen túlmenően – az erdőgazdálkodói társulásokhoz hasonló okokra visszavezethetően – a földtulajdonosok számára képzelenség elérni a törvényben előírt min. 3000 ha-os vadászterület-nagyságot is.

A tulajdon és használat elkülönüléséből fakadó konfliktusok:

- mivel az erdőtulajdonosoknak a társult gazdálkodás vitelébe és a megtermelt jövedelem elosztásába alig van beleszólásuk, a gazdálkodói jogok átruházását érzelmileg a tulajdon elvesztéseként vagy leértékeléseként élik meg;
- a cégjogi formában működő társult erdőgazdálkodót – mint mikroállalkozást – aránytalanul nagy rezsiköltség terheli;
- a gazdálkodói jogok átruházása esetén nem érvényesíthető a mezőgazdasági őstermelői-kistermelői kedvezmény;
- EU-tagságunk után igen nehéz lesz az erdőt nemzeti tulajdonban megtartani, hiszen az erdőtulajdonosi kör jelentős része a fenti okok miatt erdejéhez érzelmileg nem kötődik, továbbá az atomizálódott erdőtulajdon következtében nagymértékben hiányzik az anyagi érdekelttség is az erdő megtartásához;
- rendkívül hiányos vagy túlságosan nagyvonalú az állami vagyon kezelésének a feltételrendszere;
- mind a Kincstárnál, mind az ÁPV Rt.-nél rendkívül gyenge a vagyonkeze-

lés ellenőrzésének és irányításának intézményrendszere;

- az állam mint tulajdonos kétarcúan viselkedik akkor, amikor a természetvédelmi korlátozások jelenlegi mértéke mellett (közel 40%) a versenyszférába delegálja a vagyonkezelőt;
- a földtulajdonhoz kötött vadászati jog a magántulajdonú erdők vonatkozásában nagymértékben formális.

A konfliktuskezelés lehetséges irányai:

- birtokkoncentráció és az egyéni erdőgazdálkodás lehetőségének javítása, hiszen önkéntes társulással nehezen érhető el az az üzemméret, ahol a társult gazdálkodás előnyei már pénzben kifejezhetőek;
- a tulajdonosi jogosítványok tiszteletben tartása mellett folytatott integráció;
- a személyes közreműködésen alapuló erdőgazdálkodás pozitív megkülönböztetése;
- az állami tulajdonú erdők vagyonkezelési feltételrendszerének javítása;
- az állami tulajdonú erdőkre vonatkozó tulajdonosi elvárások összehangolása (gazdálkodás-természetvédelem);
- a földtulajdonhoz kötött vadászati jog gyakorlatban való érvényesítése.

2. Az erdő- és vadgazdálkodás konfliktusa

Mivel fentiek szerint a vadgazdálkodás kicsúszott az erdőtulajdonosok ellenőrzése alól, erdei vadkár ügyében az er-

dőgazdálkodói kör gyakorlatilag kiszolgáltatott helyzetbe került. Ezt fokozza, hogy – bár az Etv. tiltja olyan mennyiségű vadállomány tartását, amely az erdő természetes felújulóképességét és fejlődését veszélyezteti – annak presszionálási eszközei nehézkesek, és ennek következtében meglehetősen hatástalanok.

A konfliktuskezelés lehetséges iránya:

– hatékony presszionálási eszközök az erdei életközösséget károsító vadállományt tartó vadgazdálkodók ellen.

3. Az erdőgazdálkodás és természetvédelem konfliktusa

A Magyar Tudományos Akadémián április 6-án elhangzott előadás szerint a tartamos erdőgazdálkodás nem azonos a fenntartható erdőgazdálkodással, mivel az utóbbi már tartalmazza a biológiai sokféleség védelmének követelményrendszerét is, amit az Etv. csak deklarál, de nem fejt ki. A biológiai sokféleség védelmét szolgáló szabályozást az Etv. kormányzati munkamegosztás keretében átengedte a Környezetvédelmi Minisztériumnak, amely ezt a feladatot az Etv.-ben biztosított jogkörében szakhatóságként látja el.

A megosztott hatáskörre visszavezethető konfliktusok:

– természetvédelmi oltalom alá vont erdőterületen – amely az európai átlagot mintegy négyszeresen meghaladva már 20% – az erdőgazdálkodás szakmai szabályozása (éves tervtől a technológiaiig bezárólag) kompenzáció és ágazati felelősségvállalás nélkül érdemben a természetvédelmi hatóság kompetenciájába került;

– védett területen az erdőgazdálkodó a teljes kiszolgáltatottság állapotába jutott, mivel a szakhatósági vélemény elleni jogorvoslati út – különös tekintettel a természetvédelmi célokat szolgáló konkrét paraméterek nagyfokú hiányára – gyakorlatilag kilátástalan;

– az erdészeti igazgatás lehetőségei rendkívül korlátozottak a természetvédelmi oltalom alá vonás folyamatának fékezésére.

A konfliktuskezelés lehetséges irányai:

– a szabályozás és ágazati felelősség egységének helyreállítása céljából a megosztott hatáskörön alapuló együttműködés újrarendelése;

– a biológiai sokféleség védelmét szolgáló szabályozás egzakt alapra helyezése;

– védelem alá helyezés vonatkozásában természeti adottságainkhoz, a nemzetgazdaság teherbíró képességéhez, valamint az EU átlagához igazodó természetvédelmi stratégia.

4. A természetvédelem és vadgazdálkodás konfliktusa

Az ÁESz kimutatása szerint az erdők természetes vadeltartó képessége mintegy 33 ezer db szarvasegység, ezzel szemben erdeinkben – ökológiai tényezőként – ennek legalább a háromszorosa él. Ez – a monokultúrákhoz hasonlóan – az ökoszisztéma szelektív kizsákmányolását jelenti. A túltartott vadállomány látványos bizonyítéka a sok ezer km erdőfelújítást védő kerítés.

A fenntartható vadlétszámot a környezetvédelmi miniszter egyetértésével a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter állapítja meg. Az igen erős vadászati lobby elleni küzdelemben viszont az Erdészeti Hivatal rendre magára marad. Ezt a helyzetet dokumentálja, hogy felelős beosztású természetvédelmi vezető – nem érzékelve a vadállomány ökológiai faktor jellegét – a vadlétszám körüli szakmai vitát lobby-küzdelemnek minősíti (Magyar Nemzet, 1998. október 20.): „...a bérvadásztatás által produkált bevétel vagy a nagyvadadásztatás nyújtotta előnyök miatt dúl a harc a vadászok és erdészek között. A természetvédelemre pedig a hálátlan puffershöz jut, és vállalnia kell olyan vitákat, amelyeket más művelési ágazatok keltettek”.

A konfliktuskezelés lehetséges iránya:

– együttműködés olyan vadlétszám kialakításában, amely sem a természetközeli erdőgazdálkodás gyakorlati megvalósításának, sem az extenzív (passzív) erdőfenntartásnak már nem gátja.

5. Az erdőgazdálkodás és a társadalom konfliktusa

A természeti erőforrásoknak megújuló képességüket meghaladó módon való használata valóban végveszélybe sodorhatja az emberiséget. Ez a felismerés a fejlett országokban szükségszerűen ébresztette fel a társadalom lelkiismeretét, ami a természeti erőforrásokat használó nemzetgazdasági ágazatok tevékenysége elleni éles kritikában nyilvánul meg. E kritika egyfelől spontánul fogalmazódik meg (cikkek, riportok, helyi akciók), másfelől a természetvédelem civil szervezetei – már országhatárokat is átlépve – tiltakoznak, illetve szerveznek akciókat (Green peace, Duna Kör stb.).

Polgári demokráciában hosszú távon nem lehet figyelmen kívül hagyni vagy negligálni a társadalom véleményét. Ebből következően minden természeti erőforrást használó nemzetgazdasági ágazatnak jól felfogott érdeke, hogy a társadalommal elvi alapon és megfelelő hangnemben folytasson párbeszédet.

A spontán akciókból származó konfliktusok

A helytelen problémafelvetés és problémakezelés tipikus kórképét mutatja a Napi Magyarország hasábjain folyó „Tarvágás–Táigetosz” című cikk kapcsán beindult vita. A vitaindító cikke az igazság, a féligazság és a tévedés keveréke, stílusában bántóan indulatos, oknyomozást nem folytat, csak kinyilatkoztat. Ennek a problémamegközelítési módnak tipikus példája a cikkírónak alapigazságot is tartalmazó következő megállapítása: „Az erdésznek is konkurenciája volna az önfenntartó őserdő, ezért a szakma gondosan ügyel arra, hogy az erdők emberfüggőek, erdészfüggőek maradjanak.”

Erdünk nagyfokú emberfüggősége – legalább is itt, Közép-Európában – valóban alapigazság, ugyanakkor az nem igaz, hogy ezért kizárólag az erdész a felelős, hiszen:

– az erdő használata – és erre visszavezethetően annak eltávolítása az őserdő állapottól – a tulajdonos törvénnyel szabályozott alkotmányos joga;

– erdeink negyede erdőklímán kívül

található, ahol az erdők önfenntartó képessége korlátozott;

– erdeink jelentős része az erdőklima határán tenyészik, ennek következtében megújuló képessége – különösen a kedvezőtlen időjárású periódusokban – gyenge;

– a túltartott vadállomány az „erdésznél” is nagyobb akadálya a természetközeli erdőgazdálkodás gyakorlati megvalósításának.

Az írásra az erdész-társadalom megosztottan és indulatosan reagált.

Véleményem szerint a fenti – vagdalkozó stílusú – párbeszéd csak a helyzet elmérgesítéséhez vezet. Vitát csak szakmai alapon, érvtel az érvtel ütköztetve lehet folytatni olyan stílusban, amely sem konkrét személyre, sem szakmára nézve nem sértő.

A természetvédelem civil szervezeteinek tevékenységével kapcsolatos konfliktusok

A számos természetvédelmi civil kezdeményezés közül legjelentősebb a Világ Természetvédelmi Alap (WWF) és a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN). Ezek ellen a huszáros rohamok kilátástalanok, hiszen képzett ökológusokkal és sokéves nemzetközi kapcsolattal rendelkeznek. Gyenge pontjuk viszont az erdészeti alapismeretek hiányos volta, melynek következtében elvárásaik gyakran megvalósíthatósági korlátokba ütköznek. Ezen túlmenően elképzeléseiket nemigen korlátozza az Alkotmány 13. §-ában biztosított tulajdonjognak – mint alapvető jognak – a tiszteletben tartása sem. Mindezek ellenére – mivel érdekérvényesítő erejük nem lebecsülendő – fontos érdek fűződik az ezen szervezetekkel való kapcsolattartás szakmai alapokra helyezéséhez.

Az erdők rekreációs szolgáltatásával kapcsolatos konfliktusok

A társadalom rekreációs igényének kielégítése az erdőgazdálkodói kör számára árbevétel-csökkenést, illetve többletköltséget jelenthet (véghasználatok korlátozása, drágább fakitermelési és erdőművelési technológiák, parkerdei berendezések építése, fenntartása, parkerdők üzemeltetése). Piacgazdaságban az erdőgazdálkodó ezzel nem terhelhető.

A konfliktuskezelés lehetséges irányai:

– folyamatos kapcsolattartás a társadalommal;

– szakmai alapon folytatott párbe-

széd a természetvédelem civil szervezeteivel;

– erdei iskolák működtetésével aktív szerepvállalás az ifjúság ökológiai szemléletű nevelésében;

– az erdők rekreációs rendeltetéséhez kötődő többletköltségek és veszteségek kompenzálása.

6. Az állam és az állampolgár (erdőgazdálkodó) konfliktusa

Az állampolgárok jogait, valamint az állampolgárok közötti jogviszonyt a Ptk., az állampolgár és az állam közötti jogviszonyt pedig az egyes szakminisztériumok által készített és az Országgyűlés által elfogadott szakmai törvények szabályozzák.

Az erdőtulajdonosi körre nézve – a teljesség igénye nélkül – az alábbi törvények tartalmazzak jogot és kötelezettséget:

Ptk.
erdő-, természetvédelmi és vadászati (ún. zöld) törvények
erdőbirtokossági társulati törvény
föld- és ingatlan-nyilvántartási törvények
szaporítóanyagokról szóló törvény
a szövetkezetekről és gazdasági társaságokról szóló törvények
kárpótlási törvény
adó, számviteli és társadalombiztosítási törvények
államháztartási törvény
az agrárgazdaság fejlesztéséről szóló törvény
az államigazgatási eljárásról szóló törvény

A jogszabályi keretet néhány kormány- és számtalan miniszteri rendelet teszi teljessé. Ez a jogi környezet a megfelelő szakembergárdával rendelkező részvénytársaságok számára értelmezhető, ugyanakkor a paternalista szellemben nevelkedett és hirtelen „polgárrá” lett magánerdő-tulajdonosi kör részére áttekinthetetlen és sok csapdát rejt magában.

A magántulajdon használatának korlátozásából fakadó konfliktus

Polgári demokráciában a tulajdonjog mint alapvető jog:

– csak törvénnyel korlátozható,
– alapos közérdek esetében,
– a tulajdonkorlátozásnak arányban kell állnia a közérdekkel,
– a korlátozás meghatározott mérték felett kompenzációköteles.

A szakmai szabályozás – a három zöld törvény – a fenti elveknek nem

mindenben felel meg. Különösen szembevetendő az arányosság vizsgálatának, valamint a kompenzáció gyakorlati megvalósíthatóságának a hiánya. Sajátos problémát jelent a természetvédelemmel kapcsolatos szabályozásnak a Környezetvédelmi Minisztérium részére való átengedése, mivel ennek következtében az erdőtörvényhez kötődő közérdek igen nagy mértékben meggyengült.

A piacgazdasági szabályozórendszer és az ágazati sajátosságok konfliktusa

A vállalkozások jogszabályi háttere – különösen a közgazdasági szabályozórendszer – nem az agrárium arculatára készült. A mezőgazdaság az általános szabályozórendszerhez képest már jelentős mértékű ágazati kedvezményt vívott ki, ugyanakkor ez az erdőgazdálkodás vonatkozásában még nem mondható el.

Az erdőgazdálkodás pedig nem fér bele a mezőgazdaság szabályozórendszerébe sem, mivel

– szélsőségesen hosszú a termelési ciklus,
– rendkívül alacsony a jövedelmezőség,
– a kisüzemben a hozamok ciklikusak,
– igen erős az állami szabályozás,
– a gazdálkodás még veszteség esetén sem hagyható fel.

A konfliktuskezelés lehetséges irányai

– a szakmai szabályozás továbbcsiszolása,
– az ágazati sajátosságoknak jobban megfelelő közgazdasági szabályozórendszer kialakítása.

Az előzőeket összefoglalva megállapítható, hogy tennivaló bőven van. Még olyan vélemény is elhangozhat, hogy a rendszerváltás óta túl kevés történt.

A tisztánlátás végett viszont el kell mondani, hogy az erdőtörvény megalkotásában az erdészeti jogalkotásnak nem volt teljes szuverenitása, aminek következtében alapkérdések kerültek kényszerpályára. Továbbá az ágazatot érintő egyéb törvényekben nem mi vagyunk a kezdeményezők, javaslatainkat nehéz érvényre juttatni. A jogalkotásban is többnyire az erősebb elve érvényesül és az ágazati sajátosságoknak megfelelő módosításokat a kis ágazatok államigazgatási aprómunkával, törvénymódosítások kezdeményezésével lehet elérni. Ehhez pedig idő kell.

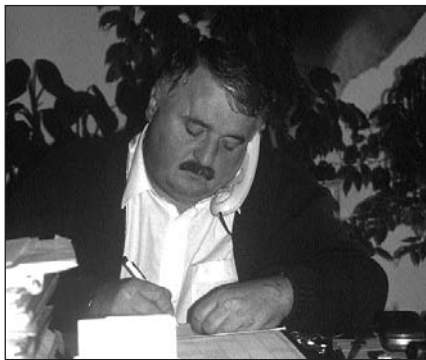
(Fotók: Szakács László)

Északi erdős tájakon

Beszélgetés Cserép Jánossal, az ÉSZAKERDŐ vezérigazgatójával

Irigylésreméltó környezetben dolgozik az ÉSZAKERDŐ központi vezetése. Az ország egyetlen olyan épülete, mely a tervezéstől fogva erdészeti célra épült, és az is maradt mostanáig. Az 1935-ös Erdészeti Lapokban *Clement Károly* erdőmérnök nekrológijában olvashatjuk: „A Minisztérium erdészeti csoportjának építészeti osztályán megtervezi, megépíti Miskolc legszebb épületét, az erdőigazgatósági székházat, s annak előcsarnokába varázslatos erővel építi be lelke vágyódását Csorbató, Tátralomnic után.” Trianon után nem volt egyedül ezzel az érzéssel. Az Erdészeti Hivatal támogatásával megújított épület a város díszje lett.

A térség erdei a honfoglalás óta mindig is állami tulajdonban voltak – mondja *Cserép János*. – A diósgyőri várhoz tartozó erdőkhöz ragaszkodtak a királyok. Meglehetősen változatos adottság mellett dolgozunk. Kezelésünkhöz tartozik a Bükk, a Jósua-tornai karszt, a Cserehát, a Zemplén, a Bodroghöz, va-

lamint a Tisza és a Hernád ártereinek egy része.

A felsoroltakból is látszik, hogy a szakismeret széles skálája kell ahhoz, hogy boldoguljunk. A változatos adottság olykor kifejezetten jól is jön, mert a munkacsúcsokat akadályoztatás esetén át tudjuk csoportosítani a területen belül. Gondolok itt az árvízre, belvízre, az elmaradó magtermésre. A 108 ezer hektár, amin van lehetőség a legkedvezőbb adottságú állapotú területeken dolgozni. Vonatkozik ez az évi 500-600 hektár felújítására is. Az elmúlt 15 év alatt szép lassan be tudtuk hozni azt a szakmai elmaradást, amit annakidején az évi 480 ezer köbméter ki-termelése okozott. Mára már csak 200-220 ezer köbméter termelünk.

A fenti adatokat olyan szemüvegen keresztül kell nézni, hogy erdeink 58 százaléka védett valamilyen fokon.

– *Akkor itt kiemelten szoros együttműködésre van szükség.*

– Három nemzeti park és három tájvédelmi körzet is érintett a területünkön. Erdőfelújítási gondjaink nincsenek, éppúgy, mint ahogy az erdőműveléssel is megbirkózunk, még akkor is, ha sok esetben a természetvédelem diktál. Olykor az

az érzésem, hogy a természetvédelem kétharmad részben tulajdonképpen madárvédelem.

Súrlódásaink okát abban látom, hogy nem egységes szemlélet alakította a törvényeket. Mindkét fél kiragadott egy számára fontosnak ítélt részletet a nagy egészből, és annak érdekében tevékenykedik. S mintha olykor a védelem személyfüggő lenne.

Az erdőgazdálkodónak meg kell élnie a rábízott erdők kezeléséből. Az elmentmondás csak az, hogy a fatermesztésből származó bevételből kell – mert egyéb forrást nem kapunk – mindazokat az előírásokat teljesíteni, ami természetvédelmi érdek. Az erdőkből kell kigazdálkodnunk a működéshez szükséges anyagiakat. A természetvédelem költségvetésből működik, ugyanakkor az előírásainak anyagi konzekvenciái reánk hárulnak. No hát ez valahogy nem tűnik jónak. Apámtól hallottam, aki szintén erdész volt, hogy az erdőből kíméletes használattal is meg lehet élni, csakhát nem mindegy, hogy hány embert kell eltartania. De azt sem tehetem meg, hogy az embereket elküldöm, ha egy-egy gyengébb év van, mert a törvényben foglalt kötelezettségeket el kell végezni. Ha a természetvédelem erdőhöz jut, akkor költségvetés szerint gazdálkodik, költségvetési pénzből.

A gazdálkodás elemeit kellene alaposan megnézni. El kell dönteni – az adott területen, – hogy mi a cél. Az ország erdeinek 20 százaléka védett. A mi kezelésünk alatt lévő erdők 58 százaléka. Ebben a kérdésben le kell ülni tárgyalni, és ésszerű kompromisszumokban kell megegyezni. Az szerintem nem járható út, hogy ha tárgyalunk, akkor újabb és újabb védendő területek jönnek szóba. Mert tudok olyan helyekről, amelyek nincsenek védve, pedig védeni kellene, és olyan is van, amelyeket nem szabadna védett kategóriába sorolni. Bánkút környéke például olyannyira terhelt télen-nyáron a látogatóktól, hogy az a térség nem felel meg egy magára valamit is adó nemzeti park előírásainak. Ezekben a kérdésekben a hídverést végre el kellene kezdeni.

– *Mennyire érintette a térséget a magánosítás?*

– A privatizációt, illetve a kárpótlást 16 ezer hektár erdővesztéssel megúsztuk.

A nagyobb erdőterülettel rendelkező erdőbirtokosságok azt hiszem, fennmaradnak, de a kicsik bajban vannak. Sokan csak a birtokbavétel után jöttek rá, hogy az erdőgazdálkodás olykor pénzbe is kerül. Évtizedek kellene, mire majd összerázódik a gazdaságosan kezelhető tulajdon. Segítenénk őket, de sokszor azt hiszem, hogy az államerdészet ki van zárva a magánerdők kezelésének lehetőségéből. Olyan a támogatási rendszer. Az erdőkezelés nem szolgáltatás.

Megtartottuk az üzeimeinket. Nem csináltunk kft-eket, mert nem volt annyi pénzünk, hogy feltöltsük őket vagyonnal. Három fűrészüzemünk parkettfríz és fűrészáru termeléssel foglalkozik. Van egy faipari üzemünk, ahol a lambéria és a csaphornyos parketta jelenti a csúcsterméket. A tizennégy hagyományos erdészet mellett van egy műszaki üzemigazgatóságunk, valamint egy vasútüzemünk. Meg kell dolgoznunk a nyereségünkért, hiszen ha belegondolunk, hogy a határig való szállítás minden egyes köbméterre 12 DM költséget rak, hát nem mindegy.

A belső anyagforgalomnál átállunk a piaci árra. A feldolgozás piaci értéken kapja meg az erdészetektől az alapanyagokat. A feldolgozóknak pedig piaci minőséget kell termelnie. Követnünk kell a minőségtanúsítás előírásait. A fejlesztéshez tőke kellene, de az nincs, és a külföldi vevők sem tolonganak. Tizenöt évvel ezelőtt a lemezipari rönk aránya 13 százalék volt, ma ez 3 százalék. A túltartás jele, s ez baj. Valahogy ez nincs rendjén, még ha a természetvédelem szempontjait nézzük, akkor sem. Egy 130 éves bükkös alatt nudum van. A fajgazdagság minimális ahhoz képest, mint amit egy tízéves vagy középkorú állományban találunk. Nem hiszem, hogy az alkalmanként időben letermelt öt hektár nem regenerálódó kárt okoz a környezetében.

– És az erdők károsodása, károsítása?

– Feltűnő erdőkárosodásról nem beszélhetünk. Az utóbbi pár csapadékos év komoly makktermést hozott, ami sikeres felújításokat eredményezett. A jóban mindig van valami rossz, ami esetünkben a vízmosta utak és elsodort hidak formájában jelentkezett. Hihetetlennek tűnik, de volt olyan területünk, melyet tavasszal bejelentettünk árvízkárosultnak, majd nyár végén aszálykárosítottunk.

Az ember károsítás már-már kezelhetetlen. Régen kiseladási bárcákat lehetett venni, egy-egy köteg rőzséért, szárazfáért. Ma motorfűrészrel mennek az erdőnek, s tele kocsikkal a főváros felé „természetesen” érvényes papírokkal.

– A változatos terepadottság jó vadászati lehetőséggel párosulhat.

– 55 ezer hektáron vadászunk, ahol többségben vagyunk. Nyugvópontra kerültek a vitás területek, bár egynémely furcsaság azért akad. A mezőgazdasági területeken kialakított vadászterületekhez olykor hozzácsaptak a határos erdőkből, mintha az nem az erdőgazdaság kezelésében lenne. A hivatkozás az volt, hogy hát régen is ott vadásztak. A régiek. De hát a vadászatnál a szakmai és a politikai elvárások sokszor nincsenek közszönő viszonyban egymással.

A vadkár kérdése is viszonylagos. Tudomásul kell vennünk, hogy a vad olyan amilyen. Télen a melegebb déli oldalak táján verődik össze, nyáron a hűvösebb völgyekbe oldalakon. Alkalmazkodnunk kell, s ehhez legjobb a kerítés, mert anélkül nem megy.

Nagyvadból évi 1600-as terítékünk szokott lenni. Nem szaporodott fel nálunk, illetve a térségben az állomány. Most már ott tartunk, hogy a vadásztársaságoknál túlbecslések vannak, hogy annak megfelelően kapják a kilövési engedélyt. A vadásztársaságok is élni akarnak. A 3-600 forintos hektáronkénti bérleti díj mellett ott van a kerítésépítési költség, és az egyéb felmerülő kiadások.

Félek, hogy nem fognak megöregedni a bikák. Igaz a teheneket védő vadászati

előírásokon is változtatni kellene, mert az öreg meddő tehenek lövésével nem okoznánk semmiféle kárt az állományban.

– Mint FAGOSZ elnök, hogyan látod a különféle szerveződések helyzetét?

– Lehetséges, hogy egy kicsit sokan vagyunk. De hát nézzük, hogy ki mit csinál. A FAGOSZ a munkaadókat tömöríti. A MEGOSZ a magánerdő-tulajdonosokat kellene, hogy egyesítse, a szakszervezet a munkavállalók érdekeiért dolgozik. Az Egyesületbe az egyének, a szakemberek és az erdőszimpatizánsok lépnek be. Valóban lehet, hogy ennek a kicsi szakmának kicsit sok ennyi szerveződés. Különösen úgy, hogy valamennyi működéséhez pénz kell. Integrálni kellene. Legalábbis a részfeladatokban. Mint például a sajtó. Ha jól számolom négyféle orgánium jelenik meg természetesen sok esetben azonos mondanivalóval.

A szervezetek hatékonysága a belső és a külső környezettől függ, s az sem lehetetlen, hogy személyfüggő. Látványos dolgok ritkán születnek, de azért a folyamatos aprómunka eredményt kell, hogy hozzon.

Egy generációnyi idő szükséges szerintem, amire ezek a szakmai szervezetek összecsiszolódnak.

Pápai Gábor

Kitüntetés

Prof. dr. Kovács Jenő, a MAB Erdészeti Szakbizottságának elnöke az MTA Miskolci Területi Bizottságának emlékermét kapta.

Gratulálunk!

XXIV. Fakitermelő Világbajnokság Norvégiában

A Magyar Fakitermelő Válogatott ismét az Andreas Stihl Kft. bőkezű szponzori támogatásával készült a világbajnokságra. Az edzések szervezését, irányítását, a szakmai felkészülést és az adminisztratív ügyeket a Fakitermelési Munkakultúra Alapítvány intézte. Nagynban segítette a válogatott keret, majd a csapat felkészülését a Tanulmányi Erdőgazdaság Rt., a Balatonfelvidéki EFAG Rt. és a Roth Gyula Erdészeti Szakközépiskola.

A versenyen résztvevő országok: Ausztria, Belgium, Belorusszia, Bulgária, Csehország, Dánia, Egyesült Államok, Észtország, Finnország, Franciaország, Hollandia, Horvátország, Lettország, Liechtenstein, Luxemburg, Magyarország, Nagy-Britannia, Németország, Norvégia I., Norvégia II., Olaszország, Oroszország, Románia, Spanyolország, Svájc, Svédország, Szlovákia és Szlovénia.

Csapatversenyben a magyar csapat 1991 óta (két verseny kivételével) egyformán 4000 pont körül teljesített, a győztes csapat pedig (két verseny kivételével) egyformán 4600 pont körül. Ez egy bizonyos állandóságot jelent. Amíg azonban 1991-ben 3971 ponttal 7. helyen végeztünk a 4571 pontos győztes mögött, idén 3979 ponttal csak a 16. helyezést értük el a 4579 pontos győztes mögött.

Még soha ennyi időt és soha ennyi pénzt nem áldoztunk a felkészülésre, mint idén. Összesen öt hetet edzettünk, ami – a világbajnokságon való részvétel idejével együtt – csaknem másfél hónap időtartamot jelent. Az Andreas Stihl Kft. gyakorlatilag a válogatott keret minden kiadását fedezte, és ellátta a csapatot motorfűrészekkel, szerszámokkal, eszközökkel és védőfelszerelésekkel. Ugyancsak ők biztosították a versenyre történő kiutazás nem csekély költségét is.

A legnagyobb gond azonban továbbra is az, hogy – egy-két megszállott emberen kívül – senkit nem érdekel ma Magyarországon a Fakitermelő Válogatott ügye. Az egyszemélyes mozgalomként működő Fakitermelési Munkakultúra Alapítvány megalakulása óta csak vergődik az egyre jobban beszűkülő lehetőségek között. Az a bizonyos egyet-

len személy (e sorok írója) pedig kezdi elveszíteni a kedvét a sok nehézség és eredménytelenség miatt.

Előfordulhat tehát, hogy az eddigi összes versenyen részt vett Magyarország nem lesz ott a XXV. Fakitermelő

Világbajnokságon, amit 2002-ben Nagy-Britannia rendez. Talán fel sem tűnik majd, hogy – a lengyelek után – egy másik nagy múltú csapat is hiányzik a sorból.

Gólya János

Fenyő monokultúrák és a talaj nedvességtartalma

A fenyő monokultúrák talaj vízkészletére gyakorolt hatását E. Bublinc cseh kutató vizsgálta a Morva-mező homokján. Olyan mérőhelyeket választott, amelyeken fenyő monokultúrák és fenyő-tölgy elegyes állományok voltak (80% fenyő, 20% tölgy). Valamennyi 70 éves volt, záródásuk teljes (80–100%). A fő különbség közöttük a mohaszint nagyságában mutatkozott, a tiszta fenyves alatt kétszer akkora volt, mint az összehasonlításhoz szolgáló másik állományban. 2-3 éven át évente három alkalommal végeztek gravimetrikus módszerrel talajnedvesség-tartalmi vizsgálatokat. A fenyves monokultúra kedvezőtlennek ismert hatását nem tudták ki-

mutatni, a talajban a mohaszint nagyobb intercepciós vesztesége miatt sem csökkent a nedvességtartalom. Magarázatként a tölgyek nagyobb párolgatóképességét és a fenyőéhez képest erőteljesebb vízfelvételeit jelölték meg.

Fafajpolitikai megfontolásaink pontosítása érdekében nálunk is szükség lenne hasonló vizsgálatokra, nélkülük észlelésekre alapozva vitázunk a fenyvesek kedvezőtlen vagy kedvező hatásáról.

(Hivatkozás: E. Bublinc: Influence of pine monoculture on momentary soil moisture. Acta Inst. Forest. Zvolenensis, 1972)

Ref. Dr. Szodfridt István

Joglesen

Magyar Közlöny

- 43/2000. (VII. 21.) FVM r. A 2000. évi ár- és belvizek által okozott mezőgazdasági és erdőgazdálkodási károk enyhítéséhez rendkívüli támogatás nyújtásáról4792
- 95/2000. (VII. 21.) KE h. A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter tájékoztatója a vadászvizsga tartalmi feltételeiről és a vizsgaszabályzatról4872
- 71/2000. (IX. 30.) FVM r. Az aszálykárt szenvedett mezőgazdasági termelők 2000. évi talajművelési költségeinek támogatásáról1234
- 87/2000. (XI. 10.) FVM r. A 2000. évi ár- és belvizek által okozott mezőgazdasági és erdőgazdálkodási károk enyhítéséhez rendkívüli támogatás nyújtásáról szóló 43/2000.

- (VII. 21.) FVM rendelet módosításáról.....6846
- 88/2000. (XI. 10.) FVM r. Az Erdőrendezési Szabályzatról.....6847
- 15/2000. (XI.16.) KöViM r. Az utak építésének, forgalomba helyezésének és megszüntetésének engedélyezéséről.7002
- 184/2000.(XI.8.) Korm.r. A mezőgazdasági termelők agrártámogatás igénybevételével összefüggő adatszolgáltatásáról és nyilvántartásba vételéről szóló 236/1998. (XII.30.) Korm. rendelet módosításáról6797
- 187/2000.(XI.8.) Korm.r. Az agrár-felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről szóló 146/1998 (IX.9.) Korm.rendelet módosításáról6798
- 2000:CXIII.tv. Az adókra, járulékokra és egyéb költségvetési befizetésekre vonatkozó egyes törvények módosításáról6893

Integrátorok tanácskozása

Csóka Péter, az ÁERSZ igazgatója nyitotta meg az egész délelőtt tartó tanácskozást, majd Bartha Pál főtanácsos részletesen ismertette az erdészeti integráció célját és a további teendőket, melyek megvitatását kérte a vállalkozóktól. Az ülésen jelen volt Osváth Györgyné (FVM).

Az erdészeti integráció célja

A magánszféra működőképességének javítása, a szakirányítási támogatás a cél elérésnek „csupán” sajátos eszköze, mely az integrátor részére törvényes lehetőséget biztosít az integráltak üzemtervébe való betekintéshez. Az így szerzett információ birtokában az integrátor felbecsülheti a hatáskörébe vont térség magánerdő-gazdálkodásának nagyságrendjét és perspektíváit, ami reális alapot nyújt egy gazdálkodó szervezet kiépítéséhez.

Az erdészeti integráció rész céljai

– még az EU-csatlakozás előtt olyan valódi gazdálkodói hálózat létrehozása, amely teljes körű erdőgazdálkodási szolgáltatás nyújtására alkalmas, ideértve a szakirányítási szolgáltatást is;

– az értékesítés megszervezése;

– a passzív erdőtulajdonosi kör mobilizálása;

– alternatíva azon erdőtulajdonosok és tulajdonosi közösségek számára, akik/amelyek gazdálkodói jogukat nem hajlandók átruházni.

A cél elérésének eszköztára

– differenciált és stabil szakirányítási támogatás;

– olyan forgóeszköz-feltöltési támogatás, amely néhány évig támogatja a növekedést is;

– többlet-géptámogatás.

A támogatási jogcímek a cél – a működőképesség – elérését csakis rendszerbe foglaltan biztosítják.

Az integrációt nebezítő körülmények

– a gondolkodásmód (az erdőgazdálkodói jogot kényelmesebb elvonni, mintsem a megrendelést olcsó és minőségi munkával megszerezni; az erdészeti igazgatás számára is egyszerűbb a termelő típusú társulás);

– az osztatlan közös tulajdon magas aránya, mely az integrátorhoz való csatlakozást költségességével és nehézkes döntési mechanizmusával fékezi;

– a társult erdőgazdálkodás elvének fetiszizálása gazdasági előnyök nélkül (a termelő típusú társult erdőgazdálkodók üzemi területe túl kicsi);

– bonyolult támogatási rendszer:

• a támogatási rendszerből a koncepció célja nem ismerhető meg, mivel a jogcím a mezőgazdaság arculatára formálódott, továbbá a fejlesztés eszköztára (szakirányítás, gép, forgóesz-

köz-feltöltés) más-más helyen található vagy hiányzik (forgóeszköz-feltöltés);

• a szakirányítási támogatási jogcím bonyolító az FVM Hivatalok – ahol hiányzik az erdészeti szakértelem –, továbbá ez a struktúra nem teszi lehetővé a folyamatos, több évre szóló alkalmazás támogatását sem;

• a rendszer túl bürokratikus (FVM Hivatal, erdészeti hatóság, APEH).

Bejegyzett erdészeti integrátorok

Név	Cím	Üzemi terület, ha	Szakirányított terület ha
DPMG Rt.	2713 Csemő, Hornyák dűlő 5.	803	1082
Lignin Kft.	2750 Nagykörös, Tomori út 5.	1312	1113
Virágh Bt.	2713 Csemő, Szent István u. 39.	1316	377
Hajdúhadházi EBT	4242 Hajdúhadház, Földi J. u. 2–4.	1197	552
Könnnyű EBT	4267 Penészlek, Táncsics u. 16.	454	391
Napkori Erdőgazdák Szöv.	4552 Napkor, Kállói út 58.	839	2429
Erdeink Erdőbirtokossági Társ.	3253 Istenmezeje, Kossuth u. 48.	567	240
Első Zalai EBT	8900 Zalaegerszeg, Kinizsi u. 24/A.	868	275

A magánerdő-gazdálkodás alapproblémái

– az erdőgazdálkodási szakmai ismeretek nagyfokú hiánya;

– a gazdálkodási szándék és képesség nagyfokú hiánya, ami kielégítetlen erdőgazdálkodási szolgáltatás iránti igényként jelentkezik;

– a kis üzemméretből fakadóan ki szolgáltatottság a fapiacra.

A magánerdő-gazdálkodás mezőgazdaságtól eltérő sajátossága

A kis üzemméretből fakadó szakaszos üzemmód általános jellege, aminek következtében a gazdálkodói struktúra nagy részében hiányzik az ökonómiai feltétel és racionalitás a gazdálkodás személyi és tárgyi feltételeinek a kialakításához.

Az erdészeti integráció célja

A gazdálkodáshoz szükséges személyi és tárgyi feltételekkel nem vagy alig rendelkező – folyamatos üzemmódra berendezkedni képtelen egyéni erdőgazdálkodók és „vagyonkezelő” jellegű társult erdőgazdálkodók –, valamint a passzív erdőtulajdonosi kör EU-konform módon történő bevonása az erdőgazdálkodásba.

Az erdészeti integráció EU-konform módja

Igény szerinti vagy teljes körű erdőgazdálkodási szolgáltatás nyújtása – beleértve az erdészeti szakszemélyzet alkalmazását is – valamint termékvélszárlás és -beszerzés.

Az integráció nem az integrált erdőgazdálkodói jogosultságának integrátor általi elvonásával jön létre, hanem a felek között megkötött polgárjogi szerződéssel.

Ebből következően:

– az erdőgazdálkodással kapcsolatos támogatások közvetlenül az integráltat illetik;

– az integrátor személyi és tárgyi eszközeinek fejlesztését szolgáló támogatások (szakszemélyzet, gép, forgóeszköz) viszont az integrátort illetik, és azt nem kell továbbadnia az integráltaknak.

Az erdészeti integráció lényegében véve egy szolgáltató és értékesítő szövetkezet elvei szerint működik és a piacgazdasági ismeretek bővülésével a későbbiek során át is alakulhat azzá.

Az atomizálódott tulajdonviszonyok következtében a magánszféra önszerveződés útján képtelen létrehozni termelőeszközök tartását, illetve hatékony alkalmazását lehetővé tevő folyamatos üzemi gazdálkodó szervezeteket. Ebből kiindulva állami feladatnak tekintendő egy teljes körű erdőgazdálkodási szolgáltatás nyújtására alkalmas olyan integratori hálózat létrehozásának a támogatása, amely az erdőtulajdonosok és tulajdonosi közösségek gazdálkodói jogainak tiszteletben tartása mellett képes kielégíteni ezen kör erdőgazdálkodási szolgáltatásokkal kapcsolatos igényeit.

Az integrátorok kiemelt támogatása az költségvetési források rendkívül takarékos felhasználását jelenti, mivel a több százezer bejegyzett és támogatásra jogosult szakaszos üzemi erdőgazdálkodó helyett mindössze 100–150 folyamatos üzemi erdőgazdálkodót állít a támogatási rendszer középpontjába.

Továbbá ettől az üzemszervezési for-

mától várjuk azt, hogy az Európai Unióba való belépés után a magánszféra versenyképes legyen a fapiacon.

Az erdészeti integráció olyan sajátos üzemszervezési forma, amelynek magja az erdészeti hatóságnál nyilvántartásba vett üzemi terület – amelyen termelő típusú társult gazdálkodás folyik –, és e köré csoportosulnak EU-konform módon az integráltak. E kapcsolat lényege, hogy az integrált – megtartva erdőgazdálkodói státusát – mindig döntési pozícióban van. Az integrátor pedig egyidejűleg rendelkezik termelő típusú és szolgáltató típusú üzemi területtel.

A hozzászólók által említett nebezségekben idézzük néhányat. Külön irodákra lenne szükség, mert lakáson nem lehet fogadni az egyre gyarapodó érdeklődőket, ügyfeleket. Az integrátornak olykor meg kell előlegeznie a faanyag árát, különösen igaz a tömegárura. Az integrátori működés küszöbértéket (400 ha) igen nehéz összeszedni. Sok helyütt lehetetlen. Nehezíti a feladatot a rendezetlen tulajdonviszony. Az erdészeti rt.-kel minimum 30%-os a hátrányuk. A természetvédelmi előírások okozta kiadások hatványozottan jelentkeznek ezeknél a kisvállalkozásoknál.

El kell érni, hogy az integrátorok a Szolgáltatól névjegyzéket kaphassanak. Szerződéstípusokat kell készíteni jogász bevonásával. Jó lenne, ha a Szolgálat soron kívül kezelné az integrátorok papírjait. Rengeteg időt vesz el a bürokrácia. Az új telepítésekre jelzőtáblát lehessen felvenni. A forgóeszköz-alapot kellene megnyugtatóan feltölteni. A nyomottár elviszi a támogatást. Össze kell fogni az árkialakításkor. Az utak, hidak, árkok kezeléséhez támogatás kellene. Félt, hogy a vergődés következtében a külföldi tőke rá fog mozdulni az erdőre. Az érintett hivatalok sokszor packáznak a vállalkozóval.

Kétségtelen, hogy az erdészeti integrátorok nebez helyzetben vannak a tőkeerős részvénytársaságokkal szemben. No de hát a piac törvényeibe meglehetősen kockázatos beleavatkozni. Ámbátor az erdő és az erdőt kezelők – különösen a telepítők – az iszonyatos piacgazdasági csatározásokból „élve” szerelmének kikerülni, mert az erdők jövője önmagunk jövője. Több, mint a kukorica és több, mint a békés birkanyáj. Segítség kell nekik ott, ahol valóban erőn felüli kínlódással lehet csak gazdálkodni, s remélhetőleg ez a segítség nem is fog elmaradni. Mert a helyzet tisztázása és felmérése érdekében hozta létre a tanácskozást az Erdészeti Hivatal. Kívánjunk az integrátoroknak sok sikert, mert megérdemlik.

Bartha Pál–Pápai Gábor

Erdészeti kötélpályák Magyarországon II.

A VKD 300-as

A magyarországi kötélpályák történetében új korszakot jelent a 80-as évek kezdetétől napjainkig tartó időszak. A korábbi, többnyire gravitációs rendszerű pályákat korszerűbbek váltják fel. Ezek a pályák már árbocosak, ami gyorsabb szerelést eredményez, többnyire járműre (traktorra, tehergépkocsira) vannak felszerelve, ez lehetővé teszi a gyorsabb áttelepítést. Korszerű vezérlő berendezések jelennek meg, esetenként már távirányítóval dolgoznak.

1978-ban a Mecsekben rendezett vándorgyűlésen bemutatják az osztrák KSK-16 típusú kötélpályát, amelyet a pécsiek 1980-ban jelentős állami támogatással megvásárolnak. A dolog két szempontból jelentős: egyrészt a Mecseki Erdőgazdaság belépett a kötélpályázó hegyvidéki erdőgazdaságok sorá-

ba, másrészt az akkor nagyon korszerűnek számító berendezés megvételével igen hasznos tapasztalatok és ismeretek megszerzésére nyílt lehetőség. A pálya teherautóra volt szerelve, 16 m magas billenő árboccal volt ellátva, 4 tonna teherbírású volt és 700 m hatósugarban dolgozott.

Dr. Papp Tivadar akkori erdészeti vezető üzemi körülmények között végzett vizsgálatokat a pálya gazdaságosságára, ökológiai hatásaira vonatkozóan. Hamarosan bebizonyosodott, hogy ez a gép a magas beruházási és üzemi költségei miatt a mi viszonyaink között túlméretezett, alkalmazása a magas költségek miatt csak a koncentrált, nagy fatömegek esetén volt érdemes. Arra azonban jó volt, hogy a fejlett nyugati technikával megismertette a szakembereket.

1982-ben *Jábn Ferenc* és *Beély Miklós* megvásárolnak 2 db angol (skót) gyártmányú TIMBERMASTER elnevezésű kötélpályát: egyik a Mátra–Nyugat-Bükkhöz, a másik a borsodi céghez került. Hatósugara 400 m-es, teherbírása 1 tonna volt. A 8 m magas árboc már megkönnyítette a pályaszerelést, a vontatott kivitel és a traktorhajtás mobilizálhatóságot jelentett.

Az EGERERDŐ-nél még ma is dolgozik átalakított és felújított formában. A miskolciaké a Pálházi Erdészetenél működött *Lenár György* vezetésével. Hátánya, hogy a hirtelen szakítóerővel szemben nincs biztosítás, ez majdnem balesetet okozott Telkibányán, amikor a tartókötél elszakadt.

Az egriek később megvették Miskolctól, ez egy vállalkozóhoz került, ma már nem létezik.

A 80-as évek elején Pilis és Sopron KOLLER–300-at vásárol. Ezek egyszerű (mechanikus hajtás, hidraulikus vezérlés), áttekinthető, könnyű szerkezetek a jó nevű osztrák cég gyártmányai. Jól mobilizálhatóak, traktorra vannak szerelve. Nagy hátrányuk, hogy a két dob (tartókötél, vonókötél) csak korlátozott, „gravitációs rendszerű” működést tesz lehetővé. Ezek a lényegében nagyon jó gépek sem Sopronban, sem a Pilisben nem voltak eléggé kihasználva. A pilisiek vállalkozónak adták el a közelmúltban.

1986–87-ben újabb gépvásárlások következnek: a mecsekiek, a mezőföldiek és az ipolyvidékiek egy-egy S–400-as NDK gyártmányú gépet vesznek. Ez a típus szinte teljesen azonos a KOLLER 300-assal, a különbség csak annyi, hogy a vezérlés itt pneumatikus, a KOLLER-nél hidraulikus. A három közül csak a pécsi dolgozott számottevően, ahol *Ormos Balázs*, a Kárászi Erdészet akkori vezetője személyesen irányította a munkákat.

Ezzel a pályával Ormos Balázs a nemetországi széldöntésem termelésekben is részt vett. Az eredetileg 2-dobos berendezést ellátták egy harmadik dobbal, ami lehetővé tette a völgymenti és vízszintes irányú mozgatót is.

Az Ipolyvidék S–400-as gépe a mátrafüredi szakmunkásképzőbe, majd a soproni technikumba került. Remélhetőleg helyet kap a technikai oktatásban.

A Nyugatról beszerzett gépek közül még kettőt kell megemlítenünk: a kiskalderai cég GANTNER (osztrák) pályát vásárol az ártereken lévő fá kimentésére, a Pilisben pedig 1990-ben megveszik az URUS-t. Az előbbi sorsáról keveset tudunk, míg az URUS hasznos vételnek

bizonyult. Ez egy IFA tehergépkocsira szerelt, önálló motorral ellátott 400 méteres árbocos pálya. (A tehergépkocsi megoldást Nyugaton kiterjedten alkalmazzák a gyors áttelepíthetőség miatt.)

Az URUS-t 1994-től *Zsilvölgyi László* üzemelteti.

Az elmondottakból szembetűnő, hogy a 80-as évek a kötélpálya-vásárlások időszakára volt. A sort a KSK–16-os nyitotta meg és az URUS-al zárult.

Összesen 10 db pályát vásároltak az erdőgazdaságok, ebből 5 osztrák, 2 angol, 3 pedig NDK gyártmányú.

Ugyanerre az időszakra esik a Zsilvölgyi-féle kötélpályák bevonulása a magyar erdőbe. Zsilvölgyi László erdőmérnök, aki 1962-ben kezdett el foglalkozni a kötélpályákkal, szinte egész életére „elkötelezte” magát ezzel a nehéz, nagy szakértelmet kívánó technikával, saját tervezéssel, kitartó személyes munkával hozta létre többnyire ma is működő berendezéseit.

A gyakorlatot a Mátrában szerezte meg a 60-as években, ahol először VLU-val dolgozott, majd a recski rakodón kábeldaruval végezte a rakodón belüli anyagmozgatást (hasonló működött akkoriban Franciavágáson és a miskolci Ládiban is). 1969-ben meghívják a János-hegyi libegő építkezéséhez, ahol a miskolciaktól kölcsönkapott háromdobos csörlővel anyagszállítást véggez az úttalan hegyoldalon. Az első komoly, saját előállítású gépe a „Mátrai kötélpályadaru” (MKD), amelyet 1981-ben üzemelnek be. Ez a pálya rendelkezik azokkal a jellemzőkkel, amiket ma a kötélpályás közelítéstől elvárunk: minden irányú (fel, le, vízszintes) mozgató, oldalról való közelítés, laza kötéladás, hidraulikus hajtás és kötélfeszítés. A berendezés önálló alvázal és futóművel rendelkezik, 16 m-es árboc segíti a pályaszerelést. Hatósugara 500 m.

Az MKD kísérleti példány volt, Zsilvölgyi többször módosította, 89-ben felújította, de a mai napig is működik (jelenleg egy vállalkozó tulajdonában van). Eddigi 18 éve alatt mintegy 60 ezer köbmétert közelített. Az 500 m-es hosszából adódóan a gép méretes, önsúlya 24 t. Áttelepítése mindezek miatt nehézkes.

1986-ban Zsilvölgyi üzembe állítja második pályáját, a KKD–750-est. Ennél már felhasználta a KSK–16-os és a KOLLER berendezések tapasztalatait. Lényegesen új dolog az ún. „két végén nyitott, tartó-vonókötéles” rendszer. Ennél nincs külön tartókötél, a tartó- és vonókötél ugyanaz, és van még egy „vezérekötél”. A nyitott azt jelenti, hogy

nincs fix kihorgonyzás. Ez a rendszer amiatt nem vált be, hogy a teher felkapcsolásakor mindkét kötelet leengedik, az oldalról való behúzásakor „borotvál”. Ezek miatt a KKD-t is tartókötéles rendszerben működtették.

A nagy pályahossz (750 m) a magas önsúly miatt megnehezíti az áttelepítést és megdrágítja a gépet. Ezek miatt a pálya nem túl sokat dolgozott.

1989-ben elkészült az eddigiek közül talán a legkiforrottabb kötélpálya, a VKD–300, amelynek terveit már képzett szaktervezők készítették el. Ez 1 tonna teherbírással, 3–400 m-es pályahosszal, 8 méteres árboccal, 5,5 t önsúllyal a legjobban megfelel jelenlegi viszonyainknak. A gép jelenleg egy Pécs környéki vállalkozó kezében van.

Zsilvölgyi a 90-es években még készít egy kiskötélpályát („előközelítőnek” is nevezik), ami tulajdonképpen egy egyszerű kétdobos csörlő, önálló motorral, független tartókötéllel ellátva kötélpályaként működik. Egy bükki vállalkozó tulajdonában van.

Érdemes szót ejteni a Bükki Nemzeti Park részére 1892-ben gyártott teherszállító kötélpályáról, amelyet Zsilvölgyi a füzéri vár állagmegóvási munkáihoz megrendelésre készített el és helyezett üzembe. A berendezés ma is működik.

Zsilvölgyi ez évben felújította az egyik TIMBERMASTER-t és átalakította hidraulikus rendszerűvé. Hatósugara: 300 m. Ezt a pályát az EGERERDŐ megvásárolta egyik vállalkozója számára.

Az Egri Erdőgazdaság 1999-ben megvásárol egy cseh gyártmányú LARIX–550 típusú kötélpályát. Ez egy 550 m hatósugarú 6,4 m árboccal ellátott, Zetor traktorral szerelt mechanikus hajtású kötélpálya, amelyet a Mátrafüredi Erdészeti üzemeltet. A terepjáró traktorra szerelt változatnak az az előnye, hogy nehéz út- és terepviszonyok mellett is gyorsan mobilizálható. Mivel az összes többi kötélpálya már vállalkozói kézben van, itt a cégi üzemeltetés lehetőségét nyújt a költségelemzésre, valamint az összehasonlításra.

1999-ben még egy beszerzés volt: egy budapesti kft. LARIX Kombi típusú cseh pályát vásárolt. Ez szintén traktorral szerelt mechanikus szerkezet. Lényegében kétdobos csörlő, amelyet elláttak egy masszív 2 m magas (3 méterre toldható) árboccal. A 200 méteres pályát eddig tartó-vonókötéles rendszerben használták, amelynek az előzőekben leírt hátrányai vannak. Cél szerű ezt is tartókötéles rendszerben működtetni.

Eddig tart a történet a háború előtti időkről napjainkig. Valószínűleg nem sikerült minden egyes valamikor működött pályát felderítenem, de az talán látható, hogy az 50-es évektől mostanáig a kötélpálya mindvégig jelen volt az erdészetben. Kezdetben az utak hiánya (ez még ma is gyakran indítéka a kötelezésnek), később egyre inkább előtérbe került az újulát, a talaj és a maradó állomány védelme. Esetenként fő szempont az elszállított faanyag tisztasága (pl. Sopronban) volt.

Ma pedig, amikor a természetes újulatok védelme és általában a kéméletes közelítés nagyon fontos, egyre inkább előtérbe kerül a kötélpálya, mint a hegyvidék legkíméletesebb közelítő eszköze. E tekintetben csak a fogatos közelítés előzi meg gyérítésekben, ahol a maradó állomány fainak védelme lényeges szempont. Mindig voltak és vannak olyanok, akik vitatják a kötélpálya létjogosultságát. Kétségtelen, hogy a pálya nyomvonalában a félig függesztve szállított fa egy keskeny nyomon végigsöpri az újulatot, és az alakról való beközelítés a pálya alá szintén károsít, ez azonban, ha szakszerűen végzik, nem jelentős. Lényeges különbség a többi – ma rendelkezésre álló – közelítő eszközzel összevetve az, hogy a kötelezésnél maga a meghajtó erőgép kívül marad a vágásterületen, ennek következtében az újulát és talajkár lényegesen kisebb.

Az is kétségtelen viszont, hogy a ma legáltalánosabb vonszolásos módszer is eléggé kíméletes akkor, ha fegyelmelzetten, megfelelő térbeli rend betartásával végzik (irányított döntés, közelítési nyomok kijelölése és növelése stb.). A lejtőfokok növekedésével azonban egyre nehezebb betartani egy kímélő technológiát, és egy ponton túl a nehézségi erő már csak esésvonal mentén való mozgást tesz lehetővé, és az oldalirányból való becsörlőzés is korlátozott. Ilyenkor a keréknyomok már az egész területet besatírozzák.

A kötélpályás technológia előnyei ezért a meredek területeken jelentkeznek, elsősorban egyrészt ott, ahol az erős lejtés vagy a szabdaltság miatt mással nem is lehet megoldani a közelítést, másrészt azokon a helyeken, ahol az újulatot csak a fa levegőbe emelésével lehet megővni.

Az újulát védelmében jó eredményeket értek el a széles kerekekkel felszerelt kihordókkal. Itt az alacsony talajnyomás és a vonszolás elmaradása kelendő kíméletességet biztosít, azonban a meredek terepeken (20–25° felett) már nem használható.

A kötélpályák még egy fontos szerepéről kell szólnunk. Felázott talajokon, amikor még nincs hó és fagy, a kerekes traktorok nem alkalmazhatók, vágásterületen a kihordó sem szerencsés, egyetlen járható út: a kötélpálya. Segítségével az egyébként igen rövid termelési időszak megnyújtható.

Az OEE Erdőfeltárási Szakosztálya végzett egy felmérést arról, hogy a hegyvidéki részvénytársaságok hogyan vélekednek a kötélpálya szükségességéről, fontosságáról. A megkérdezettek közül az ÉSZAKERDŐ, az EGERERDŐ, az IPOLYERDŐ, a PILIS, a MECSEK és a BALATONFELVIDÉK tartja szükségesnek a kötélpályát. Valamennyiben megemlítik a kíméletes közelítés fontosságát elsősorban a nemzeti parkokban és tájvédelmi körzetekben, mégis a leglényegesebb szempontnak a terepi nehézségeket tartják. Elsősorban ott szándékoznak kötelezni, ahol mással nem oldható meg a közelítés. A kötélpályázás kiterjedtebb alkalmazásának gátját a magas költségekben látják. Szívesen látnának egy viszonylag olcsó, hazai gyártású, gyorsan áttelephető pályát.

A kötélpályás közelítés költsége 2–2½-szerese a hagyományosnak. Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy a kötélpályát a legrosszabb terepviszonyok között vetjük be, ahol más módon vagy egyáltalán nem, vagy az átlagosnál sokkal költségesebben lehet közelíteni. Nem számolnak az összehasonlításnál a sokszor csak hosszú távon mérhető újulatkárosító hatással.

És még egy szempont: a kötélpályás módszert sokszor csak többletút-építéssel lehet kiváltani, ami egyrészt költséges, másrészt felesleges beavatkozás.

Ma az országban 10 bevethető kötélpálya létezik, ezek közül 5 az EGERERDŐ működési területén van, többségében vállalkozók kezében. Az egri cég az elmúlt évtizedben nagyon sok tapasztalatot szerzett a kötelezés technikai megoldásaiban, munkamódszereiben. Azok számá-

A LARIX 550-es

ra, akik ezután terveznek kötélpálya-beosztást, azt tartom célszerűnek, hogy kisebb ható sugarú, maximum 300–400 méteres pályát vásároljanak. Ezt indokolják az alacsonyabb beruházási és üzemeltetési költségek. Az 500 m feletti kötélpályánál a költségek jelentősen nőnek, ami egyrészt a gép masszívabb felépítéséből, másrészt az alátámasztások (saruk) számának növekedéséből adódik. Sok helyen azonban nem lehet nélkülözni a hosszabb pályákat, pl. nemzeti parkokban, ahol útépitést nem engedélyeznek.

Az a méretnagyság és műszaki megoldás, ami talán a mai körülményeknek leginkább megfelel, az a Zsilvölgyi László által kifejlesztett VKD–300-as pálya vagy az ehhez hasonló méretű és teljesítményű külföldi berendezések valamelyike.

Befejezésül végigtekintve azokon a küzdelmeken, amelyeket a kötélpályákkal foglalkozók az évek során megvíváltak, számtalan buktatóval és kudarcral megtűzdelve, szeretném kifejezni elismerésemet és tiszteletemet mind azok előtt, akiket cikkemben felsoroltam, de azok előtt is, akiket ez ideig nem sikerült felderítenem.

Másfelől talán felébredtettem az érdeklődést néhány kollégában. Abban mindenestre bízom, hogy a kötélpályák a jövőben egyre inkább részévé válnak a hegyvidéki erdők gépparkjának.

Kép és szöveg: **Wagner Tibor**

Új karantén-kártevő Európában

A **fenyőfonalféreg** (*Bursaphelenchus xylophilus*, STEINER és BUHRER, 1934) világszerte a legveszélyesebb fenyőkártevők közé tartozik. Őshazája az észak-amerikai kontinens, ahol az USA és Kanada fenyveseiben mindenütt előfordul, ám számottevő károkat nem okoz. Az 1900-as évek elején került át Japánba, ahol évente több százezer fenyőfát pusztít el. Jelenlegi ismereteink szerint Japánon kívül előfordul Koreában, Tajvanon és Hongkong környékén. 1982-ben megtalálták Kínában is, 1999 nyarán pedig megjelent Portugáliában is, ahol Setubal kikötőjének környékén *Pinus pinaster* állományokban, összesen néhány ezer hektárnyi területen (40x70 km) okozott riadalmat.

A **fenyőfonalféreg** (*Bursaphelenchus xylophilus*) gazdanövényei a *Pinus*- és *Larix*-félék, elsősorban az erdei- és a feketefenyő. Lucfenyőn nem fordul elő. A fonalféreg néhány tized milliméter nagyságú állat. A fenyő faanyagának külső részén (xylem, phloem, cambium) él, és hihetetlen gyorsasággal szaporodik, terjed. Kedvező életfeltételeket talál 20–35 °C-os hőmérséklet mellett 5-naponta(!) új nemzedéket produkál. Egyetlen gramm faanyagban több ezer fonalféreg is található.

A fenyőfonalféreg (*Bursaphelenchus xylophilus*) életmódja szorosan kapcsolódik a fenyőkön előforduló *xylofág* rovarokhoz és a kékülést okozó *Ceratocystis* gombafajokhoz. Első számú vektorfajai a *Monochamus* cincérfajok. Magyarországon két idetartozó faj él:

Kis fenyvescincér, *Monochamus sutor* LINNÉ

Nagy fenyvescincér, *Monochamus sartor* FABRICUS

A nagy fenyvescincér általában import fával kerül be hazánkba.

Az eddigi tapasztalatok szerint azonban más fenyőben élő cincér-, szű- és díszbogárfaj is szerepelhet vektorként. A száradó és elhalt fenyők fájában, a kékült, tehát *Ceratocystis* gombafajokkal fertőzött részekben élő fonalféreg a bábállapotban lévő bogarakat fertőzik. A cincérek szabad bábjaiknak kialakuló kitines szárnyfedele alá sorakozva a kirepülő bogárral kerülnek át új fára.

A fenyőfonalféreg (*Bursaphelenchus xylophilus*) rendkívüli veszélyességére való tekintettel egész Európában élénk figyelemmel kísérik a faj terjedését. EU-támogatással több ország rendszeres mintavételeket végez. Megfelelő laboratóriumi technika áll rendelkezésre a fonalféreg faanyagból

lenchus xylophilus) rendkívüli veszélyességére való tekintettel egész Európában élénk figyelemmel kísérik a faj terjedését. EU-támogatással több ország rendszeres mintavételeket végez. Megfelelő laboratóriumi technika áll rendelkezésre a fonalféreg faanyagból

A morvamezei homok és növényzete

Hazai homoki erdőgazdasági tájaink *Babos Imre* rendszerezte, kutatta. De érdekesek lehetnek a történelmi Magyarország egyéb homokterületei is. Közülük az Al-Duna tájékán húzódó Deliblati-homokpuszta az ismertebb, erről több tanulmányúti beszámoló is megjelent a hazai szaklapokban. Kevésbé ismert a morvamezei homok, amelyet Pozsonyból Brünn-Prága felé utaztunkban átszelünk, akár autóval, akár vonattal utazunk. Ez utóbbit szeretném bemutatni egy szlovák növényföldrajzi szakember írása alapján.

A morvamezei homokvidék a Bécsi-medence keleti részén helyezkedik el. Helyén a pliocén időszakban valószínűleg a Fertőhöz hasonló belső tó húzódott, amit mocsaras, lápos területek szakítottak meg. A savanyú homokot az egykori határfolyó, a Morva hozta és a szél terítette el. Enyhén hullámos terepfelszínt látunk, amelyen a meanderező folyók ma is felismerhető nyomokat hagytak. Tájji jellege nagyon emlékeztet az észak-német–lengyel síkságra.

Klímáját a homokvidéket keletről határoló Kis-Kárpátok vonulatai befolyásolják. Az évi középhőmérséklet 9 °C körül van, a tenyészidőszakban ez 14–15 °C. Az évi csapadék 600–700 mm közötti, ebből a tenyészidőszakban hullik kb. 450 mm.

Az alábbi talajtípusokat találjuk rajta: 1. rozsdabarna erdőtalaj, 2. agyagbemosódásos rozsdabarna erdőtalaj, 3. podzolos barna erdőtalaj, 4. réti erdőtalaj két altípussal. A felsoroltak sokfelé degradált formában mutatkoznak.

Természetes erdőtársulásából a következők jellemzők: 1. zuzmós erdei-fenyves (*Cladonio-Pinetum zaboricum*), 2. mohás erdei-fenyves (*Dicrano-Pinetum zaboricum*, *Hylocomium*,

való kimutatására. A pontos fajmeghatározás okoz némi gondot, de a kinyert és preparált fonalféreg specialistákhoz küldhető (ugyancsak az EU-program keretében). A *Bursaphelenchus* nemzetségnek egyébként eddig mintegy 30–40 faja van. A programban közreműködő országok közül pl. Ausztria egyedül több, mint 600 próbát dolgozott fel eddig. Részt vesz az EU-programban Csehország és Lengyelország is.

(Ref.: dr. Tóth József)

Calluna, *Festuca* és *Vaccinium* szubasszociációkkal), 3. kékperjés erdei-fenyves (*Molinio-Pinetum zaboricum*, néhol *Oxalis* szubasszociációval), 4. nyíres-tölgyes kékperjés gyepszinttel (*Querceto-Betuletum molinietosum*) és 5. tőzegmohás erdei-fenyves (*Sphagno-Pinetum*).

Úgy vélem, érdemes ezeket az erdőt behatóan tanulmányozniuk olyanoknak, akik erdei-fenyővel, nemesítésével, ökológiájával foglalkoznak.

(Ref.: dr. Szodfridt István)

(Hiv. tanulmány: M. Ruzicka: Podne ekologicke pomery lesnych spolocenstviev v oblasti pieskov na Záhorskej Nizine. Biol. Práce, 1960, VI/11.)

Erdőkkel az élen

A fatelepítés és erdőgazdálkodás – ha tőkeerővel és szakértelemmel is párosul – jövedelemszerző tevékenységnek sem utolsó. Statisztikai adatainkból kitűnik, hogy régióink – bevételeit tekintve – első három, mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozó vállalkozása egyaránt erdészeti gazdaság.

A dél-alföldi régió 15 legnagyobb mezőgazdasági termelő egysége, az 1999-es árbevételek alapján:

1. Kiskunsági Erdészeti és Faipari Rt., Kecskemét
 2. Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Rt., Baja
 3. Délalföldi Erdészeti Rt., Szeged
 4. Mezőhegyesi Állami Ménesbirtok Rt.
 5. Állampusztai Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft., Harta
 6. Alsótisztavidéki Vízügyi Igazgatóság, Szeged
- (*Porta Extra*, a *Kecskeméti Lapok* és *Alföldi Lapok* melléklete)

A barkócaberkenye és a méhészet

A barkócaberkenyének – mint szinte minden erdei fafajnak – méhészeti jelentősége is van.

2000-ben az év fája, ennek megfelelően szaklapunkban is megtörtént a legrészletesebb, legsokoldalúbb elemzése, ismertetése. Ezek közül nem hiányozhat a méhészettel kapcsolatos vizsgálat sem. Ennek az alábbiakban szeretnénk eleget tenni. (Az előző ismertetésekben leírtakat természetesen nem ismétlem meg, csak akkor, ha azok szerves összefüggésben állnak méhészeti vonatkozásaival.)

A barkócaberkenye – a többi berkenyével együtt! – fontos tagja a magyar nektárfiórának, ezen belül is a fás szárú mézelő növényeknek.

Összefüggő állományokat nem alkotó, de több erdőtípusban jelentős elegyfa, és ezért a méhészeti jelentősége nagyobb annál, mint amilyent a méhészek tulajdonítanak neki.

Annak ellenére, hogy a mértékadó méhészeti szakirodalom egy része nem említi a fontos mézelő fafajok között, virágszerkezetéből adódóan is (a rózsafélék családjába tartozik) kiváló nektártermő, és bőven termel virágpórt is. *Bárány Ambróczy Béla* (1914) a berkenyét kiváló mézelőknek említi.

Fontos körülmény,

– hogy kifejezetten a dombvidék, alacsony hegységek fája,

– hogy szubmediterrán fafaj, melegkedvelő, de elég jól elviseli a hideget is,

– hogy a mészkövön, dolomiton, löszön kialakult bázikus talajokat kedveli,

– hogy a szárazabb termőhelyeket is jól tűri,

Mindezeket azért tartottam fontosnak felsorolni, mert a sík vidéki erdeink kivételével (ahol nem fordul elő) a magyar erdők jelentős részének jellemzői hasonlóak és ebből következik, hogy szinte valamennyi erdőtársulásban jelen van.

Jelen van az agyagbemosódásos barna erdőtalajon, a mély barnaföldön kialakult bükkösökben, gyertyános–kocsánytalan tölgyesekben is, de szinte tömegesen fordul elő tölgyesekben, a szárazabb barnaföldön kialakult cseres–tölgyesekben, a rendzinán, vázталajokon kialakult molyhos

tölgyes – cseres –, a cserszömörccés és sajmegegyes tölgy, karszterdőkben. (Savanyú erdőtalajon ritkán fordul elő.)

E felsorolás azt bizonyítja, hogy a magyar erdők nagy részén előfordul és bár csak elegyfa, éppen ezáltal válik az erdei méhlegelő fontos tagjává.

Virágzása más időpontra esik, mint a jelentősebb fafajok virágzása (juharok,

akác, hársak), ezáltal a méhcsaládok folyamatos nektár (élelem) -ellátásában fontos szerepet játszik.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a barkócaberkenye egyéb értékei mellett a magyar erdészeti méhlegelő igen fontos a hasznos tagja, azt gazdagítja, és a magyar méhészet eredményeiben szerepet játszik.

Fritsch Ottó

Az erdőtanúsításról...

A múlt héten, Európába igyekvés kapcsán említettük, hogy létezik már az erdőt, fákat védő világösszefogás. Ígértük, visszatérünk pár mondattal, hogy mi is tulajdonképpen az „erdőtanúsítás”. Olyasmí, amibe már a lettek is beléptek. A szerkesztőségünkbe juttatott pesti hírlevél, amelyet a természet értékeit védő világszervezet magyar képviseletéből *Schmidt Hajnalka*, kommunikációs referens küldött, így fogalmaz: „...az erdőtanúsítás célja, hogy piaci ösztönzés és társadalmi elismertség útján készítse az erdőgazdálkodókat a legszélesebb társadalmi igényeket figyelembe vevő erdőgazdálkodás bevezetésére.” Magyarán: eszköze az elismert piacokra jutásnak, a felelős gazdálkodásnak. A biológiai változatosságot védelmezi. (Mondhatnánk: szint, mérce!) Rendszere átfogja a világot.

Forest Stewardship Council az angol neve, FSC-nek rövidítik. Nyereség nélküli, kormányzattól nem függő szervezetnek hirdeti magát. Mint nevéből kivehető, az erdők független minősítését és az innen származó fák eredetét tanúsítja. Tízezernél több már a száma az ilyen védjeggyel címkézett faárunak. Eddig 32 országban (köztük Lettország) csaknem 200 „erdőgazdálkodási egység” kapott ilyen megkülönböztetést. Ezek a fák, fából készült áruk garantáltan olyan helyekről származnak, amelyek megfelelnek a „környezetvédelmi, szociális és gazdasági szempontoknak”. Az Erdőtanúsításról kiadott hírlevélből, amelyet a világhálóról állítottak össze az internetet használó kollégák, megtudjuk, hogy a Lett Állami Erdőgazdaság mellett egy

svéd vadászszövetség is tag lett. A németek három tartománya próbál nyomást gyakorolni a fapiacokra, az európai erdővédők Londonban, a fa- és papíripari termékek legnagyobb világvásárán (50 ország 90 vállalata és 1000 küldött) tartották találkozójukat. Felkérték a brit munkahelyi nyugdíjalapokat, hogy csak környezetbarát faipari cégekbe fektessék pénzüket. És miért kell erről nekünk tudni? Ha bekerülünk az Európai Unióba, az ottaniak a gabonaföldjeink jó részére – erdőt kívánnak.

(Délmagyarországi)

A Vadas Jenő Erdészeti Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium 2000. évi XV. Vadas Jenő Napok rendezvényén az idén is gazdag műsor várta a vendégeket. Fogadalomtétel, fúvózenekar, *Pádár Sándor* fotóművész kiállítása, *Korvig Miklós* festményei, *Lakkal Mihály* fafaragásai, *Jakkal Mihályné* kézimunkái és a *Junior Art* nyári tábor alkotásaiban gyönyörködhetek a résztvevők. De a tanulói kiselőadások előtt volt lovasbemutató, íjászat, majd este az erdészbál, ahol fellépett az adácsi *Zéta Táncklub* is.

Hozzászólás a vitához

Sebeők János szellemesen és szépen tud írni. Írásában egynémely bukfcencet találtam, essék szó ezekről!

Írásában hadat üzen a szaktudásnak, szakértelmnek. És példákat is felsorakoztat ennek bizonyítására. A Manhattan-terv tudósai hirosimai atomsivatag okozói voltak, az atomerőmű építőinek szakértelme Csernobilban robbanáshoz vezetett és így tovább. Ebből pedig az következik, hogy nem kell a szaktudás, az csak halált, dögvészt, pusztulást hoz, jobb a nemtudás, a laikus dilettantizmus. És mindjárt jó példával is szolgál. A Nagykovácsi út melletti bükkösben látott felújító vágás utolsó fázisát tartvágásnak, mi több, erdőirtásnak látja, és ez még nem volna baj, de írja is, és ezzel jól odacsördít a semmiházi és gaz erdészek nyaka közé.

Kedves *Sebeők János*, álljunk meg itt egy pillanatra. Ha Önnek valami betegsége van, feltételezem, hogy szakképzett doktorokhoz fordul, nem pedig a kutyabürgözdí Mári néni javasasszonyt keresi meg orvoslásért. Hát miért rossz az, hogy az erdész igyekszik erdejében tanult szakmája szabályai szerint dolgozni? Az Ön által említett bizonyítékok sem mind helytállóak! Az Ön hivatkozásai közül *Julius Binder* nevét említtem példaként. Ő az, aki a bősí vízi munkák szakértője volt. Szakértelme a kisalföldi Duna-szakasz balpartján számos kedvező fordulatot hozott – a szlovákoknak. Hogy a magyar oldalon kiszáradhatnak az erdők és ezek ivóvízbázisa kerül veszélybe? Hát azért főjön a magyarok feje, miért kapaszkodott az egykori állampárti miniszterelnök annyira a szerződéskötés után, ha egyszer ilyen dolgokban semmiféle szaktudással sem rendelkezik? Vagyis: a bajok forrása nem a szaktudás, hanem a szaknemtudás. Nem érdemes ezért síkraszállni!

A másik logikai bukfcenc: ha bármilyen, erdőben zajló tevékenységet osztorozunk, jó lett volna előtte rögzíteni, mi végre van az a természeti jelenség, amit erdőnek hívunk. Csak a széplelkek dédelgetésére? Ha igen, akkor igaz van. Nem szabad fát kivágni (= kiirtani – Ön szerint). Nincs szebb látvány a kidőlt fákkal tarkított erdőnél. A fekvő törzseken vígan lakmároznak a gombák, hangyák milliói nyüzsögnek és a fabontásban jeleskedő bogarakban

sincs hiány. Kopácsolhat utánuk a harkály. Hát ez valóságos kéjhömpöly (a kifejezést *Pócs Tamás* botanikus barátomtól oroztam) a pesti flaszteren felnőtt és csak a járda szélén tengődő, verebeklepte satnya fákat látó embernek! De ha az erdőt természeti erőforrásnak tartjuk, amit környezetünk védelmére és az ember javára folyamatosan és tartamosan fenn kell tartanunk, akkor az újulat fölül levágott öreg bükkös az erdészi munka szép példája, amit nem illene megkérdőjelezni, annál inkább nem, mivel ez van – férfiasan megvallva – kisebbségben, pedig másutt is ez lenne jó. Igaz, ennek belátásához szakismeret is szükségeltetne!

Hozzá kívánom tenni, alkalmam volt néhány éve a szilvászvárad „őserdőben” járni. A kidőlt fák mellett alig láttam újulatot. És Ausztriában is láttam hallgatóimmal egy őserdő-lucfenyvest. Újulat abban se nagyon mutatkozott, a helybeliek szerint azért, mert sok a vad. Furcsamód a mellette lévő idős, ültetett lucosban viszont bőségesen volt. Vagyis nem a vaddal volt a baj, hanem az utóbbiban az erdészek tettek valamit a jövő fenyesre érdekében. Valahogy úgy, ahogy *Bakon Gábor* erdészvezető és munkatársai cselekedték a nagykovácsi bükkösben.

Nem folytatom gondolataimat. Úgy vélem, ha az erdőgazdálkodáson javítani akarunk, akkor talán célszerűbb az odavaló szakemberrel is beszélni. Végtere is az ember nem érthet mindenhez. De ha így van, többre jutunk, ha meghallgatjuk a hozzáértőt is.

Dr. Szodfridt István

Szodfridt professzor hozzászólásával a szerkesztőség befejezettnek tekinti az utóbbi évtizedek legterjedelmesebb – a nagyközönség előtt zajló – vitát, melyet egy, az erdőkért aggódó állampolgár indított különösebb erdészszakmai ismeretek nélkül.

Ki-ki vérmérséklete és meggyőződése szerint szól hozzá a témához, mely túlnőtt a szigorúan vett és a hagyományokon alapuló erdőgazdálkodási kérdéseken.

Meggyőződésem, hogy a közel egy évig tartó gondolatváltás csak akkor éri el célját és használ az erdészársadalom jövőjének, ha az írásokat alaposan elemezve a kor erdőt védő és egyre sürgetőbb elvárásainak eleget teszünk. A

Föld erdeit nem az erdészekről, hanem a fogyasztói örületől kell védeni.

A magyar erdőket sem az erdészekről, hanem a lassan elavulttá váló szemléletől kell védeni. Mondhatjuk másképpen: *szakmánk jövője saját kezünkben van.*

Szíves elnézést kell kérnem azoktól a kollégáktól, akiknek írásait a sokszoros gondolatismétlés okán nem közöltük. Írásaik jelzik, hogy a „variációk egy témára” mily összetartó és azonos hangú lehet.

A Szerk.

Lánytermészet

Erdélyből, a Székelyföldről áttelepedve magammal hoztam az ottani Kárpátok emlékképét. A Berecki-havasokét, a Bodoki-havasét, melyet kamaszként megmászva egyszer a felhők fölé jutottam, s a fel-felszakadozó felhőrétegen át a napfényrel együtt „sütött rá” szemem a messziség mélyén megbúvó szülőfalumra. Persze, élt bennem romantikus-vad fantáziakép a Bakonyról is, ennek világát az irodalomból rajzoltam meg magamnak.

Veszprémbe települve az újságíró kollégák örömmel mondták: „Most elvisszünk a Bakonyon keresztül” ...A gépkocsi robogott, Farkasgyepünél szépen megmutatkozott az erdő. Vártam a nagyobb, mélyebb erdővilágot, a „rengeteget”, ám csodálkozásomra Bakonyjánál kiegyenesedett az út.

„Hol a Bakony” – kérdeztem értetlenkedve. „Most jöttünk át rajta” – nevettek a kollégák.

Később jöttem rá: Bakonyból felé kellett volna mennem első találkára! Ott tárol föl Bakonyerdőnek az a szépsége, amit Simon István úgy jellemez: emberméretű. Én inkább azt mondanám: lánytermészetű! Olyan hajlékony, romantikus, szelíd az alkata, egész lényé, s mi szerfölött tetsző: domborzatos a teste.

Valahányszor Bakonybélbe megyek, megcsodálom az Akli-pusztát, Kertesköti, Somhegyet övező hegyhajlatokat, mely úgy vonzza a tekintetet, mint a fészekrakó helyet kereső madárt a lombos fakoron.

Számomra Bakonyerdőt a lánytermészet teszi széppé, vonzóvá. Ölelni való táj.

Balogh Ödön
BEFAG Híradó

Ezer év fában elbeszélve

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Nyírerdő Nyírségi Erdészeti Részvénytársaság, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság és a Diószegi Sámuel Erdei Művelődési Háza az Erdők Hete millenniumi rendezvény keretében „Ezer év fában elbeszélve” című kiállítás szervezett.

A Nagyerdő védetté nyilvánítására emlékeztet *Gencsi Zoltán*, a Nagyerdő Bizottság titkára.

A védetté nyilvánítás emlékoszlopát megkoszorúzták:

Pajna Zoltán, DMJV alpolgármestere
Kovács Gábor, a Nyírerdő Rt. vezérigazgatója

Gyarmathy István, a Hortobágyi Nemzeti Park igazgatója

Az új bemutató és foglalkoztató épületet és „Az év fája” című pályázat díjait átadta *Csöke Pál* erdészeti igazgató.

Szepesi László verseny

A piliscsabai Mezőgazdasági és Erdészeti Szakképző Intézet, gyakorlóiskola 50 éves fennállásának alkalmából megrendezte a „Dr. Szepesi László” Erdészeti gépész országos szakmai emlékversenyt.

A rendezvényt gépkiallítás színesítette.

Erdők hete a Kiskunságban

Az öt erdészeti részvénytársaságot, két intézményt és három szakoktatási intézményt képviselő Alföldi Erdőkért Egyesület az OEE Erdészeti Erdei Iskolák Szakosztályával közösen harmadik éve írja ki valamennyi alföldi középiskolás számára „Az év fája” pályázatot.

A hat megye 3-3 pályázója térségi döntőn vesz részt, ahol erdei iskola tan-

ösvényeik és tantermében rendezett gyakorlati vetélkedőn döntenek el a végső sorrendet.

Az első három jutalma: háromnapos hétvége teljes ellátással és erdei programokkal egy vadászházban.

A KEFAG Rt.-hez beérkezett 18 pályázat legjobbjai:

I. helyezést ért el megosztva: *Kátai Anna Margit* és *Szabó Olga* (Kiskunhalasi II. Rákóczi Ferenc Mg. Közg. és Inf. Szakközépiskola)

II. helyezett: *Zolcer Eszter* (Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma)

III. helyezettek megosztva: *Bene Zsuzsanna* (Kecskeméti Bányai Júlia Gimnázium) és *Hideg Viktória* (Kecskeméti Katona József Gimnázium)

„Az erdő” tárgyú fotópályázatra 96 fénykép érkezett, ezeket a kecskeméti Tudomány és Technika Házában állítottunk ki a MTESZ segítségével. A tíz napig nyitott erdei képtárlat nagy közönségsikert aratott.

Az I. helyezett felvétel szerzője *Koczka Zoltán* (KEFAG Rt.). A két II. helyezett kép *Máté Bence* (Szegedi Erdészeti Szakközép) és *Spiegl János* (ÁESZ Kecskeméti Igazgatósága) felvétele lett. A két III. helyezést *Greguss László Géza* (ÁESZ Szombathelyi Igazgatósága) és szintén *Spiegl János* fotója nyerte el.

Október 6-án a nyíri erdőben ezrek tisztelegtek gyertyáikkal az aradi vértanúk emlékének örökkévalóságát szimbolizáló tölgyfarönkökön elhelyezett arcmásai előtt.

Az évről évre fejlesztett és egyre látványosabb Kecskeméti Arborétum bemutatása is azt a célt szolgálja, hogy minél többünk tudatában ne csak az ünnepi programokon, hanem egész évben Erdők Hete legyen.

Várkonyi Vilmos

*

Pedagógus vélemények:

Köszönjük a rendezvény szervezőinek, a közreműködő erdészeknek a tájékoztatást, amit az egyes helyszíneken kaptunk.

Megláthattuk felelősségteljes munkájukat, amit a jövő érdekében végeznek. Nevelő munkánkban igyekszünk hasznosítani a látottakat, hallottakat. Terjesztjük, hogy a magyar erdészek nem irtják az erdőt, hanem amikor a vágásérett fákat kivágják, csupán az erdőterületek folytonosságát biztosítják.

Anda Istvánné,

Lelkes Lászlóné,

Szomoryné Szimeth Judit

*

Munkatársaimmal folytatott beszélgetésünk összegzéseként elmondhatom, hogy

szükségesnek tartjuk az Erdők hete nyílt program rendszeres megrendezését,

célszerűnek látjuk a középiskolai tanárokat és az egyetemi oktatókat is meghívni,

előnyösnek ítéljük meg az NGO-kat, a „zöld” szervezeteket is hasonló szakmai programról értesíteni.

Csemez Attila

Szent István Egyetem
Tájépítészeti,- védelmi és -fejlesztési Kar
Tájtervezési és Területfejlesztési Tan-
szék

*

Nevelő hatású lehet a hasonló esetek elkerülése érdekében, ha ilyen kézzelfogható és szemmel látható módon taníthatjuk meg gyermekeinket az erdő tiszteletére, szeretetére óvására, mint ahogyan ezt a terepi napokon nekünk bemutatták. Ezért feltétlenül beépítem a tanítási gyakorlatomba, hogy minden évben, más-más évszakban elhozzam a gyerekeket terepgyakorlattal egybekötött kirándulásra. (Erdői iskolába minden tanév végén a mindenkor 5. évfolyamos gyerekek mennek.) Ezúton is szeretném megköszönni, hogy részt vehettem ezen a jól szervezett színvonalas rendezvényen.

Dr. Harmat Attiláné

Pődör György

Vannak...

akik itt memek
akik ott marnak
akik merednek
akik maradnak
akik tehetnek
akik tagadnak
akik gebednek
akik dagadnak
akik irulnak
akik árulnak
akik pirulnak
akik puhulnak
akik repülnek
akik lapulnak
akik terülnek
akik tárulnak
akik vegyülnek
akik lágyulnak
akik legyűrnek
akik átggyűrnek
akik elhiszik
akik elviszik

s akik ragozzák

Karácsonyi vadás

A kilencvenes évek előtt történt az eset. Valószínűleg nem volt egyedi, hiszen ezt a kort is a protekcionizmussal hosszában-keresztben átszőtt jelenségek kísérték. Eleendő volt egy telefon, és máris működött a „barter segélynyújtási egyezmény”: kedvezményes fuvarhoz juthatsz, ha elintézed az útlevelem vagy az azonnali gépkocsi-kiutalást. A hiánycikknek számító radiótort vagy gázkazánt is megkapod egy párttitkári telefonnal, de cserébe szerezz családod beutalót vállalatok Balaton-parti üdülőjébe. És ez így ment átláthatatlan kapcsolatrendszeren keresztül, lassan örölvé az egyén és a társadalom erkölcsi tartását, megalázva a valódi értéktelítő munkát. Nagyon beleszoktunk.

Országos hatáskörű intézménynél dolgozván én sem bújhattam ki e folyamat gyakorlata alól. Így adódott, hogy egyszer, karácsony táján főnököm magához hívott és bizalmasan közölte: a cég főigazgatója nagyon szereti a vadast. Különösen karácsonykor és különösen vadnyúlból. Tehát osztályunk jobb megítélését elősegítendő, a feladat az, hogy a vezér asztalán a karácsonyfa melletti vacsorán vadnyúlból készült vadás legyen. Parancs az parancs, nincs mit tenni, végre kell hajtani. Telefon ide-oda, azt a látszatot keltve, hogy rendkívüli szemle vált szükségessé a kiszemelt térségben. Az igazi cél még titok maradt.

Azután ment minden a szokásos rendben. Kiküldetési rendelvény hitelesítése, kora reggeli indulás, hogy illő időben a helyszínre érkezzem.

A feladat egyszerű lett volna, csak hogy abban az időben a vadnyúl-populáció meglehetősen mélypontra süllyedt, ezért teljes és a legszigorúbb vadászati tilalmat rendeltek el vadnyúlra, amiről osztályunkon senki, így a főnök sem értesült, s jómagam is csak közvetlenül azután tudtam meg, hogy a vállalati gépkocsi begördült a kiválasztott, erdőgazdálkodással foglalkozó cég udvarába. No most mi lesz? A környéken oly gyakori kiniglivél mégsem állíthatam szeretett főigazgatónk elé. A fogadó kolléga ugyanis a leghatározottabban kijelentette, hogy igazgató ide, igazgató oda, nem lesz vadnyúl vadászat! A tilalmat betartja, ha „fene fenék eszik is”. Inkább vigyek két őzet combostól, gerincestől, de nyulat nem foglóni, sem lövetni. Hát, mit mondjak, ge-

rincés volt az illető. Kétszáz kilométert autóztunk hiába! Azaz mégsem, mert egy kellemes estét töltöttünk, beszélgetve szakmáról, jövőről meg egyebekről. No, de ettől még nem lett meg a vadasalapanyag.

Sebaj, mondotta körzetfelelős kollégám, holnapra hivatalos vagyok vadászatra, egy apróvadás területre. Amolyan karácsony előtűre, ahová meghívták a megye főkorifeusait is, akik – az ideológiai ellentmondásra fittet hánnyva – vadhúsos vacsorával akarták a szentestét ünnepelni. A szállodában korán ébresztett a recepció. Indulás, hogy odaérjünk a nyolcvan kilométerre lévő tethelyre. A nagy ködben majdnem lekéstük a hagymás, csirkevéres reggelit. Ám a vadászat előtti eligazításnál hamar kiderült, hogy itt sem lesz „osztálymegítélést segítő” zsákmány. Merthogy a vadászetikára itt is sokat adnak. Ha esik, vaddisznó-kompetenciát vihettem volna haza, no de abból igazi ínyenc nem készít vadast.

A vadászat különben ragyogóan sikerült. A hóval borított tölgyesben felállított puskások magasan repülő fácánokat pufogtattak. Jómagam afféle „fakánalvadász” vagyok, így csak szemlélője voltam az eseményeknek. Kollégám kivételezetteknek járó lőállást kapott, amilyenek minden valamirevaló vadász örült volna. Ám az ötödik elhibázott fácán után átadta fegyverét, mondván, próbáljam meg én is. S ahogy ilyenkor lenni szokott, az első felénk repülő toronykakas a lövésem után lábunk elé puffant. Nem volt időm örömködni, mert a hajtásba került vaddisznó-família maradék négy tagja zsinóron jött felénk. A koca elől, mögötte a három megmaradt az évi süldő. Egyet ugyanis már néhány perccel azelőtt kilőttek közülük.

Ez már nekem sok volt. Nem mondhatom, hogy sokk, mert teljes nyugalommal néztem, amint felénk veszi az irányt a megfogyatkozott vaddisznócsalád. Mivel a nyiladékok kereszteződésében álltunk, jobban féltem a mindkét irányban tőlünk ötven méterre álló megyei vezetők lövéseitől. Óvatosan, jobbra-balra nézve figyeltem a kitérésre várók mozdulatait. Közben a vaddisznók elérték a nyiladékokat, ahol álltunk. Egyenesen nekünk jöttek. Társam a hátam mögé húzódott, miközben a disznók elhúztak mellettünk. Oly közel, hogy afféle mata-

dori mozdulatot kellett tenni, nehogy elsodorjanak. Végül a teríték: egy süldő, tizenöt fácán, egy róka. Zsemlegombóchoz való egy sem. Vissza a szállodába. Telefon a százötven kilométerre lakó évfolyamtársnak. Beszámoló a megbízásról, a kudarcról, érdeklődés a további lehetőségekről. Minden oké, mondta. Csak délelőtt érkezettek, mert a rapszódó kollégának dolga van.

Odaértünk. Már nem kellett magyarázkodni. Hárman hajtottunk az elhanyagolt szőlőkben. Húsz perc után megvolt a vadásznak való: megtermett, legalább öt kilós baknyúl.

Az egész országban uralkodó hatalmas ködben hazafelé autózva volt időm kiszámolni a szerény gesztusként felajánlott vacsora költségét. Pontosán másfélszeresét tette ki négyezer forintos (bruttó) havi fizetésemnek. A zsemlegombóchoz szükséges hozzávalókat nem számítottam fel.

Pápai Gábor

Kukoricaföldek

Végtelen kukoricatáblák
A láthatár széléig és vissza.
Zöldessárga kukoricatáblák
A késő nyári délutánban.
Barnássárga kukoricaföldek
A szeptemberi ébredésben
Barnára éledt kukoricalevél
Az októberi verőfényben.
Aranysárga kukoricacső
Számptalan apró szemmel
Színarany kukoricaszem eső
Délvidéken, Torontál megyében.

Soós Klára

Káli-medence

A Bakony zölden
habzó taréja
a tölgyes e hegytetőn.
Plantázsok és szőlőskertek
fodrai közt
álmodja álmát
az erdő, illatával.
A hegyek –
Kárpátok ölének
kicsiny gyermeke –
Pannónia gyöngyét
– a síkot –
őrzik körben büszkén,
tudva, hogy az egésznek
– pazar medence –
ők is részei.

Baráthy Balázs Csaba

'48-as emlékfa Háromszéken

Réty községet a Sepsisszentgyörgy és Kovászna közötti 121. számú műút szeli ketté. A Fekete-ügy teraszára telepedett, fölötte északkeletre a Dobolyka-tető, északnyugatra a Kőbányatető áll strázsát. Nevét a természetvédelmi területnek nyilvánított Rétyi Nyír tette híressé. Írásunk témája nem teszi lehetővé, hogy a település művelődéstörténeti emlékeivel, Réty kiemelkedő történelmi személyiségeivel foglalkozzunk. Itt született többek között *Antos János* iskolaalapító (1819–1906), *Székely Dénes* (1829–1908) 1848-as mérnökszázados, *Székely Dávid* (1809–1906) 1848-as honvédszázados, *Bíró Sándor* (1816–1877) rétyi református lelkész, az 1848–49-es háromszéki önvédelmi harc legradikálisabb kezdeményezője, s adott a falu erdészeti szakírót is: *Imecs Béla* (1860–1909), a Magyar Erdész főszerkesztője is volt.

A Rétyi Nyír a felső-háromszéki mendence szélkapuja, a Dobolykatető és a Kőbányatető közötti szűkületben. A Fekete-ügy összehordta finom, rozsdabarna homokot a szélkapuban felerősödő légáramlat homokdűnékbe, buckákba rendezte, a dűnék között apró tavacs-kák száza szélén a sás a víztükröt borító tavirózsákat bújtatta, a kistáját tulajdonképpen a jégkorszaki növényreliktumok tették a szaktudomány számára vonzóvá – sokrétű szakirodalma van –, a közembert a táj névadója, a Rétyi Nyír megkapó szépsége nyugtázi le. Az országút menti nyíres (*Betula verrucosa*) lányosan fehér-világoszöld csoportosulását az út bal oldalán a milleniumi évre emlékeztető telepített erdei fenyőgalleria sötétzöld gallérja övezi, fokozza dekorativitását. A nyíresen túl a mézgás éger (*Alnus glutinosa*) tényeresése észlelhető, az egykori tavacs-kák helyére is benyomul. A Nyír összterülete tulajdonképpen 442 hektár, de ebből mindössze 25–30 hektárnyi a nyíres, a többi telepített akác (már a múlt században, a szárazabb homokdűnéken) és erdei fenyő.

A Nyír újabb kori történetét az ember hasznosító természeti beavatkozása fordította rossz irányba. Egy kétszáz hektárnyi homokos terület mezőgazdasági termelésre fogása végett a szocializmus dicső esztendeiben lecsapolták, hatalmas költséggel mély árkokat kotortak, s ezzel tulajdonképpen nemcsak lecsapolták a Nyír apró tavacs-káit s mélyebbre állították a talaj vízszintjét, hanem létesítettek

Csösz Ferenc rétyi polgármester és a Maksai família az egykori óriás tölgy törzse előtt

egy természetes homoksvivatagot, amelyen a burgonyabokrokot újra betakarja a szél. *Orbán Balázs*, kedves túlzással, még Háromszék Szaharájának nevezte a Nyírt. Az akkori „Szahara-alkotók” nem nagyon olvashatták a közveszélyesnek kikiáltott monumentális alkotást, a gazdasági mohóság, a „múltat végképp elsöpömi” jegyében engedték át újra a szeleket a tájra. A Nyírbe – Háromszék leghuzatosabb kistájára – fácánokat is telepítettek, hogy a „Kárpátok gényusa” ezekre a nemes madarakra lövöldözhesen. Téli hidegek, a Nemere hófúvásos dűnei elől a madarak a légvonalban közeli Forró-tanyára, a megye legmelegebb és a napsütésnek leginkább kitett tájára menekültek, s majd innen tűntek el, a sarkiróka-tenyészed mellől, ahol viszont a rókák szenvedtek az elviselhetetlen hőségtől. A gényusz tudott a fácánok létéről, s az erre illetékeseknek bizony sokat kellett törniük a fejüket, amíg kisütötték, hogy a román alföld erdeiből befogják a madarakat, ketrecekben átszállítják Rétyre, s ha majd jön a „nép legszeretettebb fia”, reptetik a fácánokat, hadd gyönyörköd-jék erdeinek gazdagságában.

A komollói „Nyírben” őshonos összefüggő erdőt képezett még a múlt században is a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), a helyi megnevezés szerint a Lovaskert csereerdeje. Azt, hogy azelőtt nagyobb volt a tölgy térfoglalása, bizonyítja a Fekete-ügy (tulajdonképpen Fekete-víz, a víz jelentésű *ügy* szavunk nyelvünkől rég eltűnt), szóval a Fekete-víz, mely áradásos mederváltoztatásai alkalmával a ho-

mokos talajból hatalmas tölgyek törzsét mossa ki, amelyeket a helybeliek özönfának neveznek. E sorok írója is tanúja volt, amikor az 1970-es nagy árvíz özönfákat dobott a partra, s ezek, a szabad levegővel érintkezve megfeketedtek, s egy-két év alatt szétesetek, törmelékké váltak.

A rétyi sapka makk

Rétyen néhai *Maksai János*, akinek a nevét 1853. november 21-én írták be a családi imakönyvbe, süvölvény legény korában – amint a családi hagyomány ezt az utókorra átörököltette, s a település köztudatába beépült – a komollói csererdőből (ma Komollói Nyír) hozott egy sapka makkot, s azt elültette a Maksai portán. A kocsányos tölgy szépen kikelt, ebből egy szálat kiválasztottak, s elültették az öreg ház elejébe a negyvennyolcas szabadságharc emlékére. A ma 288. házásszámmal jelzett portán így maradt meg 1994 májusáig, pontosabban Orbán napjáig egy kétszeresen is tanúfa: biológiai reliktum és 48-as emléktölgy. Az év májusának végén hatalmas orkán söpört végig a falun – a Nemere szelét felgyorsítja a rétyi szélkapu –, és az óriástölgyet, amelyet azelőtt néhai *dr. Kovács Sándor* biológus-muzeológus kezdeményezésére a Román Tudományos Akadémia védetté nyilvánított, ki-döntötte és ráborította a szomszéd porta családi házára, amelyet az agyonnyomott. Megejtően szép emberi gesztus, a fa tiszteletének bizonyítéka, hogy sem a károsultak, sem a község lakói nem nehezelték a „gyilkos” fára, hanem történelmi és biológiai érdemeinek tudóiként a községi

tanács segítségével, kalákás munkával új-jáépítették a házat, s az óriástölgy hét méter magas, csak három ember ölelésével átfogható törzsét kivontatták az udvarról a kerítés elé.

E sorok írója már az első pillanattól kezdeményezte, amivel mindenki egyetértett, hogy a fa törzsét meg kell menteni. Amíg a mentéshez szükséges anyagi alapok egy részét elő lehetett teremteni, addig a halott fa törzse a kapu előtti árokban hevert. Végül 1998-ban a háromszéki Mikos Kelemen Közművelődési Egyesületnek adományokból származó pénzből sikerült a fa törzsét megvásárolnia. Már a vásárlás előtt két idősvárra helyeződött a fa sorsa. Bár kérgét, a hozzáférhető felületeken, lehántották (lehántottuk), a fa szíjácsa korhadásnak indult. Érdekes és szerencsés, hogy az óriásfa gesztje teljesen ép volt. A másik sáv: anyagi alapokat kellett teremteni ahhoz, hogy az emlékfá, amely önmagában is a természet gyönyörű térplasztikai alkotása, biológiai reliktum, köztérre kerülhessen.

Közben a fára jó- és rosszindulatú személyek is szemet vetettek. Akadt román erdész Bodzamezőről, aki szép summát ígért, hogy a törzset megvásárolja és bodzafordulói portáján, úgy, ahogy van, felállíthassa. Jelentkezett egy medgyesi szász férfi is, aki hatalmas lapokra vágatta volna az óriástölgyet, meghagyva annak eredeti sziluettjét, és a nyári kertjébe építette volna be a sörivők csodálkozására. Megállt a Maksai porta előtt magyarországi férfi is, aki szívesen áttelepítette volna a határon a fát, konzerválására is vállalkozott, érzékelvén a fa ereklyeértékét, de szándékáról le kellett mondania, mert nem kapott volna kivitelezési engedélyt rá.

Közben a rétyi srácok öreg játszópajtásává vált a hatalmas törzs, csoportosan lovagolták, nógatták, hogy mozduljon, keljen életre.

Akinek holt hírt keltik...

Rémregénybe kívánczolt az az epizód, amikor egy tűzoltótszint jelentkezett a Maksai családnál.

Maksai Albert: Béjött hozzám egy katonatiszt. Én hátul voltam az istállóban. Kérdezi, tudom-e, miért jött? Mondom: én nem. Azt mondja: S. L. úr meghalt (ez én vagyok), a parajdi sóbányában infarktust kapott. Mondom, hogy ne hülyítsen engem, hát én most olvastam a cikkét az újságban. Bizony, meghalt, azt mondja. Előszedtem az aktákat. Ő azt mondta, hogy ebből kiderül, hogy S. L. (mármint én) tartozik kétszáz ezer lejjel a fába. Itt van a pénz, a kétszáz ezer lej.

Maksai Albertné: Azt mondta, hogy leltároztak nála (tehát nálam), s a fiókjából került elő a szerződés. Mondtam az uramnak: nehogy elvedd a kétszáz ezer lejt! Kérdezem, hogy hova akarja vinni a fát? Azt mondja: Kovásznára.

Maksai Albert: Aztán ezzel elment.

Maksai Albertné: Én futottam fel Kelemenhez (az iskolaigazgató, S. L.), a polgármesterhez, s kértem, hogy telefonálnak ide-oda, hogy ki ez az illető, s mit akar? Bementem a tanácshoz, a polgármester felhívta a szentgyörgyi katonai parancsnokságot. Hívtuk magát is, de csak a felesége volt otthon, s mondta, hogy még él, hál' istennek. Tűzoltókosíval voltak, egy pirossal, ilyen terepjáróval. Kinéztem a kerítésen utánuk, de a számát nem tudtam leolvasni.

Maksai Albert: Piros ARO volt, s írva rajta, hogy POMPIERI (Tűzoltóság). Románul beszélt. Egyenruhában volt. Nem tudom, hogy ki állhatott a háta mögött, hogy ilyesmit merészelt.

Maksai Albertné: Lehet, hogy pénzt akart csinálni belőle...

A történet nem szorul kommentálásra.

Egyik közmondás szerint, akinek holt hírt keltik, sokáig él.

Ha ez rám nem is vonatkozik, az óriástölgy esetében bizonyos: térplasztikai reinkarnációja után ott áll, ott él Réty büszkesége, történelmi emlékjele, s majd ha támogatókra lelünk, a többnyelvű fém-táblácskák is mellékerülnek: QUERCUS ROBUR – KOCSÁNYOS TÖLGY. ÜLTETTE NÉHA MAKSAI JÁNOS AZ 1848-AS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC EMLÉKÉRE. ÁLLÍTTATTA A MIKES KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET A MILLENNIUM ESZTENDEJÉBEN.

A rétyi makkfa utóélete

Végül is az, hogy *él* a rétyi *holt* fa, sokaknak köszönhető. Elsősorban a Magyar Kultúra Alapítvány rész támogatásának. Bár, hogy a fatörzsnek több évig el kellett fekélnie a *Maksai Albert* portája előtt, a támogatások megszerzésének indokolt vagy indokolatlan túlbonyolítása is az oka. Az MKA ugyanis, rész támogatásról lévén szó, azt várta, hogy az összeg tetemesebb részből helyezzük el a térplasztikai alkotást, s azután folyósítják az összeget. Erre az összegre viszont éppen azért lett volna előre szükség, hogy a helyi támogatók által biztosítható munkák, anyagok értékét (kalákás munka, anyagszállítás, erőgépek kölcsönzése, a beton alap kiöntése, területrendezés stb.) kiegészítsük a pénz nélkül be nem szerezhető anyagok biztosításával és munkálatok elvégzésével. (A törzsi kezelése például azért maradt el ez

idáig, mert a konzerváló anyagok beszerzése enélkül lehetetlen.) A fél évtizedig árokban fekvő fatörzs károsodott, felállítása előtt a korhadt részek lefaragásával karcsúsítani kellett.

A lényeg az, hogy a sepsiszentgyörgyi *Kelemen János* és *Verestőy János* építő cége előre hitelezte a térplasztikai alkotás felállításának költségeit, és el is végezte a fontosabb munkálatokat, más sepsiszentgyörgyi vállalkozók – a Mixer – a betont biztosították. A hétméter magas, soktonnás fatörzsnek hatalmas, a föld alá rejtett beton alapot kellett készíteni. Közben folyószámlánkra került a magyarországi rész támogatás is.

2000 június közepén, mielőtt a rétyi nemzetközi fűvós találkozóra megérkeztek volna Erdély és a Kárpát-medence zenekezei, amelyek kilencedik találkozásuk alkalmával épp a magyarság államiségének 1000. éves évfordulója tiszteletére se-reglettek össze, és műsorukat is az emlékünnepekre igazították, megcsodálhatták Réty központjában a csodálatos szimbólumfát, a rengeteg emlékredezvény közül a sajátosan metaforikus vonzatú történelmi és biológiai relikviát.

Azt hittük, a Lovaskert tölgyerdeje emlékének megőrzéséért mi tettük a legtöbbet. Kellemesen csalódnunk kellett.

Mikor a fa egykori (és szimbolikusan örökös) gazdájának, *Maksai Albertnek* örömmel meséltem: a Rétyi Nyír különböző pontjain, annak köszönhetően, hogy a hetvenes évek elején sikerült kivívunk, hogy a legeltestet betiltsák és a Nyírt az erdészettel bekerítettük – akkor e sorok írója a háromszéki művelődési élet hivatali mindenese volt –, s rácsodálkoztam, hogy nemcsak a nyír természetes és tömeges felújulásának lehetünk tanúi, hanem fiatal, egészségeses tölgyfacsoportok is életmagra kaptak, s vajon a néhai *Maksai János* sapka makkját hordták-e vissza a rezervátumba a madarak, beszélgetőtársam felnevetett: az a „maddár” *Bíró Jenő* szacsvai erdész volt, aki kért tőlünk két zsák makkot, kivitte a Nyírbe, és itt-ott elültette. Meghalt szegény feje, az Isten nyugtassa.

Hát igen. A mi ügyködésünk egy tanúfa megmentéséért eltörpül egyetlen szakmájához és hivatásához hű, a történelmi értékeinket megbecsülő emberéhez viszonyítva, aki élő cserefakkal emlékeztet az egykori tölgyesekre, s aki, ha akad példáját követő emberfia, nemcsak századokra menti át az itteni kocsányos tölgyeket, hanem, divatos szóval, egy gémban-kot is teremtett, csak legyenek olyan madarak, mint ő, akik innen a makkot továbbhordják és teremtésre fogják.

A fák története

Földünk északi féltekéjén a 47. szélességi fok körül a négy évszak sokféle színt, hangulatot és változatosságot ad nekünk. Minden élőlény reagál a hőmérsékleti és az időjárási változásokra. A fák, a növények a legszembetűnőbben változnak át, és velük színesedik vagy fakul a táj.

Télen csontvázvá kopszodott ágakkal merednek az ég felé a fák, várva várják, s a szürkéségből, a fekete-fehér színek kimelegszik a tavasz. Zúg-zsong az erdő, halványzöld levelek és pompás virágok színe és friss illata erősödik napról napra, amíg haragoszöld, aztán sárga színek hatalmasodnak el. A sárga színek egyre szaporodnak, vörös és lila is keveredik a táj színei közé. Aztán a hideg szelek-esők és a dér lekopszítják a fákat, és minden kezdődik előlről.

Ez az évről évre kis eltéréssel ismétlődő eseménysor a fák életében nem volt mindig így. A föld különböző tájain is más történések ismétlődtek.

Az őskortól napjainkig nagyon sok minden történt a fákkal. Fontos tudni, mit is köszönhetünk nekik, mit is várhatunk tőlük.

A fáknak, ha volna történelemkönyvük, biztos a legnagyobb könyv volna a világon.

A Devon-kor határán települtek a tengerekből a szárazföldre a növények, 400 millió évvel ezelőtt. Innen kezdődik a fák történelme. Megerősödik a vízi életmódhoz szokott növények gyökérzete és szára. Az első magvas páfrányok után megjelennek az ősfenyők, a nyitvatermők első fatermetű példányai.

A Karbon időszakban magasodnak, erősödnek a fák és meghódítják a szárazföldet. Ember soha nem látta őserdők árának szét a kedvező trópusi klíma hatására. Az ősidők Karbon erdő-óceánjainak köszönhetjük a hatalmas széntelegek kialakulását. Ez a talán többé nem lesz növénygazdagság a mainál oxigénben 10-szer dúsabb légréteget eredményezte. Ezek az erdők több „emeleten”, mint ma Brazília őserdői, de sokkal nagyobb területeken ontották az életet „gázt” megteremtve az életlehetőséget a magasabb rendű élőlényeknek. Fokozatosan egyre szárazabb lesz a föld klímája, és az őstülevelűek hódítanak egyre nagyobb területeket a Perm időszakban.

A Triász időszakban a földtörténeti

középkor kezdetén a klíma továbbra is száraz és egyre kedvezőtlenebb lesz. Megjelennek a páfrányfenyők, szárazföldek vándorolnak és ütköznek össze, hegységek alakulnak ki, új és új tengerek nyílnak meg.

A Jura időszak kedvezőbb, kiegyenlített klímájú fejezet volt, új sokszínű erdők növekedtek fel. Ezután egy szélsőséges időszak következik, a Kréta.

A lombos fák, a zárvatermők a nyitvatermőkkel szemben ettől az időtől kezdték meg nagy hódításukat. A földtörténeti középkor végére a lombos fák fantasztikus alkalmazkodóképességükkel minden zugot meghódítanak a földünkön. Sok hódító között, sok különleges fa mutatta meg a legkülönlegesebb alkalmazkodóképességét. A legek legje talán a mangrovék példányai. A tengerparton éltek és ma is élnek, a tengeri iszapba fúrták be magukat. Dagálykor újra és újra tengervíz alá kerülnek, és vízi növények lesznek, mert a tengervízből táplálkoznak. Az időnkénti kényszerhelyzetben, ahogy a tengerár változik, változtatják életmódjukat, lesznek egyszer szárazföldi, aztán vízi növények.

Az újkorban, az Eocén kezdetén a zárvatermők új és megint új fajtái és változatai jelennek meg. A klíma igen szélsőséges, a nagy változást és megpróbáltatást az ismétlődő jégkorszakok is jelentik. Megjelennek a Juharok, Tölgyek, Fűzek, Égerek. Kialakul a föld maihoz hasonló arculata.

– Friss nagy felfedezésről hallottam, Argentínában egy új óriás növényevő Dinoszaurusz csontvázat találtak meg. A méteres csigolyacsontja és a többi csont méretei alapján súlyát 100 tonnára becsülik. Ekkora hatalmas testet és a többi óriás növényevőt egy rendkívül buja sűrű és megújuló, sarjadzó vegetáció tudott csak eltartani. Micsoda erdők lehettek és micsoda növényzet!

500 ezer évvel ezelőtt megkezdte az őszember tevékenységét, megismeri a tüzet, és birtokba veszi az erdőket. A hódítás kora, amikor a fák meghódítják a földet, véget ért. Megkezdődött a hódoltság, a fák sokféle felhasználásának kora. Ebben az új, az előző milliós időszakhoz képest rövid időszakban is két fő történeti szakasz különíthető el. A vad felhasználás kora előbb, majd pedig telepítések, az erdőgazdálkodás ko-

ra. Az első Mezopotámiában épült cölöpházak után a művészi szintre emelkedett mesterek és kézművesek kedvelt anyaga lett a fa. Következnek olyan korok és kultúrák, amikor a fa felhasználása a legmagasabb művészi szintet éri el. A fa a felhasznált anyagok között olyan előkelő, megbecsült helyet foglal el, hogy arannyal, drágakővel díszítve jelenik meg. Díszes szék, szekrény készül belőle vagy palotákat, templomokat ékesít.

Amikor a fa értékeiről esik szó, külön kell választani az élő fa esztétikai értékeit és az egészséges környezeti hatását.

A feldolgozott és a feldolgozásra kerülő fa sok hasznáról külön kell beszélni. Ezen értékekre kivétel nélkül szükségünk van.

Az új évezred hajnalán vajon lesz-e lényeges pozitív változás a fák életében? Remélem, igen. Talán nem haszontalan áttekinteni ezt az évmilliók történetét, újraértékelni a fákat, mert a fafeldolgozás reneszánsza erősödik, és az oxigén termelésére is nagy szükség van.

Bezzegh Péter

Erdészbál Visegrád

2001. január 27. 18⁰⁰

Jelentkezés:

Kissné Szabó Gabriellánál
vagy

Kertész Józsefnél

Tel.: 26/398-133

Fax: 26/398-229

Várható költség

(belépő, vacsora): 3000 Ft

Szállás:

3500– igény szerint.

Egy csónakban evezünk

Az idén a ZALAERDŐ Rt. volt a vendéglátója annak a népes újságíró-csapatnak, akik a szokásos évi erdőjáráson találkoztak, ismerkedtek a helyi erdővel, az Egyesület és az ágazat ügyes-bajos dolgaival. A főhadiszállást a budafai vadászházban rendezték be *Tibanyi Gyula* és munkatársai. Innen kerestük fel a surdi díszfaiskolai szaporítóanyagot és piacos terméket előállító kert. Kalauzunk *Kálovics Andrea*, csemeteket-vezető volt. A csemeteket legszébb ruhájába öltözve fogadta a vendégeket.

A késő délutáni vadlesről sem akart lemaradni senki. Noha az invitáló levélben felhívtuk a jelentkezők figyelmét, hogy a magaslesen való ücsörgéshez feltétlen hozzanak meleg ruhát, nem volt rá szükség. Rövidujjú ingben szemlélődhettünk. Este *Kovács Ferenc* erdés-

zetigazgató és *Horváth János* kerületvezető vadász vezette be az újságírókat a trófeabírálat rejtelmébe, majd a médiásokon volt a sor. *Bojtár Ottó* az Élet és Tudománytól és *Detrich Miklós* a Somogyi Erdészeti és Faipari Rt. Híradójától nyerte „A legjobb trófeabíráló” címet és az Egyesület ez alkalomra felajánlott „A mi nyelvünk” c. kötetet.

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

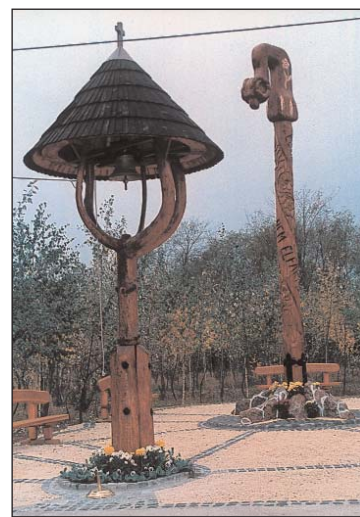
Örömmel és jóleső büszkeséggel tájékoztatom Önt arról, hogy Péteri községben 2000. november 1-jén – a község újrateremtésének 258. évfordulóján – millenniumi emlékhely avatására, szentelésére került sor. *Szili Katalin*, az Országgyűlés alelnök asszonya ez alkalommal adta át a millenniumi emlékszűrlőt.

Az elmúlt évtizedekben több emlékmű, emlékhely alkotására és elhelyezésére került sor községünkben, melyek döntő része elsősorban fából készült. Az alkotásban elvülhetetlen érdemeket szerzett *Bognár István* erdész, fafaragó mester és *dr. Foltin Brunó* evangélikus lelkész.

A szükséges mennyiségű és minőségű alapanyag biztosításában folyamatosan és önzetlenül segítségünkre volt a Nagykunsági Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság Monori Üzemigazgatósága, ezért Önkormányzatunk Képviselőtestülete úgy határozott, hogy a Kollektívát a „Péteriernt” millenniumi emléklapok és oklevél kitüntetésben részesíti, melyet a fentiekben említett ünnepség fogadásán *Szőr Levente* erdőmérnök, üzemigazgató vett át *dr. Szászik Károly* polgármestertől. *Benei Béla*, az üzemigazgatóság erdésze „Péte-

A vétyemi ősbükkösben, a budafai arborétumban – mely utóbbi sem akart lemaradni öltözékében a surdi díszruházattól – a természetközeli erdőgazdálkodással, az őszi erdők gombafajáival és az erdészek közjóléti tevékenységével ismerkedtek az újságírók. A nem egészen két nap végén *Horváth Ferenc* gazdasági igazgató ismertette a ZALAERDŐ Rt. munkáját. Az azóta megjelent, elhangzott híryanagok bizonyítják, hogy szakmánk hírének valóságghú bemutatásához az ilyen és ehhez hasonló rendezvények elengedhetetlenek. A „csónakban” evező újságírók balról jobbra: *Nyerges Éva*, HÍRFA, *Pápai Luca*, MTESZ, *Nagy Emese*, Magyar Rádió, *Bojtár Ottó*, Élet és Tudomány, *Tibanyi Gyula*, ZALAERDŐ, *Viniczai Sándor*, Erdőgazdaság és Faipar, *Pápai Gábor*, Erdészeti Lapok, *Detrich Miklós*, SEFAG Híradó, *Nemecz Ferenc*, ZALAERDŐ, *Berecz Béla*, Magyar Rádió, *Kismartoni János*, Magyar Rádió. A szárazföldön maradt még *Béla Pál*, Magyar Rádió, *Varga Andor* és *Katona Tibor*, Zalai Hírlap, valamint *Molnár László* a nyakizsai rádiótól.

Pápai Gábor

riert” emléklapot kapott, aki nagy segítségünkre volt a sajátos stílusú harangláb „felfedezésében”, ajándékozásában.

Kérem a Főszerkesztő urat, hogy fentiek alapján színvonalas lapjukban szíveskedjenek az eseményről tájékoztatni az erdészszakmát és más érdeklődőket.

Fáradozását és közreműködését ezúton is köszönöm.

Tisztelettel:

Dr. Szászik Károly
polgármester

Millenniumi Erdők Hete 2000

Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészeti Erdei Iskola Szakosztálya kezdeményezésére, az Állami Erdőgazdasági Részvénytársaságok szervezésében került lebonyolításra a IV. Erdők Hete országos rendezvénysorozat.

Célunk, hogy a környezeti nevelés eszközeivel, a társadalom különböző rétegeire hatva, a környezeti tudatot kedvező irányba befolyásoljuk. Rá kell világítanunk arra, hogy életünk csak a természet (az erdő) és a társadalom

összhangjának megteremtése révén tartható fenn.

Az Országos Erdészeti Egyesület sajtótájékoztatót szervezett a Mezőgazdasági Múzeum Erdészeti Kiállítási helyiségében.

A Sajtótájékoztatót *Barátossy Gábor* elnök (FVM Erdészeti Hivatal) vezette.

A program keretében került bemutatásra az ERDŐGAZDA társasjáték, a vetítőteremben az erdészetről szóló videofilmeket lehetett megtekinteni.

Mezőföldi Erdők Hete

A Mezőföldi Erdők Hete központi rendezvénnyel kezdődött, ahol *Balsay Miklós* vezérigazgató elmondta, hogy a rendezvénysorozat célja az emberek környezeti tudatának formálása, az erdőről, fáról, vadról szerzett ismeretek bővítése, az erdőgazdálkodás bemutatása a VADEX tevékenységén keresztül.

A szakmai napra meghívták a megyei és városi képviselők, politikusok, különféle intézmények vezetőit.

A jól szervezett szakmai nap tulajdonképpen követte a Vándorgyűlés állomásait, ahol a meghívottak közvetlenül tapasztalhatták a VADEX törekvéseit.

A mezőföldi Erdők Hete programja volt:

Sárpentele Parkerdő

VADEX Rt. Kupa, erdei futóverseny

Általános iskolai kategória

Középiskolai kategória

Nyílt női, férfiverseny kategória

Pákozd-Sukoró Arborétum

Erdészeti Erdei Iskola

Tárlatvezetés és arborétumi kör-séta erdészeti szakember vezetésével az erdő közjóléti szerepének a bemutatásával

Martonvásár Szarvasfarm

Bemutató

Febérvár csurgó

Gyalogtúra a festői Gaja-völgyben kerületvezető erdész vezetésével
A Gaja-szurdok karsztbokor erdőben folyó erdő- és vadgazdálkodás bemutatása, régészeti látnivalók megtekintése és az Alba Regia forrás érintése

Sűr-Vöröser

Erdei munkák, fafajok, cserjék, lágyszárú növényzet bemutatása iskolások részére a Mecséri Erdészet kerületvezető erdészének vezetésével

Rácalmás

Szigettúra a Sárosdi Erdészet szakemberének vezetésével, a természetvédelem és az erdőgazdálkodás kapcsolatának a bemutatása

Soponya, Sárszentágota

Erdő és vízi élőhelyek, természetvédelem és vadgazdálkodás kapcsolata

VADEX Rt. Központ

Rendhagyó biológia szakkör az erdei vadfajokról
OEE rendezvény Barangolás a külföldi erdőkben címmel

Balinka fűrésztüzem

Faipari üzemlátogatás általános iskolások számára, pályaválasztást elősegítő faipari feldolgozás bemutató. Madárgyűrűzés és vadászati ismertető

Diavetítéssel egybekötött előadás a Vértes természeti értékeiről
Emlékfa-ültetés

Programszervező:

Emmerlingné Köhler Marietta

Erdők Hete a Bakonyban és a Pilisben

Az Országos Erdészeti Egyesület már négy éve meghirdette az Erdők hetét. E rendezvénysorozatba kezdettől fogva bekapcsolódott a Monostorapáti Arany János Általános Iskola alsó tagozata. Minden évben a BEFAG Monostorapáti Erdészete meghívására túrabakancsot és ruhát öltöttek a gyerekek, a tanítónénik és *Farkas Attila* erdészeti igazgató.

Ebben az évben a kapolcsi és a nagyvázsonyi iskolások egy-egy csoportja is csatlakozott hozzánk. Vendégünk volt még *dr. Vásárbelyi Judit*, a Független Ökológiai Központ képviselője is, aki a BEFAG által létrehozandó

Balatonfelvidéki Erdei Iskola programjához kapcsolódó kérdéseket beszélte meg az erdészeti vezetőjével és a meghívott iskolák igazgatóival.

A Nagyvázsony melletti Kinizsi forrástól indultunk. Itt megtekintettük a XII. sz.-i kolostorromokat, majd közel kétórás gyalogtúrát téve a balatoncsicsói Erdészertanyához. Kísérőink, *Csurgó Béla* és *Simon György* erdészek vadetetőt, szótot, dagonyát, magaslest mutattak. Gombákat, fákat határoztunk meg, érdekes történeteket hallgattunk. Mire a tisztásra érkeztünk, már kész volt a vendégváró vadpörkölt.

Farkas Attiláné
Arany János Ált. Iskola,
Monostorapáti

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Pilisi Csoport és a Pilisi Parkerdő Rt. Erdei Művelődési Háza közös szervezésében rendezték az Erdők Hetét Visegrád, Mogyoró-hegyen az Erdei Művelődési Házban.

Programok voltak:

Az erdő élővilága – ismerkedés az erdő fáival, bokraival, virágaival, apró állataival;

Az erdő és az ember – ismerkedés az erdész munkájával;

Az erdő madarai – diavetítés az odúlakó madarakról, odúbemutató;

Hogyan segítsünk odúlakó madarainkon? – mesterséges fészkekodúképzés;

Őszi munkák az odútelepen – odútisztítás.

Nyitott szemmel az erdőn

Terepi nap

A pilisi mészkő szirtjein a Visegrádi-hegység vulkáni gerincein Esztergomtől-Esztergomig.

A Gödöllői-dombvidék. Őshonos és kultúrerdők.

Kopárfásítás erdőtűz után. Fenyők szerepe a kopárokon.

Bükköseink természetközeli kezelése a Pilistetőn. Természeti károk az erdőben.

Erdők természetközeli felújítása Szentendre tölgyeseiben, Visegrád bükköseiben.

Kertész József

**Az ÁESZ Budapesti Igazgatósága
(Bp., Széchenyi u.14.)
ERDŐMÉRNÖKÖT
vagy
ERDÉSZTECHNIKUST
(GATE Gyöngyös,
erdész szakirány) keres
erdőtervezőnek és er-
dőfelügyelőnek.
Bérezés a Köztisztviselő-
lők jogállásáról szóló
1992. évi XXIII. sz. tv.
szerint.
Érdeklődni a 301-7060
vagy 301-7044
telefonokon lehet.**

Magánerdő- (és fa-) gazdálkodók szakmai találkozója a Rábaközben

Az Országos Erdészeti Egyesület Győr-Moson-Sopron megyei Magánerdő Gazdálkodási és Környezetvédő Helyi Csoportja október 7-én „Rábaközi erdő, fa(anyag)” elnevezéssel szakmai találkozót rendezett. A rendezvényen részt vett a Helyi Csoport családtagjaikkal, továbbá más meghívottak, összesen 70 fő.

Kapuváron, a Petőfi-majorban a LIFAKER Faipari és Kereskedelmi Kft.-t *Licskai József* ügyvezető igazgató, a Helyi Csoport tagja mutatta be.

A Kft. 1992-ben jött létre, családi vállalkozásként. Ma 2 felsőfokú végzettségű vezető szakembernek, 1 faipari üzemmérnök-hallgatónak, 23 fizikai dolgozónak (4 középiskolai végzettségű, 2 szakmunkás, 7 betanított munkás) és 1 adminisztrátornak ad munkát az üzem, amely 2 műszakos munkarendben évente kb. 7000 m³ bükk, 2000 m³ tölgy és 1000 m³ egyéb (pl. fenyőfélék, éger, juhar) fafajú faanyagot dolgoz fel; ezekből többek között kb. 6500 m³ fűrészárut értékesítve. Árbevételük tavaly már meghaladta a 200 millió forintot.

Jellemző színfoltja volt a kb. másfél órás szakmai bemutatonak, hogy közben – bár szabad szombat volt – számos kapuvári és környékbeli vásárló is megfordult ott: a Kft. ugyanis kisebb tételben lakossági igényeket is kielégít.

Babóton ma a falu főutcáján álló 3 öreg, kb. 250 éves kocsanys tölgy közül az idén elhelyezett millenniumi emlékkereszt mögöttinél hallgattak meg rövid ismertetést a helyi (önkormányzati) természetvédelmi oltalom alatt álló fákról: a Kis-Rába mellékvizei, éspedig a Lökös-ér és a Tordosa-ér közötti egykori, akkor még fiatal ártéri tölgy-köris-szil ligeterdőt legeltetési célból megritkították kb. 2 évszázada, delelőfának (árnyékadónak) és dörgölődzfának hagyva (többek között) ezt a mindmáig megmaradt 3 példányt is (körkörös szabad állásukat jelzi, hogy igen vastag legalsó ágaik 2-3 m magasán ágaznak ki a törzsből). Hármójuk mai lombsátra együttesen mintegy 450 m²-nyi árnyékot ad ma már a főutcán elhaladóknak: ugyanis azóta a falu körülépülte őket. Mellmagassági körméretük 350–430 cm közötti. Épek, egészségesek (az élőködő sárga fagyöngyöt leszámítva), bőven teremnek makkot ezek a hagyásfák. A

kapuvári néhai *Balsay László* erdőmérnök szakszerűen megalapozott javaslata alapján lettek védetté.

Bogyoszló műemlékké nyilvánított 19. századi, klasszicista stílusú római katolikus templomában *Bolla Sándor*; a Helyi Csoport titkára röviden megemlékezett a kereszténység 2000. évi jubileumáról és a keresztény magyar államiság millenniumáról. Az oltárra a mintegy 70 főnyi jelenlévő nevében *Ormos Balázs*, az Országos Erdészeti Egyesület főtitkára, *Börzsei László*, a Helyi Csoport elnöke és *Pintér Csaba*, a délutáni szakmai program szakvezetője helyezte el az emlékkoszorút; nemzeti szalagján „A Megváltó megtestesülésének 2000. és a keresztény magyar államiság 1000. évfordulója tiszteletére Az

Országos Erdészeti Egyesület 8. sz. Helyi Csoportja, Bogyoszló, 2000. október 7.” felirattal. A Himnusz eléneklése után *Gréger Tibor* esperes adott rövid tájékoztatást a templomban található egyházművészeti értékekről.

Ugyancsak Bogyoszlón tekintették meg a rendezvény résztvevői *Pintér Jenő* faragó, 1987-től „a népművészet mestere” cím birtokosa alkotásait az alkotó családi házában.

A szakmai rendezvény minden további része a Tölösi erdőtümbben, a Bogyoszló-Tölösi Erdőbirtokossági Társulat területén került megszervezésre, ahol *Pintér Csaba*, az EBT elnöke, egyúttal szakmai vezetője – az Országos Erdészeti Egyesület Helyi Csoportjának tagja – irányította a programokat.

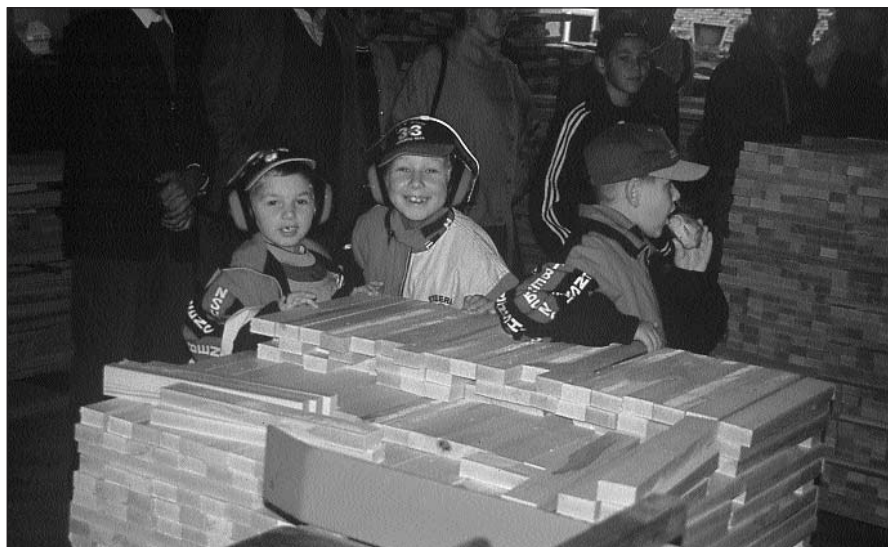
A tölösi erdészháznál az EBT tisztségviselőivel – jelesen *Varga Tamás* erdőgazdával, *Káldi Imréné* gazdasági felelőssel, *Szükbenrunk Lajos* vezetőségi póttaggal és *Makkos Imre* ellenőrzőbizottsági elnökkel – ismerkedhettek meg a résztvevők. A kölcsönös bemutatkozás után az EBT tisztségviselői jó vendéglátóként a fák alatti ebédre invitálták a vendégeket; a helyben főzött, páratlanul finom vadpörkölt *Varga András* és felesége, *Mónika* mesterműve volt.

Kultúratörténeti érdekesség, ahogy egy-egy „nyilas” területének a kiméréséhez vagy a letermelt faanyag készletbe vételéhez milyen mértékegységeket alkalmaztak az elődök a Tölösben.

A 17/18. század fordulója körüli időktől már több adat van arra, hogy Magyarországon a kisebb hosszak mérésének mértéke a sing volt (sőt magát az éppen ilyen hosszúságúra vágott fa mérőléceket is singnek nevezték). A „fél-sing” neve pedig „láb” (ritkábban: „szem”) volt.

A Habsburg Birodalom nyugati részeiből a 19. század elején Magyarországra úgyis „átszivárogván” igyekeztek hivatalossá tenni az „ausztriai mérőföldet” (ez mai mértékegységben ke-reken 7,6 km volt), ennek 1/4000-ed részét nevezték „bécsi öl”-nek (1874-ben „standardizálták”, ez lett a 189,648 cm-es etalon, minden későbbi hivatalos mérés alapszáma), de ezt csak 3 részre osztva kapták meg az ún. „bécsi singet”. A magyarok többsége azonban a Lajtától a Székelyföldre a *magyar mérőföldet* (tájanként változott, 8,2–8,8 km között ingadozva), és ennek 1/2800-ad részét, a *magyar ölet* (a táji eltérések miatt 286,5–312,5 cm között volt) használta, amelyet 5(!) részre osztva kapták meg a hagyományos *magyar singet* (57,3–62,5 cm között ingadozott a nagysága); így a „fél-(magyar-)sing = *magyar láb v. szem*”, vagyis a magyar ölnek már a 10-es számrendszer előtt alkalmazott 1/10-e 28,65–31,25 cm közötti volt. A bogyoszlói Tölös régi erdőbirtokosai mind a területi „illetőséget”, mind a faanyagot a magyar mértékegységekben tartották nyilván, ill. mérték ki: a singnek nem maradt írásos nyoma a számadásaikban, annál inkább az itt 286,5 cm-es magyar ölnek, a 28,65 cm-es „szem”-nek és a magyar öl 1/24-ének (1,19 cm), amelyet a „húszon” elhagyásával csak egyszerűen „egy(.)negyednek” hívtak.

Az 1859 körüli erdőbirtokosság

Bogyoszlón 30–35 módosabb gazdából állt, ez öröklésekkel stb. az 1962-es tsz-alapítás idejére 188 főre duzzadt. A mai Bogyoszló-Tölösi EBT 1997 tavaszán alakult 216 főnyi tagsággal, 50,3 ha üzemtervezett erdőterületen.

Szürkületkor a szakemberek is csatlakoztak a fogatozást, lovaglást abbahagyó családtagokhoz. Ekkorra – az EBT kedves meglepetéseként, a vadászházhoz meghívott – rábapatonai zenészek: *Eöry Endre* hegedűs és *Papp László* tangóharmonikás fakasztották dalra az egész napos program után megpihenőket. Az EBT déli-délutáni-esti vendégszeretetéért nincs is méltó szó a köszönetre. Az esti nótázás hangulata azonban minden szónál jobban kifejezte: nemcsak hasznos, hanem igen jó volt együtt lenni az Országos Erdészeti Egyesület Helyi Csoportjának egész napos rendezvényén.

Kép és szöveg: **Bolla Sándor**
H.Cs. titkár

*

„István, szent királyunk egyik első intézkedése volt, hogy a keresztény magyar zarándokok biztos szálláshelyeként Jeruzsálemben, Bizáncban és Rómában egy-egy zarándokházat építtessen. A római magyar zarándokház a 4. sz.-ban épült régi, a mainál kisebb alapterületű Szt. Péter székesegyházzal – Szt. Péter apostol valószínűsíthető sírjával – szinte „falszomszédos” volt. A reneszánsz idején újonnan épült mai Szt. Péter székesegyház alapterületébe ez belesett (kb. a mai sekrestye helyén volt), ezért akkor le kellett bontani. De e „területi jogosítvány” kapcsán VI. Pál pápa (már a mi időnkben) engedélyezte a Szt. Péter székesegyház altemplóiban *magyar kápolna* kialakítását, ahol valamennyi magyar szent és boldog szobra, domborműve megtalálha-

tó: így a Szt. Péter dóm területén kizárólag mi, magyarok imádkozhatunk saját, nemzeti kápolnánkban Szt. István 1000 évvel ezelőtti helyszínválasztása mai következményeként! Szt. István – korabeli királyoknál igen ritka az ilyen! – megtanult írni-olvasni, természetesen latinul. Maga levelezett pl. egy francia-földi bencés apáttal, aki a korabeli egyházreform egyik legkiemelkedőbb személyisége volt. Szt. Jeromos fordításában olvasni tudta az Ószövetségi Szentírást is; elsősorban ebből – jelesen a Példabeszédek Könyvéből (Szt. Ágoston értelmezésében, és persze a saját korára aktualizálva) – merítette fiához, a trónörökös herceg Szt. Imréhez írott, ill. diktált Intelmeit a keresztény uralkodó – ma úgy mondanánk: a keresztény politikus, vezető – érényeit illetően.”

(Részlet a templomban
Bolla Sándor által elmondottakból)

**Útmutató
magánerdő-gazdálkodók
részére sorozatban az OEE
kiadásában megjelent a
második hasznos kis
füzetecske, amely
a fa fűrészipari feldolgo-
zását tartalmazza.
Az Ormos Balázs által
összeállított kiadvány
szerzői Hargítai László,
Németh László, Ormos
Balázs és Telgdy Pál
Megrendelhető az
Országos Erdészeti
Egyesületnél, 1027
Budapest, Fő u. 68.**

Lengyel Andor kilenc évtizede

Lengyel Andor okleveles erdőmérnök 90. életévében van.

A Jászságban született. Édesapja jogász. A szülői házban rendszeres vendégek voltak a környék tekintélyes, jó-ítéletű parasztgazdái. Dr. Lengyel büntetőbíró minden fontosabb ügyének lehetséges kimeneteleit, természetesen az érintetteket névtelenségben tartva, a bírósági tárgyalás előtt megbeszélte valamelyik gazda-vendégével. Fontosnak tartotta, hogy hozott ítéletei ne csak a törvényeknek feleljenek meg, hanem összhangban legyenek a mértékadó helyi emberek igazságérzetével is.

Lengyel Andor erdőmérnöknek az igazság és a méltányosság iránti különös érzéke, amely tetteiben mindig mutatkozott, alighanem e szülőházi hagyományból is táplálkozik.

Miután „felment” Sopronba, ott hamar népszerű lett. Jókedélyű, kártyakedvelő, barátkozó, szerető és szeretetre méltó természete mindenkit levett a lábáról. Számos barátja volt a városlakók között is. Ha tehette, hatalmas doberman kutyáját szinte mindenhová magával vitte. Lengyel „Antika” még ma is soproni legenda. Nevének hallatán számos, sok tavaszt látott női szív dobog fel még ma is. Sokan emlékeznek, hogy szegénydiák létére milyen elegánsan öltözött. Az egyik városi tanácsos nem szívesen viselt új holmit: vele „járatta be” öltönyeit.

Tanulmányait könnyen végezte. A negyvenes évek elején a tehetség még nem úgy jelent meg, hogy feltételezett viselője hirdette. Észrevevődött. *Sébor* professzor tanársegédnek hívta meg tanszékére. Társával, *Saly Emillel* még összeállítottak egy jegyzetet *Sébor* professzor előadásai nyomán, azonban a második háború megakasztotta egyetemi pályafutását.

Behívták. Családja követelésére azonnal megházasodott, és már mint leendő atya vonult tartalékos tisztként a frontra, majd került szovjet hadifogságba. A fogság során feltehetőleg módja lett volna magát felvértezni a meg nem haladható ideológiával, sejtet szervezni, akasztásokról meg háború utáni nagy méltóságokról ábrándozni. Lengyel Andor azonban épített. Emeletes házakat tervezett és művezetett. A soproni tanulmányai alapján! Így aztán őt a szovjetek soha nem akarták ejtőernyővel ledobni sehová, hanem dolgoztatták és jó sokáig visszatartották.

Hazatérésekor az illetékes „igazoló bizottság” kiállította a dokumentet, miszerint *Lengyel Andor* nem „a nép ellensége”, ezért állást kaphat. A családapa az egyetemen folytatta volna pályáját, de családi körülményei folytán a Dunántúlon vállalt erdőgondnoki állást. 1954-ben kinevezték az Országos Erdészeti Főigazgatóság budapesti erdőrendezésének vezető főmérnökévé, s gyakorlatilag e beosztásban szolgált évtizedeken át, nyugdíjba menetelig.

Lengyel Andor jó szakember, jó főnök és jó barát. Nem politizált. Semminek nem volt a tagja. Nem publikált, nem szólt hozzá, nem ajánlott fel semmit, nem ígért, nem fenyegetett, nem szervezkedett. Nem nyálazott bélyegeket és más helyeket. Csak dolgozott, bízott, szeretett és vezetett. Mindezt szakmailag kiválóan és egyedülállóan tisztességesen. Mindig támogatta a gyengéket, az elesetteket. Általa felvett és védett szerződéses munkásként megismerhettünk országos sikerű tiltott színeszt, mellőzött filmrendezőt, előzött katolikus papot, forradalmárt, volt fővasutast, rendőrt, huszárezredest. A jól dologozókat, a sokat bírókat viszont mindig hajtotta: „tudod, mindig a jól húzó lovat kell ütni”. A vadakat megszelídítette, a lelobozottakat felemelte. *Lengyel Andor* keze alatt mindenkinek öröm volt a szolgálat.

Személyében egyik utolsót tisztelhetjük abból a nagy generációból, amelyiknek nagy tudása szerénységgel párosult. Említsük meg itt ebből a körből a fenomenális néhai *Palotai Istvánt* is. Igazán szomorú, hogy már szinte nem is emléksünk rá.

Ha valahol az univerzumban egy magyar erdészt szívesen fogadnak, ha az erdőmérnökség „nagy” diplomának számít, ha Skandináviában vagy Amerikában valaki a házát osztja meg veled, az bizony a Lengyel Andoroknak köszönhető. Ha lett volna kandidátusi, doktori vagy éppen akadémikusi fokozat szakmai és emberi tisztességéből, s azt nem kérvényre, hanem érdemre adták volna, talán ma mindenki ismerné őt. Így csak az a pár száz tanítvány, akinek megadatott, hogy munkatársa lehetett, vált valamennyire úriemberré. Talán nem véletlen, hogy szakmánk mostani vezetőinek nagy többsége dolgozott Lengyel Andor vezetése alatt.

Arra ajánlom a ma is vidáman élő

Lengyel Andort, aki mint minden évben, idén október 20-án is remélhetőleg részt vesz az Erdészeti Szolgálat ez évi beregi tanulmányútján, hogy „erdész életutak” vagy hasonló összeállításban szerepeltessék. Ennyivel tartozunk neki – és becsületünknek.

Tóth Miklós

Megnyitó

A Csergezán Pál Alapítvány által hirdetett pályázat kiállításának megnyitóján hangzott el:

A Csergezáni életmű fontos eleme: az erkölcs. Az erkölcs, mely belülről vezérli az embert – és független a mindennapi érdekektől. A siker, a karrier, a jólét vágya és keresése természetesen nem bűn, sőt része az ember lényegének. De a siker, a karrier, a jólét iránti vágy nem gyűrheti maga alá az emberi szuverenitást, az emberi méltóságot, a szabad és bátor álmok megálmodásának isteni adományát.

Csergezán Pál élete és életműve elkerülhetetlenné teszi a kérdést: képesek és képesek vagyunk-e megérteni, elfogadni – vagy legalábbis eltűrni –, azokat, akik kilógnak vagy kiemelkednek a sorból? Én itt és most nem válaszolok erre a kérdésre. Ezt mindenkinek magának kell megtennie. De ami kimondható – sőt: kimondandó –, azt mondjuk ki. El kell tudnunk viselni azt, aki más, aki több, aki nehezebben kezelhető. El kell tudnunk viselni azt, aki tehetségesebb. El kell tudnunk viselni mindazokat, akik nem egyszerűen csak folytatni akarnak valamit, de van tehetségük és bátorságuk valami újat is kezdeni.

Ma, amikor politikai, gazdasági és más érdekektől vezérelve valóságos polgárháború folyik annak eldöntésére, hogy ki vadászhat, ki vadászson ebben az országban, a Csergezán Alapítvány, a kiállító művészek és mi, akik eljöttünk ide, mert fontosnak tartjuk a magyar vadászati kultúra ügyét, szép halkan, de egyértelműen mondjuk ki: Uraim, nem ez a kérdés. A magyar vadászat – és tágabb értelemben természeti értékeink összességének – jövője nem hatalmi, hanem kulturális kérdés. Ne azon vitatkozzunk, hogy ki, hanem azon, hogy hogyan...

És ez nem csak a vadászatra igaz.

Békés Sándor

Unitárius elődeinkről: Fekete Lajos

A magyar nyelvű erdészeti irodalom egyik megalapozójaként ismert *Fekete Lajos* 1837. június 18-án született Tordán.

Apja Zoltán, *Kenyeres Ágnes*: „Magyar életrajzi lexikon”-ja szerint erdőmérnök volt, *Szimonyi József*: „Magyar írók élete és munkája” című sorozata unitárius vallású kamarai orvosnak mondja.

Mágócsy Dietz Sándor Fekete Lajosról írt emlékbeszédében (1947) úgy tudja, hogy elemi iskolai tanulmányait Tordán, a középiskoláit Kolozsvárt végezte, az unitárius kollégiumban. Rokona, *Koncz Imre*, a kolozsmonostori kincstári főerdész tanácsára a selmechányi Akadémia erdészeti szakára iratkozott be. Itteni tanulmányait 1856-ban kezdte meg és 1859-ben végezte be. Tanárai között volt *Wagner Károly*, aki a magyar nyelvű erdészeti irodalom megteremtésének eszméjét plántálta növendékébe, aki az Akadémiát ösztöndíjas tanulóként végezte el.

Fekete erdészeti pályafutását a kolozsvári kincstári jószágigazgatóság kerületében gyakornokként kezdte el. Az erdészeti államvizsgát 1862-ben tette le.

1867-ben – az említett – *Wagner Károly* igazgató, Feketében látva azt a munkatársat, akire a magyar nyelvű oktatásra való áttérésben minden szempontból támaszkodhat – meghívta az Akadémia segédtanári állására. Ebben a minőségében nemzetgazdaságtant, pénzügytant, erdőértékszámítás-tant, állattant, erdészeti rovtant, talajtant és éghajlattant tanított. Két év múlva, 1869. október 20-án kinevezték ideiglenes erdésznek, de az Akadémián tovább is tanított, sőt megbízást kapott a titkári teendők végzésére is.

1871-től mint az Akadémia rendkívüli tanára, majd 2 év múlva, 1873-tól mint rendes tanár tanított. *Kenyeres Ágnes* szerint az erdőtenyésztési tanszék vezetőjeként erdőtenyésztés, növénybonctan, élettan, erdővédelem, vadászati és úrbéri törvények tárgyakat adta elő. Tanári munkáját még tetőzte az akadémiai növénykertnek és az iblyei erdő és kísérleti telepnek irányítása.

1877-ben részt vett az erdőőr-képzésben.

1881-től 1889-ig legtöbb idejét a hazai főbb fafajok elterjedésének és természeti viszonyainak tanulmányozására fordította.

1891. szeptember 15-től tanszéket változtatott és az erdőrendezési tanszéken tanított tovább.

1892–1893-ban az Akadémia igazgatói tisztét töltötte be.

1896-ban növényföldrajzi munkálatokat végzett.

1897-től 1900-ig az Akadémia igazgatója volt.

1906-ban – 39 évi tanári működés után – vonult nyugdíjba.

Mint tanár, egyike volt a legkiválóbb előadóknak, akit az ifjúság nemcsak kiváló pedagógiai rátermettsége, hanem humánus bánásmódja miatt is nagyra becsült.

Fekete Lajos élete nem merült ki a tanításban. Több tanulmányúton bővítette tudását. *Mágócsy Dietz* emlékbeszédében főlegemlítette, hogy például 1872-ben, mint az Akadémia rendkívüli tanára, a Pénzügyminisztérium megbízásából két hónapig a máriabrunni, a hainni és a schaffenburgi erdészeti főiskolákat és kísérleti állomásokat tanulmányozta, megismerkedve az ottani erdőgazdaságokkal, erdészeti szervezetekkel és igazgatási módszerekkel. Öt év múlva, 1878-ban – saját költségén – a svájci erdészeti és növényzeti viszonyokat tanulmányozta.

Fekete Lajos széles körű tanári működését szakírói tevékenysége tette teljessé.

Szakírói munkássága felölelte az erdészet minden területét. Benne önálló tapasztalatai, megfigyelései és saját kísérleteinek eredményei kaptak helyet.

Nagyobb munkái közül több pályadíjjal jutalmazott került ki. Ezekből néhány időbeli sorrendben az alábbi:

Kolozsvárt 1876-ban az Erdélyi Gazdasági Egylet kiadásában jelent meg a „Mezőség kopárainak befásítása” című munkája. E munka megírására az Erdélyi Gazdasági Egylet írt ki pályázatot az Erdészeti Lapok 1873. évi VII. és IX. füzetében. Az 50 arannyal jutalmazott munka a Mezőség talajigényének a beültetésére alkalmasnak ítélt fákkal, a tenyésztési igényekkel, az ültetés technológiájával és a kiültetett fák ápolásával foglalkozott.

Itt még csupán három pályadíjat nyert munkáját soroljuk föl, érzékeltetve azt a szakmai sokoldalúságot, amely nemcsak nevelői, hanem gyakorlati tevékenységének is meghatározója volt. Ezek az 1881-ben megjelent „A tölgy te-

nyesztése”, az 1889-ben kiadott „A Magyarországon előforduló fő fanemek csemetéinek termesztése és ültetése” és az 1893-ban napvilágot látott „Az erdei vetésről és ültetésről” című munkája, mely 1-1 állomáshelye volt az erdészeti irodalom magyar nyelvű kiadványainak.

Tudni kell, hogy *Fekete Lajos* írói munkássága arra az időre esett, amikor a magyarországi erdészet még az Osztrák–Magyar Monarchia függvénye volt, de a már említett akadémiai igazgató, *Wagner Károly* (1830–1879) megtette az első lépéseket az erdészeti tudománynak a magyar viszonyokhoz való alkalmazására. Ez irányú munkásságának legnagyobb eredménye az 1879-ben életbe léptetett „erdőtörvény” volt, melynek elkészítésében részt vett a magyar erdészet másik nagy úttörője, a szintén unitárius *Bedő Albert* is. Fekete Lajos nagy munkakedvvel párosuló tudásával élenjárója volt a magyar nyelvű erdészeti szakirodalomnak. Mivel a monarchiával való hosszú függőségi viszonyt Fekete korában az erdészeti tudomány művelőinek többsége, az osztrák szellemiség irányította, *Fekete Lajosnak* munkaereje oroszlanrészét az alapozásra kellett fordítania. E népszerűtlen tevékenységének tudható be, hogy a közvetlen szakmai körökben nem talált kellő elismerésre. Azonban, ha azt nézzük, hogy tagjává választotta a Magyar Királyi Természettudományi Társulat, 1896-ban megkapta a II. osztályú vaskorona lovagrendet, 1904-ben az Országos Erdészeti Egyesület neki ítélte a Horváth Sándor Alapítvány kamatait, 1910-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta, akkor kiderül, hogy munkásságára mégis csak fölfigyeltek és olyan elismerésben részesítették, amely nem mindenkinek jutott osztályrészül.

Fekete Lajos kisebb-nagyobb munkáinak száma meghaladta a 163-at. Ha ehhez még hozzávesszük német nyelvű tanulmányait és könyvismertetéseit, kétségtelenül egyike volt a legtermékenyebb szakmai íróknak. Igen sok munkája jelent meg az Erdészeti Lapokban, az Erdészeti Kísérletekben, az Erdélyi Gazdában. A selmechányi Orvosgyógyász és Természettudományi Egyesületben tartott előadásokat. Mint gyakorlati érzékű ember, találmányainak közcélra bocsátásával is társadalmi

értékítéletét juttatta kifejezésre. Meghonosodott és felhasználta találmányai a tolólkás magvető, a hernyőenyvező, a fogantyús átlaló és a *Cséti Ottóval* közösen készített famagasságmérő műszer voltak.

Fekete Lajosnak az egyházhoz való viszonyáról kevés ismeretanyaggal rendelkezünk. Ennek oka azzal magyarázható, hogy korán kikerült a szülőföld vonzóköréből. Sopron, ahol élt – a korabeli viszonyokat nézve –, mérhetetlen távolságra volt az unitárius központoktól, s így már az is egyházi tevékenységnek könyvelhető el, hogy megmaradt unitárius hitében. Amikor az 1800-as évek végén az unitarizmus Magyarországon is meggyökeresedett és a budapesti egyházközösség tevékenysége az egész mai értelemben vett Magyarország területére kiterjedt, az akkori lelkészek *Fekete Lajossal* is fölveték a kapcsolatot. Tudomásunk van arról, hogy

bevonták az Egyház igazgatási munkájába, s abból, mint egyháztanácsos vette ki részét.

Fekete Lajos életét Selmechbányán, 1916. június 29-én fejezte be. Holttestét az Akadémia díszcsarnokából kísérték a temetőbe, a tanári kar, az ifjúság és a közönség nagy részvéte mellett. Az utókor munkásságát és érdemeit jobban méltányolta, mint közvetlen kora. Halála után, majd másfél évtizeddel (1930-ban) az Erdészeti Akadémia és a Műszaki és Gazdasági József Nádor Egyetem Erdészeti Kara az intézet parkjában emlékére szobrot állított. Ezzel azonos elismerésben részesítette a másik nagy unitárius erdőszel, *Bedő Alberttel*, akinek emléket az ásothalmi, nevével elnevezett iskola kertjében ugyancsak szobor őrzi. Fölötte a szokásos akadémiai emlékszedet *Mágócsy Dietz Sándor* tartotta.

Kelemen Miklós
(*Unitárius Élet*)

Köszöntjük a 75 éves Kelemen Miklóst

Kelemen Miklós 1925. február 16-án született Szegeden. Középkolai tanulmányait Szegeden kezdte és Kolozsvárt fejezte be. 1943-tól a kolozsvári Unitárius Teológiai Akadémia és a Ferencz József Tudományegyetem bölcsészkar hallgatója volt. 1953-tól a Bolyai Tudományegyetem levelező tagozatán számtan-fizika szakon tanult. A Teológiai Akadémia külföldi továbbtanulásra jelölte, de a továbbtanulásra a politikai helyzet alakulása miatt nem kerülhetett sor. 1947-től Erdélyben a bordosi, majd a nyomáti egyházközösségben végzett lelkészi szolgálatot. 1952-ben hazahívták magyarországi szolgálatra, de hazatelepülésére csak 1956-ban kerülhetett sor. 1952–1956 között Szászrégenben élt. Itt a Faipari Vállalatnál előbb fizikai munkát végzett, majd beosztott könyvelőként dolgozott. A helyi Faipari Iskola magyar tagozatán 2 tanévben tanított. Hazatelepülése évében – nem lévén üres lelkészi állás – Szegeden, a MNB-ban helyezkedett el. 1956. szeptember–november hónapokban katonai szolgálatot teljesített, majd 1957 februártól Füzesgyarmaton, Hódmezővásárhelyen, Szegeden és a Duna–Tisza közti szórványegyházközösségben szolgált. 1989-től 1992-ig a magyarországi unitárius egyház

titkárelőadója is volt. Hódmezővásárhelyi és szegedi éve alatt a lelkészi munkakör mellett előbb virágkertészként, majd a hódmezővásárhelyi Állami Gazdaságban fizikai és adminisztrátori, majd ugyanott az Állatorvostudományi Egyetem Állategészségügyi Főiskolai Kar Tanüzemében könyvelőként dolgozott. Nyolcadik gimnazista korában az országos középkolai versenyen dolgozatával harmadik díjat nyert. 1958-tól ír a magyarországi unitárius egyház lapjába, az *Unitárius Élet*be, 1961 óta gyűjti a múltban élt nagy unitáriusokra vonatkozó írott anyagot. Gyűjteménye meghaladta a nyolcezeret. A Heltai Gáspár kiadó gondozásában jelent meg *Enyedi Györgyről* írt munkája és a Magyar Egyháztörténeti Vázlatokban a mai Magyarország területén lévő unitárius egyházat bemutató tanulmánya. Szerepelt a budapesti és kolozsvári Dávid Ferenc Egyletben, a Magyar Rádió valóságos műsoraiban és a tévében is. Nagybátyja volt az erdélyi történettudós, *Kelemen Lajos*.

Kelemen Miklóssal a lánya családján keresztül ismerkedtem meg a nyolcvanas évek elején. Találkozásunk egy szomorú és mélyen nyomot hagyó (unitárius hitélet) eseménye volt, amikor 1988 tavaszán ő végezte a

lelkészi feladatot *Gyarmathy Endre* erdőmérnök, volt iskolaigazgató sírjánál. Kapcsolatunk olyannyira megerősödött, hogy 1988 őszén az OEE Oktatási és Közművelődési Bizottsága által szervezett romániai tanulmányi útra velünk tartott. Ő igen sok segítséget nyújtott helyismeretével és unitárius kapcsolataival. Így voltunk akkor vendégek a *Kálnoki* unitárius lelkészcsaládnál is. Életrajzi adatai csak a rideg tényeket tartalmazzák, de nem szólnak hányatott életének apró részleteiről s magáról az emberről. Nemes lelkének egy vonását eelem ki: az önzetlenségét. Mikor e sorok íróját az a megtisztelés érte, hogy 1989. december 7-én az OEE választmányi ülésén méltassa *Bedő Albert* munkáját születésének 150. évfordulóján – ő készségesen rendelkezésre bocsátotta az évek alatt összegyűjtött „*Bedő-dossziét*”. Sőt az előadás anyagát utólag még lektorálta is. (Az írás a Szerkesztőbizottság elnökénél van.) Természetesen nemcsak *Bedő Albertről* gyűjtött össze minden fellelhető írást, hanem más jeles unitárius emberekről is. Ezek között voltak és vannak számosan erdészek is. Az ő tevékenysége így közvetlenül is szolgálja a mi nagyjaink (az egész erdőszel) jobb megismerését. Valamennyi erdőszel nevében köszönjük ezt és kívánunk Miklós bácsinak Istentől áldott jó egészséget a további munkásságához.

Fröhlich András

A Trópusi Erdőalap térnyerése

A Tropical Forest Trust (Trópusi Erdőalap – TFT) – amelyet a kerti bútorokkal kereskedő nagy európai cégek egy csoportja alapított 1999-ben – egy olyan új erdőszel projektet támogat Malajziában, amely az év végére biztosítani fogja, hogy az FSC minősített faanyag megjelenjen a piacon.

A TFT tagjai a trópusi fatermékeiből származó bevétel egy részét félreteszik. Ezt a pénzt később jobb, az FSC alapelveinek és kritériumainak megfelelő erdőgazdálkodási módszerek bevezetését szolgáló projektek finanszírozására fordítják.

A TFT tagsága folyamatosan nő, jelenleg 18 vállalatból áll. További támogatást nyújt a hatalmas brit barkácsáruház-lánc, a B&Q.

(*Tropical Forest Trust, 2000. július*
16.)

Az erdőtanúsítás elfogadtatásáért

Napjainkban egyre több szó esik az erdőtanúsításról, melynek célja, hogy piaci ösztönzés és társadalmi elismertség útján készítse az erdőgazdálkodókat a legszélesebb társadalmi igényeket figyelembe vevő erdőgazdálkodás bevezetésére. Jelenleg egy olyan erdőtanúsítási rendszer van a világon, mely számottevő piaci elismertséggel rendelkezik, és ezért gazdaságilag is vonzó az erdőgazdálkodó és faipari cégek számára. Ez az FSC (Forest Stewardship Council) rendszere.

A WWF meghatározó szerepet játszott és játszik a rendszer nemzetközi elfogadtatása és terjesztése terén. Ennek fontos részét alkotják a tanúsított faanyag iránti kereslet növelésére tett

erőfeszítések, melyekkel ahhoz kívánunk hozzájárulni, hogy a rendszer gazdasági szempontból is vonzó legyen az ahhoz csatlakozók számára. Az FSC hazai ismertségét és elismertségét szeretnénk elősegíteni mellékelt hírlevelünkkel. Ez egy nemzetközi kiadvány magyar kiadása, melyet az elkövetkező hónapokban rendszeresen eljuttatunk az erdészetben érdekelt intézményekhez, szakemberekhez és a média képviselőihez. Ha további információra vagy

több példányra volna szüksége, úgy forduljon bizalommal munkatársaimhoz (*Rakonczay Zoltán*: zoltan.rakonczay@WWF.hu vagy *Ereifej Laurice*: laurice.ereifej@WWF.hu).

Hód visszatelepítési program

Az Európa árterei valaha benépesítő európai hód (*Castor fiber*) a kíméletlen vadászat miatt a múlt század végére szinte teljesen kipusztult. Magyarországon folyói mentén ez az őshonos rágcsáló a XIX. század közepe óta nem fordult elő.

Mivel a természetes ártéri erdők képehez az európai hód is hozzátartozik, a WWF Magyarország a WWF ausztriai szervezetével közösen 1996-ban programot indított a hódok visszatelepítésére. Elsőként a Duna-Dráva Nemzeti Park Gemenci Tájegységének holtágaiban és ártéri tavaiban engedtek szabadon Ausztriából származó hódokat, összesen 32 egyedet (8 családot). A Nemzeti Park munkatársai és a hódok megfigyelését végző szakemberek eddig számos nyomot és három kotorékot, illetve hódvárat találtak a területen, ami jelzi, hogy a Duna alsó szakaszán megma-

radt ártéri erdőkben a betelepített állatok megtalálták életfeltételeiket.

A Duna-Dráva Nemzeti Parkban elért sikerek után, a program második lépéseként, ez év áprilisában a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén 8 egyed került szabadon bocsátásra.

Az optimális hód-élőhely?

A szakirodalom szerint a hódok széles, mély és lassan folyó vizet igényelnek, megtelepednek tavakban, folyóvizekben, csatornáknál és mocsarakban. A megfelelő vízfolyás mélysége min. 3 m és legalább 5 m széles. A mély víz azért szükséges, hogy a hódvár bejárata észrevétlen maradjon, a téli élelemraktár felhasználható legyen (ne fagyjon be a víz a mederfenékgig), és a hód észrevétel nélkül mozoghasson élelemraktára és kotoréka között a víz alatt.

Fontos szempont, hogy az emberi

zavarás mértéke lehetőleg minimális legyen, az intenzív vízi közlekedés, a vasút és a közút közelsége kerülendő a hód számára alkalmas élőhely kiválasztásakor. A környezeti adottságok mellett a növényborítottság is meghatározó szempont az élőhely-alkalmasság vizsgálatkor. Fontos, hogy a vízparttól 100 méterrel belül a hódok erdőt találjanak, ugyanis a faj legfeljebb 100 méterre távolodik el a vízparttól táplálékszerzés végett. A partot követően 6–20 méteres sávban nagyobb sűrűségű erdőállomány szükséges, mivel a hód főként ebben a sávban táplálkozik.

Hódok a Tiszára

A Tisza alkalmas hódok visszatelepítésére, derül ki abból a jelentésből, amelyet a WWF Magyarország szakértői készítettek 2 hetes tiszai expedíciójuk során. A vizsgálat célja a folyó Tokajtól Tiszabecsig terjedő szakaszának természetvédelmi értékelése volt. A terepi munka segítette a sérült folyó állapotának megismerését és megalapozta a WWF Magyarország további felső-tiszai természetvédelmi tevékenységét.

A kutatók terület térképezése és fotódokumentálása több, mint két hetet vett igénybe, és az összegyűjtött adatok segítik a tiszai hód-visszatelepítés előkészítését is. Az élőhely-értékelést helyi szakemberek bevonásával a WWF Magyarország hód-szakértője végezte el. *Bozsér Orsolya*, aki több éve követi nyomon a Gemencre telepített hódcsaládokat és jól ismeri a legnagyobb testű hazai rágcsáló élőhelyigényét, így nyilatkozott: „Véleményem szerint a hódtelepítésre az élő Tisza mentén elhelyezkedő tavak, morotvák lesznek a legalkalmasabb élőhelyek.”

Összesen 76 terület részletes elemzése készült el – vízmélység, táplálékosztás és várépítési lehetőségek szempontjait vizsgálva –, melyből 28 bizonyult alkalmas hód-élőhelynek. A felmérés következő lépése, hogy a kiválasztott 28 terület még részletesebb elemzése elkészüljön. Ennek alapján megtörténhet a hódok igényeinek legmegfelelőbb élőhelyek azonosítása. A visszatelepítésre szánt hódok Ausztriából érkeznek majd, előreláthatólag 2001. év márciusában vehetik birtokukba a Felső-Tisza vidékét.

További információ:

Márkus Ferenc természetvédelmi osztályvezető, WWF Magyarország, tel.: (1) 214-5554/113

Schmidt Hajnalka kommunikációs referens, WWF Magyarország, tel.: (1) 214-5554/129

A Biblia tölgyei

A Biblia tölgyeiről általában

A Bibliának csak az ótestamentumi (ószövetségi) könyveiben olvashatunk a tölgyekről. A Biblia a tölgyeket egyrészt magányos, egyedülálló faként, másrészt tölgyesként említi. Tölgyfák voltak az áldozóhelyek szent fái is. A tölgyeknek kitüntetett szerepük volt a Biblia fáinak között, hiszen az ótestamentumi könyvek szerzői legtöbbször a tölgyekhez kapcsolták mondanivalójukat. Ebben a vonatkozásban Ézsaiás prófétát illeti az elsőség. A tölgyekkel összefüggésben érdemes néhány más példát is említeni. A Genézisben (Teremtéstörténetben) az Ézsautól származó egyik nemzetségszó a tölgy nevet viselte (1. Móz. 36:41). Tölgy-völgynek hívták azt a helyet, ahol Dávid legyőzte az óriástermetű filiszteus harcost, Góliátot (1. Sám. 21:10). Józsué könyvében – Józsué Mózes utóda, aki bevezette a zsidó népet az ígért földre – a tölgyfa birtokhatárt jelölt (Józs. 19:33). A kivágott tölgy fontos szerepet játszott a mindennapi életben (tüzelőszér, alkatrészt) és a vallási kultuszban (bálványszobrok és szent oszlopok).

Híres tölgyfák

A Biblia egyedülálló, magányos tölgyfáihoz fontos események fűződtek. Izráel ismert kultuszhelyen, a Bétel melletti tölgyfa (bételi tölgy) alá temették el Deborah, Rebeka dajkáját „amelyet a Siratás Tölgyfájának neveztek el” (1. Móz. 35:8). Bírák könyve említi a „Jósok Tölgyfáját” (Bír. 3:37). A sikemi tölgnél osztotta fel az országot Józsué a törzsek között és ennek bizonyosságául „fogott egy nagy követ s odatette a tölgyfa alá, amely az Úr szent helyén volt” (Józs. 24:26). Abineleket ugyancsak a sikemi tölgyfánál választották meg királynak (Bír. 9:6). A Tábor hegyen álló tölgyfa alatt (Tábor tölgyfája) Sámuel próféta királlyá kente fel Sault. „Ekkor fogta Sámuel az olajos korsót, öntött belőle Saul fejére, megcsókolta, és ezt mondta: Ezennel felkent téged az Úr öröksége fejedelmévé” (1 Sám. 10:1). Izráel neves bírójának, Gedeonnak az elhívása is tölgyfához fűződik. „...elment az Úr angyala és leült az alatt a tölgyfa alatt, amely Efrában (efrai vagy ofrai tölgy) volt, és Jóáshoz tarto-

zott, amikor fia, Gedeon éppen gabonát csépelet...” (Bír. 6:11). Básán, a Genezáret tavától keletre fekvő termékeny síkság tölgyfáit (básáni tölgyek) több próféta is megemlítette. A gőgösség ellen prófétált Ézsaiás, amikor így szólt: „Mert jön a Seregek Urának napja minden kevély és magas ellen, mindenki ellen, aki nagyra tartja magát... Básán minden tölgyfája ellen” (Ézs. 2:12–13). Zakariás próféta a népet tölgyfához hasonlítja, és bűnei miatt az Úr haragját hirdeti: „Jajgassatok, básán tölgyei, mert földre dől a rengeteg erdő” (Zak. 11:2). Például az Ókor kereskedelmi központját, Tiruszt olyan kereskedelmi hajónak ábrázolja, amelyet „tökéletesen szépnek építettek” (Ez. 27:1) és „Básán tölgyfáiból készítettek evezőidet” (Ez. 27:6).

Tölgyesek, tölgyerdők

Az egyedülálló, magányos tölgyfákon kívül a Biblia írói több helyütt tölgyeseket, valamint erdőt említenek. Ezek is fontos események színhelyei. „Majd átvonul, Ábrám az országon egészen, Móre tölgyeséig... oltárt épített ott az Úrnak, aki megjelent neki” (1 Móz. 12:6–7). Ábrahámnak (Ábrámnak), a zsidó nép ősatyjának a Hebron közelében fekvő Mamré tölgyesében volt a táborhelye. „Ábrahám sátraival letelepedett Mamré tölgyesében... Ott is épített oltárt az Úrnak” (1 Móz. 13:16). A Genézis (Teremtéstörténet) szerint „...megjelent neki az Úr Mamré tölgyesében, amikor a nappali hőség elől a sátor bejáratához húzódott” (1 Móz. 18:1). Jákob emlékezetes álmának színhelye, Bétel, nemcsak „királyi szentély... és az ország temploma” volt (Ám. 7:13), hanem erdejéről is emlékezett a Biblia (bételi erdő). A történet szerint a bételi erdőből kijött medvék szaggatták szét az Elizeus prófétát csúfoló gyerekeket (2 Kir. 2:24). Dávid az őt üldöző Saul elől Jada földjén a „hereti erdőbe” menekült (1 Sám. 24:5). Ézsaiás próféta a Földközi-tenger partjánál fekvő Kármel-hegység és Sáron-síkság erdeiről mint a „Kármel és Sáron díszéről” szól (Ézs. 35:2). Dávid és Absalon közötti „ütközet az efráini erdőben folyt le” (2 Sám. 18:6). Az előbbiekben említett tölgyesek, továbbá a bételi, hereti, Kármel-hegyi és Sáron-síksági, valamint az efráini erdők valószínűleg nagy, összefüggő erdők

lehetek. Kereszty Zoltán szerint a magasabb szinteken és a szárazabb északi tájakon az erdőket a lombhullató táborhegyi tölgyek, nyugaton az örökzöld mediterrán tölgyeseket a karmazsin és a palesztin tölgyek alkotják.

Aserák

A kultikus tiszteletben álló fák vagy faragott oszlopok voltak az aserák. A szakemberek feltevése szerint tölgyfák lehetnek. A pogány szokások elleni tiltásról olvashatunk a Tórában (mózesi könyvek). „Ne ültess semmiféle szent fát istenednek, az Úrnak az oltára mellé, amelyet építesz! Ne állíts szent oszlopot se...” (5 Móz. 16:21–22). A szent fák és oszlopok kultuszát elítélték és megsemmisítésüket szorgalmazták. „...szent oszlopaikat törjétek össze, szent fáikat vágjátok ki” (5 Móz. 7:5), „égessétek el szent fáikat” (5 Móz. 12:5) vagy „kiszagatom szent fáidat” (Mik. 5:13). A próféták keményen ostorozták a pogány vallási szokások átvétele miatt a „bálványokhoz szegődött” népet (Hós. 4:17). „Hegyetetőkön áldoznak, dombokon tömjéneznak... tölgyfa alatt, mert kellemes az árnyékuk” (Hós. 4:13). „Az ilyen értelmetlen népnek el kell pusztulnia” (Hós. 4:14). Ézsaiás rámutatott a várható következményekre. „...megszégyenültök majd a tölgyek miatt, amelyek örömtökre szolgáltak... olyanok lesztek; mint a lombját vesztett tölgy és mint a kert, amelynek nincsen vize” (Ézs. 1:29–30). A próféták figyelmét nem kerülte el a pogány szertartások részét képező prostitúció sem: „...bujálkodtok a tölgyfáknál és minden bujázóld fa alatt” (Ézs. 7:5). A bálványimádás nemcsak élőfákhoz kapcsolódott, hanem mesteremberek által készített bálványszobrokhoz is. „Az ácsmester kifeszíti a mérőzsinórt, vörös krétával rajzol és emberalakot készít... cédrust vág ki, tölgyfát... választ. Ez lesz az ember tüzelője... De istent is csinál belőle és leborul előtte, bálványszobrot készít és imádja azt” (Ézs. 44:12–15).

Tölgypusztulás?

Vélhető, hogy valamiféle szembetűnő jelenséget – károsítást – észlelt e próféta, amikor azt írta, hogy „olyanok lesztek, mint lombját vesztett tölgy” (Ézs. 1:30) vagy „lombját vesztette Básán és a Kármel” (Ézs. 33:9), azaz a básáni és a kármel-hegyi tölgyes.

Összefoglalás

– A bibliai időkben kiterjedt tölgyerdők borították Palesztina hegyeit és síkságait. Ez alapozta meg azt a tölgykultuszt, ami az ótestamentumi könyvekben élénk tárul.

– A tölgyerdőkben erdőgazdálkodtak: vágtak (termeltek) és ültettek (mesterséges erdősisítés).

– A tölgyerdők táborhelyet, menedékhelyet jelentettek és hadászati események színtere is volt. Vándorló pásztornépről lévén szó, feltehető, hogy a tábor- és menedékhelyeken a tölgyesekben erdei legeltetés is folyt.

– A kitermelt tölgyfát tüzelésre, alkatrészkészítésre használták fel.

– A famegmunkálásban fontos szerepet játszottak az ácsmesterek, akik a tölgyfából kultikus célokat szolgáló szent oszlopokat és szobrokat faragtak.

– Az egyedülálló tölgyek jelentős

események (királyválasztás) és temetés színhelyei.

– A szent fák különleges méretük és koruk miatt váltott ki tiszteletet. Ez a kultikus fatiszelet eredményezte azt, hogy a tölgymatuzsálemek mint természeti emlékek fennmaradtak. A „szent” voltak védeltséget biztosított számukra. Végül eredményben a kezdeti, kultikus tartalmú természetvédelem valósult meg.

– Elévülhetetlen érdemük volt abban a bibliai könyvek szerzőinek – különösen a prófétáknak –, hogy felfigyeltek a palesztin föld tölgyfáira, tölgyeseire. A prófétálás óhatatlanul erdészettörténeti tevékenységgel is párosult, és pontosan megfogalmazták a tölgyerdők termelési, védelmi, jóléti (tájszépészeti, esztétikai: Kármel és Sárón „díszei”) funkcióit.

– Nem kizárt, hogy már akkor fellépett a tölgypusztulás jelensége.

volna jogos és etikus, ha azon *Apatóczy István* kerületvezető erdész – a terület elsőszámú anyagi és erkölcsi felelőse – is jelen van.

Kifogásolom továbbá a levél írójának szignatúráját, miszerint foglalkozása(?), beosztása(?) eképpen szerepel a levél végén: *Gadó György Pál* – WWF – Magyarország. Hát ilyen nincs! A WWF mint külföldi jogi személy, a levél írója pedig a jogi személy alkalmazottja(?).

Szabad legyen a WWF létevel és szerepével kapcsolatban egy angol eredetű, magyar fordítású pontos meghatározást (definíció) ismertetni:

“Természetvédelmi Világalap (World Wide Fund for Nature). Nemzetközi önkéntes szervezet, amelyet 1961-ben a Világ Vadvilágát Védő Alapként (World Wildlife Fund) alapítottak. Székhely: Svájc. Nemzetközi elnöke: Edinburgh hercege (Fülöp herceg). Célja a figyelem felhívása arra, hogy szükség van a világ veszélyeztetett állatfajainak megóvására, a kihalással fenyegető növények és veszélyeztetett helyek megvédésére. Propagálják a világ természetes kincseinek megfontolt kihasználását. Kampányokat indítottak pl. a tigris, a gorilla és a panda kihalásának megakadályozására. Nevét a jelenlegre 1988-ban változtatta meg. (Kiemelések tőlem, Cs. S.)

(:Cambridge Enciklopédia, 1992. Maecenas Kiadó, B.pest:)”

Szükségét éreztem fenti meghatározás beépítésére rövid írásomba, mert az utóbbi időkben egyre gyakrabban jelennek meg szaklapunkban WWF-szignatúrák írások, olyanok is, amelyekben mindenekfeletti hatóságnak tünteti fel magát a nevét elhallgató cikkíró.

Egyébként példaértékűnek tartom *Gadó György Pál* írását a 2000. évi milliárdos károkat okozó erdőtüzek szempontjából. Ugyanis öngyulladásos erdőtüzet nem ismerek el. Számos erdőtüzet oltottam, de valamennyinek a háttérében emberi, gépi (vasútüzem) vagy elemi (villám) eredet/eredő vált ismeretessé. Az emberi mulasztás számlájára írható erdőtüzesetek kiváltói között szép számmal szerepelnek a notórius erdőjárók, a „felháborodott laikusok” is.

Befejezésül kérésem és javaslatom, hogy az Országos Erdészeti Egyesület és Erdészeti Lapok soronkövetkező számaiban nyújtson ismeretterjesztő segítséget a hazánkban is felszaporodott külföldi alapítványok stb. működési és jogi kereteinek megismeréséhez.

Csányi Sándor

Kereszt és tölgyfa

Szeptember 15-én szép ünnepségnek volt részese a Vas megyei Gencsapáti község lakossága.

A millenniumi év tiszteletére emlékkeresztet állítottak és tölgyfát ültettek. Az avatóbeszédet követően a község polgármestere alapító okiratot helyezett a kereszt talapzatába, melynek szövege így hangzik: „Mi, Gencsapáti község polgármestere és képviselő testülete akként határozottunk, hogy Krisztus Urunk születésének 2000., keresztény államalapításunk 1000. évfordulóját tölgyfakereszt állításával tesszük marandóvá.

A kereszt helyéül a Művelődési Házunk parkját jelöljük ki, mert ehelyütt ápolják elődeink hagyományait, szervezik a jelen generáció művelődését, továbbképzését és kedvelt játszóhelye gyermekeinknek is.

Hirdesse ez a kereszt elődeink kitaratását a hit mgeőrzésében, a szűkebb pátria megtartásában, gyarapításában. legyen bizonyítéka a ma élő generáció eltökélttségének, mellyel szeretett falunk, Gencsapáti emelkedését szeretné hűségesen szolgálni. Nyerjenek tőle biztatást az utánunk következők ahhoz, hogy saját koruk kihívásainak jól megfeleljenek.”

Ezután a kereszt megáldása következett. Majd a Szombathelyi Erdészeti Rt. nevében *dr. Pethő József* vezérigazgató adott át egy tölgyshágant szép beszéd kíséretében, melyben párhuzamot vont

a kereszt és a tölgyfa között. A fácska ültetésekor neves politikusok egy-egy lapát földet szórtak a gödörbe. Ezek a politikusok *Boross Péter, Gyimóti Géza, Hende Csaba, Pusztai Erzsébet, Básthy Tamás, Csépe Béla, Ékes József* voltak.

A kereszt, melyet a mellé ültetett tölgyfa véd majd meg a természet adta viszontagságoktól, évszázadokig hirdeti Gencsapáti község lakosságának hűségét a kereszténységhez, a magyarsághoz, hazánkhoz.

Schalkház Lipót

WWF kontra erdészeti

Nem nekem íródott *Gadó György Pál* nyílt levele (Erdészeti Lapok, 2000. IX. sz.), hanem *Apatóczy Istvánnak*, de tartalma számos erdészeti érthet. A levél néhány részletét etikai okok miatt kifogásolom.

A levél második bekezdésében ez a mondat olvasható: „Tornacipőt húztunk és elindultunk, hogy bejárjuk a területet (kiemelés tőlem, Cs. S.)”. Fentiek szerint a „felháborodott laikus” és a levél írója lakótársak vagy egymáshoz közel lagnak, de az is elképzelhető, hogy a panaszt tevő csak egy költött személy, akinek neve, neme, foglalkozása és lakhelye nem szerepel a levélben.

A leírt területbejárás csak akkor lett

Egy kiváló magyar erdőmérnök életéről és haláláról

Motto: „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, aki életét adja embertársáért.”

(Jn. 15, 13)

Földváry Miksa erdőmérnök (1877–1945) nevét ma már kevesen ismerik; csak a legjobb szakemberek, s akik még bújják a szakirodalmat.

Nem csoda! Hiszen még Kaposváron is így van ez, jóllehet 1927 óta 60 hosszú ideig volt itt erdőigazgató: olyan igazgató, aki elsősorban a hivatásának élt, mindvégig keményen dolgozott és alkotott. Ő volt a hazai természetvédelem elindítója, egyik megalapozója. Felfedezte többek között az ún. barcsi – akkor még darányi – természetvédelmi terület értékét és szépségét, s felhívta erre a nagyközönség és a szakemberek figyelmét. A mai, úgynevezett természetvédők valószínűleg már nem is tudnak erről. Bizonyára azért, mert sokan csak maguknak tulajdonítják a természet ismeretét, szeretetét és védelmét. *Földváry Miksa* lett a hazai Természetvédelmi Tanács első, országos alelnöke és számos természetvédelmi cikk szerzője. (Amiből – valószínűleg – azóta többen is doktoráltak már.)

Irodalmi munkásságának legfontosabbjai:

– A Balaton környékének természeti emlékei. Erdészeti Kutatások, 1928.

– Az erdő poézise. E. L., 1928.

– A rigóci természetvédelmi liget. Természettudományi Közlöny, 1931.

– Mecsekaljai gesztenyések. Természettudományi Közlöny, 1931.

– Természeti emlékek a Mecsekben és környékén. E. L., 3. folyt., 1932.

– A Bakony-hegység és Bakonyalja természeti emlékei. E. L., 7. folytatás, 1933.

– Őserdő rezervációk az Északkeleti Kárpátokban. E. L., 1933.

Pályafutása igen eredményes. Hivatásának élt, s becsületesen, példamutatóan dolgozott. Halála nemcsak megrendítő, hanem egyben örök emlékeztető is. Tiszta szívvel és a valóságnak megfelelően állítom, hogy hasonlóan emlékeztető és erkölcsi tanulságot tartalmazó, mint a hitvalló *Serédi Jusztiniáné, Mindszenti József*, valamint a mártír győri püspöké, *báró Apor Vilmosé*.

Mivel naplója fennmaradt – és sikerült hozzájutnom –, úgy érzem, kötelességem ismertetni, mert ha elmulasztanám, személye és emléke – méltatlanul és igazságtalanul – teljesen a feledés homályába kerülne.

Élete utolsó időszakában pontosan és őszintén vezetett naplóját meghatottsággal elolvastam, és ennek alapján írom az alábbiakat:

Nyugdíjba menetele után Budapestre költözött. Balatonfenyvesen, a Kölcsey utca 3. alatti kis telken egy nyaralót épített.

1944. december 1-jén budai lakásáról leutazott Balatonfenyvesre, hogy elintézzon néhány, akkoriban általa halaszthatatlannak tartott feladatot. Hazautaznia már nem sikerült a rátört háborús események miatt.

December 15-én kezdett el naplót írni, amelynek utolsó bejegyzése 1945. január 5-én volt. Másnap már nem írt bele, mert akkor az oroszok kivégezték.

Élete utolsó napjainak és halálának története a következő:

1944. december 15-én már két hetet töltött el nyaralójában, hogy téliesítse azt. Hazautaznia nem sikerült, mivel a front már elérte Balatonfenyvest.

A harcoló katonákkal nem volt problémája, csak a front továbbhaladása után rövidesen jelentkező – látszólag német katonákat kereső –, valójában rabló és garázda, részeg szovjet katonák zaklatták folyamatosan őt és szomszédjait. Azt a keveset is elvitték tőle, amije még volt.

Igen nehéz három hét következett. Időközben beállított hozzá egy menekült, Asztalos nevű katonatiszt feleségével, két kutyájával és üres kézzel, meg hassal. Először nem is akarta őket befogadni, hiszen ő sem volt ellátva étellemmel, tüzelővel. Majd megesett rajtuk jó szíve, s megengedte nekik, hogy nála húzódjanak meg. Megosztotta velük azt a keveset, ami neki még megmaradt. Befogadta őket.

Naplóját pontosan és őszintén vezette. Mély hitének és vallásosságának ebben többször is tanújelét adta. Többször megemlékezett benne szeretett leányáról, dr. Magyar Pálnak, a kiváló erdőművelőnek és később az erdőművelés professzorának a feleségéről, valamint kedves unokájáról, Évikéről is nagy-nagy szeretettel beszélt.

Megörökítette háborús élményeit, tapasztalatait. Szólt benne az oroszok, később az ún. „magyar-oroszok” ostoba és gonosz garázdaságairól, erőszakos cselekményeiről, rablásaikról.

Villany, víz már régóta nem volt nálunk, s az élelem is nagyrészt elfogyott. Ami kevés megmaradt, azt megosztotta kényszerű vendégeivel.

Erős hite mellett olykor kétségek is gyötörték. A bizonytalanság és kilátástalanság egyre nyomasztóbbá vált benne.

Katonatiszt vendégének valamikor nézeteltérése volt egy Balogh nevű lumpen elemmel. (Az értelmező szótár szerint: lumpen elem az az egyén, aki rendszeres munkát nem végző szegény ember, aki pénzért vagy vélt előnyért bármire képes.) Balogh ezért a tisztet bosszút kívánt állni, s a lakáshoz odavezetett egy orosz járőrt, bejelentvén, hogy egy „fasiszta tiszt” rejtőzködik ott.

Földváry Miksának, ha sorsára hagyta volna vendégét, nem lett volna baja.

Ő azonban – mint igazi magyar ember s vendéglátó magyar úr – nem tudta sorsára hagyni vendégét. Úgy gondolta – és ezt kifejezésre is juttatta –, hogy bírói ítélet nélkül nem lehet egy embert agyonlőni.

Azt tartotta, hogy neki kötelessége megvédeni vendégét a biztos haláltól, mert így kívánja ezt a szokásjog és az erkölcs.

A részeg szovjet katonák ezt sehogyszem értették, ilyesmivel nem törődtek. Azt tartották, hogy aki fasisztát véd, az maga is fasiszta.

Kirángatták ezért őt is az udvarra, falhoz állították Asztalos mellé, és lelőtték mind a két férfit.

A győztes jogán, mert a győztes mindent megtehet.

Ahogy *Serédi Jusztinián, Mindszenti József* és *báró Apor Vilmos* is önzetlenül és hősiiesen védte, oltalmazta a „rájuk bízott” emberek, asszonyok és leányok életét és becsületét, ő is hasonlóképpen gondolkozva igyekezett megvédeni vendége életét a biztos és kegyetlen, valamint igazságtalan haláltól.

Saját kertjében temették el mindketőt.

Hajdú István

Az akácgazdálkodásról Bajnán

A perzselés után

Tisztítás előtt

Az akácgazdálkodás volt a témája az Erdőművelési Szakosztály idei évadzáró összejövetelének. A rendezvény érdekessége az volt, hogy nem az alföldi homokon lévő térségben szervezték az értekezletet, hanem a Pilisi Parkerdő Rt. bajnai erdészetének dimbes-dombos területén.

Áprily Róbert erdészetigazgató és Bus Mária szakosztályelnök köszöntői után Zambó Péter vezérigazgató köszöntötte a megjelenteket és kívánt tanulságos programot.

A Bajnai Erdészet a Gerecse-hegység déli oldalán, annak nyúlványain, valamint a Gete-hegy és Csolnok-Dorog közti területen gazdálkodik 14 község határában, 7500 ha területen.

Tengerszint feletti magasság: 150–600 m között, csapadék 500–600 mm/év.

Az erdőterület fafajösszetétele: cser 49%, tölgy 27%, akác 10%, egyéb kemény 9%, bükk 1%, fenyő 4%.

Az erdészet 1999. évi termelési értéke 267 millió Ft, amit elsősorban az er-

A többnyire gyenge, száraz termőhelyen lévő, 49%-ban gyenge minőségű cser-fafaj alapvetően meghatározza a mintegy 70–75% iparifa célra nem alkalmas tűzifa mennyiségét, amelyet tűzép telepeken, illetve a környező lakosság részére értékesítünk.

Éves erdősítési kötelezettség 93 ha/év. A folyamatban lévő erdősítés területe 550 ha. Elsősorban a természetes felújítást szorgalmazzuk, de ennek kiegészítéseként tölgy-, illetve cser makkal erdősítünk. Az erdőfelújításokat a vadkárosítás elkerülése végett kerítésekkel védjük.

Vadgazdálkodást és vadászatot 10 500 ha-on folytatunk. Az éves vadkilövési terv 650 db nagyvad. Az erdészet területén 4 db vadaskert működik. A Történelmi Vadaskert 323 ha, muflonkert 130

Bajna, magyar falu, Esztergom vgyében, magas dombon, ut p. Doroghoz délre 2 óránnyira. Határa 6674 hold, melyből szántóföld 3697 h., rét 440 h., legelő 23 h., szőlőhegy 254 h., erdő 2400 hold. Ebből majorsági szántóföld 600 hold; egész urbéri telek 84. Földje agyagos, és kétszerest, zabot és burgonyát leginkább terem. Lakja 2046 r. kath., 6 héber., kath. paroch. templommal. Több csinos uradalmi épület. Van 4 patakja és a csimai becsapolt tó csatornája, kettős Őrhegy magas és terjedelmes, ennek ellenében a Mulató-hegy. Az Őrhegyben tágas barlang találatik. Temploma még 1079-ben épült goth izlésre. Diszesíti a helységet az urasági angol izlésű kastély olasz festménnyel. Birja gróf Sándor Móricz, s feje egy uradalomnak. (Fényes Elek, 1851)

dőművelés, fahasználat és vadászati ágazatok hoznak. Éves eredmény 1999-ben: 26 millió Ft.

Az erdészet élőfakészlete 1,2 millió m³. Fakitermelési lehetőség: 31 000 m³/év.

Akác természetes felújítás

A gázgős berendezés

ha, vaddisznós kert 318 ha, szarvaskert 700 ha. A vadkilövések 85–90%-át külföldi bérvadászok végzik.

Közjóléti szempontból megemlíten-dő: Héreg-Királykút, Pusztamaróti ifjú-sági táborok, a Bajóti Öreg-kő a bar-langjaival. Jelentős források: Héreg-Ki-rálykút, Péliföldszentkereszt.

Dr. Rédey Károly ERTI főigazgató-he-lyettes rövid összefoglalót adott „Az akáctermesztés” című kiadványról. A te-repi bemutatókat *Német István* vezette, melyeket röviden ismertetünk.

Dorogon Albert Ferenc kerületvezető által jelölt 38 éves akácállomány növe-dékfokozó gyéritését vitatták meg a résztvevők.

Tokodon kétéves, mélyszántás után 9 szem folyóméterenkénti akácmagvetést láthattunk, melyet *Stádel Károly* és *Né-metb István* módszerével végeztek.

Szomoron akác tarvágást követő vá-gástakarítás után propán-bután gázégő-vel 60 cm széles csíkot perzseltek, me-lyet váltva 100 cm-es sáv követett. A vegyszeres gyomirtás Pivottal történt. A tömeges keléskor Acrobat gombaölővel permeteztek. A szárazság ellenére 50–60 ezer csemete volt a területen, hektáronként 20–100 cm-es változó ma-gasságban.

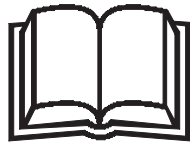
Megtekinthettük a Primagáz képvise-lője által bemutatott talajperzselő ké-szüléket.

Héreg községhatárban az akác mag-ról történő természetes felújulását mu-tatta be *Dankó Sándor* kerületvezető erdőész. A hektáronként talált 80–100 ezer csemetével az idén műszakilag be-fejezetté nyilvánult az erdőrészlet.

Ismét Bajna községhatár felé vettük utunkat, és *Árpádbalmi Ferenc* kalau-zolásával megtekinthettünk egy kivá-ló morfológiai tulajdonságokkal (egyenes, hengeres, ágtiszta) rendel-kező akácsoportot, mely génbankja lehet a további vegetatív szaporítás-nak. Mintegy kakukktojásként az akácprogramban, ahol egy kocsa-nyostölgy felújítást láthattunk (no lám természetvédők), mely akác, mezei juhar és cser megelőző állomány he-lyén történt *Csicsai-féle* pásztázóval. 1999 őszén befejezetté nyilvánítva. A szakosztály évi utolsó összejöve-tel Gyarmatpusztán ért véget. A vadász-házban, melynek első alapkövét a va-daskertben 1856-ban az a *Sándor Móricz* rakatta le (a család a környék birtokosa), akit csak „ördöglovás”-ként emlegetnek, s személyét számta-lan legenda övezi.

Németh István–Pápai Gábor

Megjelent

A természet romlása, a romlás ter-mészete (Föld Napja Alapítvány, Buda-pest, 2000)

Az idén tavasszal megjelent könyvet so-kan provokálnak tartják. Lehet, hogy az erdőész-olvasók közül is sokan így lesznek ezzel. Pedig a szerzők legfőbb törekvése az volt, hogy kiegyensúlyo-zott képet adjanak hazánk természeti állapotáról. Provokálnak legfeljebb abban az értelemben nevezhető, hogy szembeesít mai helyzetünkkel és megol-dásokat keres, még akkor is, ha azok új-szerűek, szokatlanok és ezért fáradsá-gosak.

11 fejezet, 10 izgalmas téma. A fo-lyók állapotával két fejezet is foglalko-zik, ami az elmúlt hónapok eseményei után nem tűnik túlzásnak. *Andrásfalvy Bertalan* már a hatvanas években ku-tatta, hogy a Duna-parti falvak népe az évszázadok folyamán milyen sok szállal kötődött az élő vízhez, és ezt hogy tette lehetetlenné a folyószabályozás. Megál-lapításai már évtizedekkel ezelőtt messze túlmutattak a néprajzi kérdése-ken. *Andrásfalvy* az egykori gondolat-menetet folytatva most egyértelműen tanúságot tesz a régi vízrendezési elvek mai alkalmazása mellett. *Hamar József* árnyalt képet fest a tiszai árvízvédelem-ről. Nincs okunk, hogy elítéljük Széchenyiéket, de tovább nem folytatható a tiszai árvízvédelem szokásos gyakorlata. A fejezet írása még nem fe-jeződött be, mikor a Szamoson a „cián-dugó” elérte a Tiszát. Ezért – ha csak néhány szavas utószó erejéig is – a szer-ző rákényszerült, hogy erről a témáról is írjon.

Hasonlóan éles kérdést vet fel *Án-gyán József* gödöllői professzor a Vá-laszúton a mezőgazdaság című fejezet-ben. Mi a célunk? Otromba gépek és rengeteg vegyszer segítségével minél több élelmiszert „gyártani” vagy megél-hetést és egészséges környezetet terem-teni a vidéki embereknek, és nyugodtan fogyasztható ennivalót valamennyiünk-nek. A többi fejezethez hasonlóan az ér-veket nagyon sok adat, táblázat, ábra erősíti. Egy-egy fejezet foglalkozik a ter-mészeti élőhelyek megvédésének esé-lyeivel, a gazdasági változásokkal, a ma-

gyar lakosság egészségi állapotával, a népességfogyás előnyeivel és hátrányai-val, a közlekedésfejlesztési koncepciók-kal, az európai uniós csatlakozással és végül a filozófiai kérdésekkel. Ám szá-munkra a legfontosabb fejezet mégis csak a második, az erdőkről szóló.

Bartha Dénes *Erdeink egyre csak szegényednek?* című írásában a tőle megszokott alaposággal elemzi az er-dőtakaró változásának történetét. Ez az Erdészeti Lapok olvasóinak nem új, de az érdeklődő közönség számára nélkülözhetetlen összefoglalás. A szer-ző véleményét az idegenföldi fafajok térhódításáról és a hazai veszélyezte-tett erdőátársulásokról olvashattuk már, mégis ilyen átfogóan megfogalmazva biztos, hogy minden régi és új olvasó-ban új gondolatokat indít el. A törté-nelmi és szakmai megalapozás alapján válik érthetővé, hogy a szerző miért tartja sorsdöntő kérdésnek a Nemzeti Erdőtelepítési Program megvalósulásá-nak mikéntjét. Egy 20 oldalas tanul-mány nem térhet ki minden részletké-rdésre. Nagy erénye éppen az, hogy jó érzékkel választja ki az igazán fontos kérdéseket. *Bartha Dénes* – ahogy ed-digi írásaiban is gyakran tette – kritizál-ja a jelenlegi erdőgazdálkodási gyakor-latot, de elsősorban nem az erdőszeket hibáztatja. A természetközeli erdőgaz-dálkodásról szóló záró gondolataiban némi remény is felcsillan. *Illés Nándor*, *Vadas Jenő*, *Roth Gyula* és a többi nagy előd munkássága egy egészen másfajta világban is ösztönzést adhat az új utak megtalálására.

(A könyv 1000 Ft-os áron kapható – többek között – az Ökoszolgálat-ban. 1054 Bp., Vadász u. 29.)

Ref.: **Gadó György Pál**

*

Szabó Lajos: Trópusi-szubtrópusi gyümölcs- és élvezeti növények

A könyv tankönyvnek készült, de min-den növénybarát, az egzotikus növények iránt érdeklődő, növénytermesztéssel foglalkozó szakember is haszonnal for-gathatja Szabó Lajos professzor könyvét, amely a Stúdium Kiadó gondozásában jelent meg. A szerző éveket töltött a tró-pusi-szubtrópusi terület országában, így a Magyarországon jól ismert vagy éppen még nem is hallott gyümölcsök és egyéb haszonnövények ismertetések, ter-mesztésük, felhasználásuk leírásakor az ott szerzett személyes tapasztalatból érezhető hitelesség nagyban emeli a könyv értékét.

A nálunk is mindennapos banán, cit-rusfélék, kivi mellett megismerked-

hetünk olyan gyümölcsökkel is, mint pl. a mangosztán, passiógyümölcs, rágógumifa, amelyeket legfeljebb néhány világhírű hazánkfi láthatott a természet helyén felkeresett gyümölcs-piacokon. Az élvezeti növények között a kávé, kakaó mellett a bétel, kólafajok stb. leírása is szerepel.

Szabó Lajos a növény alapfajának ismertetése után – amennyiben létezik ilyen – a nemesített fajtákat, a nemesítés eredményeit, a növény természetével kapcsolatos tudnivalókat (szaporítás, telepítés, nevelés, tápanyag-utánpótlás, növényvédelem), a szüretelés, hasznosítás folyamatait, lehetőségeit ismerteti olyan olvasható stílusban, amelynek megértése nem okoz nehézséget a mélyebb szakismerettel nem rendelkező olvasó számára sem, ennek ellenére megfelelő alaposítással ad új információkat is. A fontosabb fajok-fajták leírása után részletes technológiát találunk a teljes termesztési folyamatra, alapos ismertetést a gyümölcs összetevőiről, tápanyag- és vitaminkészletéről, az élelmezésben betöltött szerepéről és jelentőségéről, az utóéletről, a fogyasztási szokásokról.

A könyv végén található rendkívül bőséges irodalomjegyzék a téma iránt érdeklődő olvasó számára ad lehetőséget a további elmélyülésre.

A könyv megvásárolható a szerzőnél: dr. Szabó Lajos, Szent István Egyetem Trópusi Mezőgazdasági Tanszék, 2103 Gödöllő, Pf. 303., és a kiadónál: Studium Kiadó Kft., Nyíregyháza, Sóstói u. 31/b.

Dr. Varga Szabolcs

*

Hegedűs Attila–Szentesi Zoltán: Az erdei melléktermékek – hasznos ismeretek az erdei haszonvételek iránt érdeklődők számára

A kezünkben lévő könyvecske két fiatal, lelkes, jól képzett szerzője az erdei melléktermékekkel kapcsolatos múlt, jelen és jövő problémáit gyűjtötte egybe és tárgyalja nagy körültekintéssel. Nem feledkeztek meg a nemzetközi kitekintésről sem, a teljes horizontot igyekeztek bemutatni.

Helyesen látják, hogy a ma már a mellékhasználatok közé visszaszorult tevékenységek és azok eredménye az ember megjelenésekor és azóta is évezredek át az emberi élet nélkülözhetetlen velejárói voltak, és remélik, hogy a jövőben is, ha módosultan is, azok maradnak.

A jogi háttérrel, az egyes múltbeli és ma is élő termékcsoportok bemutatása,

a korábbi szervezetek, a jelenlegi állami és magángazdasági tevékenységek ismertetése érdekes és hasznos része a munkának.

Azzal a reménnyel indítjuk útnak az egyes részeiben hézagpótló könyvecskét, hogy ez az első szárnyp próbálás, amit további elmélyült munka követ. Ezt várja az elmélet és a gyakorlat egyaránt a szerzőktől.

Dr. h. c. dr. Márkus László

*

Vörös lista – Magyarország veszélyeztetett fa- és cserjefajai

Kék lista – Magyarország aktív védelemben részesülő fa- és cserjefajai

Fekete lista – Magyarország adventív fa- és cserjefajai

Összeállította: *Bartha Dénes*, Sopron 2000

A *vörös lista* – mely a legnagyobb múltra tekint vissza, s a legismertebb a listák közül – dendroflóránk veszélyeztetettségét (fenyegetettségét) mutatja be.

A *rózsaszín lista* – amit a vörös lista „előszobájának” lehet tekinteni, és itt a vörös listába ágyazva közlünk – azokat a taxonokat tartalmazza, amelyek rövid időn belül vélhetően veszélyeztetetté válnak.

A *kék lista* azon taxonokat mutatja be, amelyeknél az elmúlt időszakban – az aktív védelemnek köszönhetően – csökkent a veszélyeztetettség mértéke.

A *zöld lista* az állományaik számában és nagyságában nem vagy érzékelhetően nem változó fajokat sorolja fel, melyeket a kiadványban nem teszünk közzé.

A *fekete lista* a flóraszennyezést okozó elvadult adventív fajokat mutatja be.

A közreadott „színes listák” a magyarországi dendroflóra ezredvégi állapotát tükrözik, s alapot nyújtanak egy

(célszerűen 10 évvel) későbbi megújításuk alkalmával elvégezhető összehasonlító értékeléshez. Ehhez a megújításhoz szívesen veszünk minden kiegészítést, észrevételt, amit az alábbi címre kérünk megküldeni:

Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar Növénytan Tanszék, 9401 Sopron, Pf. 132.

Köszönet illeti *dr. Faragó Sándort* a vörös lista kategóriák értelmezésében nyújtott segítségéért, továbbá a kötet lektorait értékes kiegészítéseikért, módosításaikért, javaslataikért.

*

Természet, Erdő, Gazdálkodás címen jelent meg *Frank Tamás* szerkesztésében a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület és a Pro Silva Hungaria Egyesület kiadásaként az a kötet, melyet címéből ítélve már régen várt minden olyan szakember, aki a természetközeli erdőgazdálkodásban látja a jövő útját a mai kor globális erdőpusztító világában. Jókora jött az igényes kiadvány. A gazdálkodás okaként a főcím – mely a kívülálló felé már jelzi, hogy valami nincs rendben – kétértelműségét egyértelműsíti az alcím, mely utal a kiadvány szerzőinek szándékára, hogy „Mit tehetünk érdeink biológiai értékének megőrzése érdekében?”

A könyvet végigolvasva a fenti kérdésre megkaphatjuk a választ, ha idézzük az egyik fejezet még – a szerző szerint – szentimentálisnak tűnő óhaját.

„...*ba az erdő iránti tisztelet és alázat hatja át munkánkat, és a napi gondok között az erdőt nem csak munkánk tárgyának tekintjük...*”

Ilyen egyszerű volna ez, a szakma minden területén.

Pápai Gábor

Megalapították a Környezettudatos Orosz Fatermelők Egyesületét

A 2000. év áprilisában tartott moszkvai „Erdőtanúsítás: egy mechanizmus a tartamos erdőgazdálkodásért” című konferenciát a WWF Orosz Programirodája szervezte, hogy alkalmat adjon a Környezettudatos Orosz Fatermelők Egyesületének megalakítására.

Az eseményen részt vett 60 erdőgazdasági vállalat szerte Oroszországból, a Gazdasági Minisztérium, a Kereskedelmi és Iparkamara, több beruházási bank és több potenciális vevő. Az utóbbiak között volt az Axel Springer, az egyik legnagyobb német kiadó-

vállalat, valamint több német, belga és amerikai vállalat.

A témák között szerepelt az orosz cégek és a WWF Forest and Trade Network (Erdő és Kereskedelem Hálózat) európai tagvállalatai közötti kapcsolatok erősítése. Az ökológia iránt elkötelezett erdészeti cégek szervezetének jelenleg 10 tagja van, míg másik 23 vállalat felügyelő bizottságaik jóváhagyása után fog csatlakozni.

A szervezet alapítását a WWF Világbank Szövetség támogatta.

(WWF Magyarország – Hírlevél)

Erdész-vadász továbbképzés az Ipoly Erdő Rt.-nél

Társaságunk történetében egyedülálló az a kezdeményezés, melynek keretében október elején, személyzetfejlesztési programunk részeként 90 fő kerületvezető erdész-vadász szakember továbbképzése valósult meg. Kiemelkedően fontosnak tartjuk ezen szakmai réteg részére a naprakész ismeretek, információk biztosítását, hiszen kulcsfontosságúak a vállalkozásunk működéséhez döntő mértékben járulnak hozzá.

A résztvevők magas létszáma indokoltá tette a csapat két részre osztását, így az egyik csoport 3 napig Kemencén, a másik szintén 3 napig Salgótarjában gyarapította ismereteit. Az oktatás megszervezésére, lebonyolítására *Vadász László* mérnök tanár, oktatási egyéni vállalkozóval kötöttünk szerződést, aki az általa meghívott előadókkal együtt magas színvonalon biztosította az elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítását.

A tananyag szakmánk szinte teljes területét felölelte. Az erdőművelés területén belül az erdővel, mint ökoszisztémával kapcsolatos általános ismeretek mellett szó volt az erdőgazdálkodás legfontosabb fogalmairól, a kerületvezetők erdővédelmi feladatairól, a természetvédelem és az erdőgazdálkodás kapcsolatáról, a természetes és mesterséges erdőfelújításról, erdőtelepítésről, nevelővágásokról, a természetes erdőgazdálkodásról, és részletesen a faterület-meghatározás legismertebb módszereiről, amely a gyakorlati foglalkozás anyagát képezte.

A fahasználat tárgykörében a hallgatók átismételték a legfontosabb faállomány szerkezeti alapfogalmakat. Az előadó részletesen ismertette a leggyakrabban alkalmazott fahasználati technológiákat, és az ezekhez kapcsolódó munkavédelmi előírásokat. A gyakorlat során egy-egy tölgy, illetve bükk törzs választékolásában mérték össze tudásukat szakembereink.

A vadgazdálkodás területén az aktuális ismeretek mellett kiemelt hangsúlyt kapott a vadbefogás és a trófeabírlat, elméletben és gyakorlatban egyaránt.

A szorosán vett szakmai oktatást egészítették ki az erdészek és vadászok mindennapi tevékenységéhez hozzátartozó munkavédelmi és munkaügyi ismeretek.

A tananyag elsajátításának mértékét a gyakorlatok során, illetve valamennyi témakörre kiterjedő tesztfeladatok megoldásán keresztül mértük le, így meghatározhatóvá váltak azok a gyengébb pontok, melyekre a jövőben még több figyelmet kell fordítanunk.

A három nap felettes szerveink, szakhatóságaink képviselőinek előadásaival vált teljessé. A hallgatók részére értékes tájékoztatást nyújtott *Balsay Antal*, az FVM Erdészeti Hivatalának osztályvezetője, *Horgosi Zsolt*, az ÁPV Rt. portfólió menedzserje, *Gál Sándor*, az ÁESZ Egri Igazgatóságának igazgatója, *Duska József*, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság igazgatója és *Teszary Károly*, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Börzsönyi Irodájának vezetője. Végezetül az Rt. vezető szakemberei szóltak a kerületvezetőket érintő legfontosabb kérdésekről.

Az ismeretek bővítése mellett nagyon fontosnak tartottuk a csapatépítést, ezért a tanfolyamot szigorúan bentlakásosra szerveztük és arra törekedtünk, hogy mind a két helyszínen képviseltesse magát valamennyi erdész. A gyakorlatok folyamán teljesen vegyes munkacsoportokat alakítottunk ki azzal a nem titkolt szándékkal, hogy földrajzilag egymástól távol dolgozó munkatársaink minél jobban megismerjék egymást. Az esti beszélgetések rendkívül hasznosnak bizonyultak, főtanulságuk, hogy erdészeink, vadászaink igénylik a törődést, szükségesnek

tartják az ismeretek folyamatos frissítését.

A tapasztalatokat összegezve megállapítottuk, hogy ilyen körben 4-5 évenként, folyamatosan pedig kiemelt témakörökben, rövidebb időtartamban, egyszerre két – három erdészeti szakemberei részére célszerű szakmai oktatásokat, továbbképzéseket szervezni.

Barton Gábor

Pályázat

A Nagykunsági Erdészeti és Faipari Rt. (Szolnok, József A. u. 34.) pályázatot hirdet a pusztavacsi erdészeti erdőművelési ágazatvezetői munkakör betöltésére.

Pályázati feltételek:

- erdőmérnöki diploma
- minimum 5 éves gyakorlat
- számítógépes felhasználói ismeret
- idegen nyelv ismerete (angol, német vagy olasz előnyben)
- B kategóriás jogosítvány
- érvényes erkölcsi bizonyítvány

A munkakör azonnal betölthető, szükség esetén szolgálati lakást tudunk biztosítani. A pályázatokat bizalmasan kezeljük.

A pályázatok benyújtásának határideje a megjelenéstől számított 15 nap, melyet „pályázat” megjelöléssel *Hajdú József* nevére, az Rt. címére kérünk megküldeni.

Egyesületi hírek

A 2000. november 16-i Küldöttközgyűlés határozatai

7/2000. (november 16.) sz. határozat

A Küldöttközgyűlés a Kitüntetési Szabályzatot a módosításokkal együtt egyhangúan elfogadta.

8/2000. (november 16.) sz. határozat

„Az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlése oly módon dönt, hogy Erdészcsillag Alapítvány néven alapítványt hoz létre és egyben kéri, hogy közhasznú szervezatként kerüljön az Alapítvány nyilvántartásba vételre. Az Egyesület biztosítja az alapítói vagyont, melynek összege 1 000 000,- Ft.

Az Alapítvány tisztségviselőinek az alábbi személyeket választja:

A Kuratórium tagjai: *Gémesi József* (egyben a Kuratórium elnöke), *Bak Julianna*, *dr. Magas László*, *dr. Szász Tibor*, *Wisnovszky Károly*.

Az Alapítvány Felügyelő Bizottságának tagjai: *Tóth Gábor* (a Felügyelő Bizottság elnöke), *Kolozsvári Ákos*, *Horváth Ferenc*.

Az Egyesület Küldöttközgyűlése feljogosítja az elnökséget arra, hogy a korábban az Alapítvány céljára elkülönített és jelenleg lekötött 1.000.000,- Ft-ot mindaddig felszabadítja, illetve a számláról vegye vissza, amíg az újbóli benyújtásához nem szükséges a számlára helyezés és újbóli igazolás csatolása a Bíróság felé.”

A Küldöttközgyűlés egyhangúan elfogadta.

9/2000. (november 16.) sz. határozat

A Küldöttközgyűlés a tagdíj, illetve az Erdészeti Lapok árának módosítását az alábbiak szerint egyhangúan elfogadta.

OEE TANÚSÍTÁSI RENDSZEREK SZAKOSZTÁLYA

A Szakosztály neve: OEE TANÚSÍTÁSI RENDSZEREK SZAKOSZTÁLYA

Szakmai működés köre:

A szakosztály olyan szakmai ügyekkel foglalkozik, amelyek az erdőgazdálkodóknál, fafeldolgozóknál, erdőszettel és fafeldolgozással kapcsolatos szervezeteknél, intézményeknél kiépítendő, illetve már működő tanúsítási rendszerek és módszerek alkalmazásából fakadnak. Pl.:

- minőségirányítási rendszer (MIR),
- környezetközpontú irányítási rendszer (KIR),
- munkaegészségügyi és -biztonsági irányítási rendszer (MEBIR),
- információvédelmi irányítási rendszer (IVIR),
- erdő/fa eredettanúsítási rendszer (PEFC, FSC) stb.

A Szakosztály munkájában részt vehet minden OEE tag, aki a tanúsítási rendszerekkel kapcsolatban véleményt, tapasztalatot kér, illetve ad.

A Szakosztály célja:

- lehetőséget biztosítani működése szakterületén az ismeretek, tapasztalatok átadására, cseréjére,
- fórumot teremteni tájékoztatók szervezésével, a tapasztalatok értékelésével, közös szemlélet és megoldások kialakítására, valamint a szakmai és a magyar sajátosságoknak megfelelő folyamatos fejlesztésére,
- közreműködni a szakterületével kapcsolatos döntések előkészítésében,
- együttműködni más hasonló tevékenységi körű hazai és külföldi szervezetekkel.

Budapest, 2000. 10. 26.

Marosi György
szakosztályelnök
Iványi Miklós
szakosztálytitkár

*

Az Oktatási Szakosztály október 13-án tartotta az évi 3. rendezvényét, az Oktatási Fórumot. A rendezvény folytatása volt annak az egy évvel korábbi tanácskozásnak, ahol a szakképző iskolák ismertették munkakörülményeiket a szakma képviselőinek. Ezen a fórumon a szakma mondhatta el véleményét a szakoktatásról. Az összejövetelnek a Nyugat-Magyarországi Egyetem Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola adott helyet abból az alkalomból, hogy az is-

	Tagdíj	Tagdíj+EL	Erdészeti Lapok
Nyugdíjas, tanuló, katona, GYED	300,-	1500,-	
Aktív dolgozó	1200,-	3000,-	
Piaci értékesítés			5100,- (ÁFA-val)
Pártoló jogi tag			3900,-
Jogi tag			3900,-

Befizetési határidő minden év március 15.

Szakosztályi hírek

OEE Tanúsítási Rendszerek Szakosztálya alakult október 26-án, amely az erdőgazdálkodóknál, az erdőszettel és fafeldolgozással foglalkozó szervezeteknél elősegíti a tanúsítási rendszerek alkalmazását.

JEGYZŐKÖNYV

Felvéve: 2000. 10. 26-án Budapesten az OEE hivatalos helyiségében

Jelen vannak: az OEE Tanúsítási Rendszerek Szakosztálya alapító tagjai közül 19 fő, valamint: *Ormos Balázs* OEE főtitkár

Az alakuló ülésen az alapító tagok jegyzőkönyv-vezetővé *Bogdán Józsefet*, szavazatszámllálóvá *Németh Sándort* és *Horváth Szilárdot* választották meg, a

jegyzőkönyv hitelesítésére *Oláh Tibort* kérték fel,

szakosztályelnökké az aktuális választási ciklus idejére: *Marosi Györgyöt* 19 szavazattal

szakosztálytitkárrá az aktuális választási ciklus idejére: *Iványi Miklóst* 19 db szavazattal választották meg.

A tagok megvitatták és elfogadták a Szakosztály szakmai működési körét, a Szakosztály célját és 2001 végéig szóló Munkatervét.

Oláh Tibor

hitelesítő

Bogdán József

jegyzőkönyv-vezető

kola ezen a napon ünnepelte soproni működésének 50. és fennállásának 115. évfordulóját.

A Fórumon bevezető előadást tartott *Káldy József*, a Mecseki Erdészeti Rt. vezérigazgatója és *Tibanyi Gyula*, a Zalaerdő Rt. személyzeti vezetője.

Káldy József ismertette a frissen végzett szakemberek működésének jogi kereteit, kiemelte, hogy a nemzet értékei között egyre fontosabb tényező a lakosság iskolázottsága. Elmondta, hogy az iskolák nevelőtestületei az elmúlt évtizedekben átalakultak, az önkormányzati fenntartás nem kedvez az erdészeti szakképző intézményeknek. Hátrányos, hogy a korábban tiszta profilú iskolák ma több szakmát oktatnak. A szakmában ugyanezen idő alatt megváltozott a fizikai dolgozók státusa (saját dolgozó helyett vállalkozó), és kevesebb erdész technikusra van szükség. Említést tett a magánerdő-gazdálkodás szakember-elátottságának kérdéséről. A részvénytársaságoknál megjelent a minőségbiztosítás, a környezetirányítási rendszerszemlélet, növekedett a hatékonyság. Mindez a vállalatok részéről a következő igényeket támasztja a kibocsátott szakemberekkel szemben: Legyenek jó szakemberek, legyenek képesek tovább tanulni, erősödjön a gyakorlati tudásuk és a képességük az önképzésre, legyenek többlet jogosítványokkal rendelkező sokoldalú emberek. A nevelési tevékenység során az iskolák fordítsanak gondot a kommunikációs készség, a felelősségérzet, az önbecsülés, a céltudatosság fejlesztésére és összességében pozitív, alkalmazkodó személyiségeket adjanak a szakmának.

Tibanyi Gyula elmondta, hogy a 21. század fejlődését az emberi elme biztosíthatja. Külön tárgyalta a szakképzés három szintjét. A szakmunkásképzésben jellemző, hogy a végzetek ma már nem alkalmazottként, hanem vállalkozóként jelentek meg az erdőgazdaságoknál. Ugyanakkor az rt.-k vagyónával és gyakran az rt. által biztosított technikával dolgoznak. A tanulóknak sokoldalú szakmai képzést kell nyújtani, kapjanak kellő ismereteket a vállalkozásról, rendelkezzenek vállalkozási készséggel. A képzés színvonalát elfogadhatónak tartja, de az elhivatottság növelését fontosnak ítéli. A technikusképzésben ő is problémának tartja a túlképzést és az elhelyezkedési lehetőségeket, valamint a magánerdők szakember-ellátottságát. Kiemelte a számítástechnika, a nyelvi képzés fontosságát és a vadászati képzés erősítését (önállósítását) tartja szüksé-

gesnek. Mindkét képzési szinten a tiszta profilú iskolák mellett foglalt állást. Az előadó kevésbé tartja problematikusnak a mérnökképzést.

A két előadást élénk vita kísérte. Hozzászólók voltak *dr. Kondor Antal*, *Fröblich András*, *Horváth Ferenc*, *Simon László*, *Ormos Balázs*, *Kiss Vince*. Az összefoglaltakon kívül szó esett a szakképzési hozzájárulások kérdéséről, illetve utána meg tárgyalásra kerültek a Szakosztály esedékes gondjai is.

Dr. Folcz Tóbiás

*

Az Országos Erdészeti Egyesület Erdőművelési Szakosztálya, a PRO SILVA HUNGARIA közhasznú társadalmi szervezet és az Állami Erdészeti Szolgálat Egri Igazgatósága szervezésében két autóbusznyi, a természetszerű erdők iránt érdeklődő 88 kolléga (erdőgazdálkodó, tervező, felügyelő, oktató, természetvédő, botanikus) vett részt 2000.

szeptember 1–4. között a romániai Bánátban rendezett tanulmányúton.

Találkozónk és első napi szállásunk az ásványi Bedő Albert Erdészeti Szakiskola kollégiumában volt. Bár mely oktatási intézményünk örülhetne annak a méltó környezetnek, mellyel itt találkoztunk. Nagy érdeklődéssel néztük és hallgattuk *Andrési Pál* tanár urat, aki az iskola történetét bemutató múzeumot ismertette meg velünk. Az egykori Királyhalmi Erdőri Szakiskola utód-intézménye büszke lehet 117 éves múltjára és jelenére.

Másnap reggel megküzdöttünk a még nem légiessült közép-európai határokkal. A késés ellenére útközben Aradon megálltunk megkoszorúzni az aradi tizenhárom hős tábormok emlékművét. Elsőként a Facsádi Erdészet (Faget) területén ismerkedtünk meg *Capotescu* erdészvezető úr segítségével Padurani község határ magyar tölgyes-

A csoport a Cserna-völgyről hallgatja az ismertetést

Újulatolt folt az őserdőben

Dr. Sonnevend Imre felvételei

cseres erdőállományaival. A két évvel korábbi Pro Silva tanulmányúton (beszámoló az Erdészeti Lapok 1999. márciusi számában) látottakhoz képest a végvágások jó újulatok mellett előrehaladtak. Most a legnagyobb élményt a fajgazdag sűrűségek jelentették. Közlekedési nehézségeink miatt ránk esteledett, így a Lugos határában (Lugolej) lévő magyar tölgyesekre már nem jutott idő. Sajnáljuk, mert az erdészet vezetője, *Tóth Ferenc* úr, aki a tanulmányút szervezésében is nagy segítségünkre volt, színvonalas anyaggal készült szép és szakszerűen kezelt erdeinek bemutatására. A Lugos melletti Ana Lugojana étteremben elfogyasztott hangulatos vacsora után már sötétben utaztunk a Szörényi-Érchegység legkiemelkedőbb csúcsára, a Semenice (1446 méter), ahol egy turistaszállóban aludtunk.

A vasárnapi őserdei túra kimerítő és élményekben gazdag volt. A Néra-völgyi erdőrezervátumban bizonyítottan 1916 óta nem végeztek semmiféle erdészeti beavatkozást. A közel ötezer hektáros védett területen szabadon fejlődnek a hatalmas bükk ősfák (160–350 évesek), s a köztük keletkező lékekben, foltokban csodálatosan újul az erdő. Mintegy fényes cáfolatú azon elképzelésünknek, hogy nélkülünk a közép-európai erdők összeomlanak, s hátrázott érvként azokhoz a gondolatainkhoz, melyek szerint nekünk az erdő életét, működését kell törekednünk minél alaposabban megismerni, tevékenységünket ehhez igazítani. Szíves vendéglátás után herkulesfürdői szállásunkra utaztunk.

Hétfő délelőtt a Cserna-völgyi természetvédelmi területet tekintettük meg. Ebben a hatalmas mészkőszurdokban különleges, délies növénytakarások borítják a meredek sziklafalakat, őshonos a feketefenyő (bánáti változata). Herkulesfürdőn a római és a mai fürdőkulturával ismerkedtünk, s megtekintettük a Monarchia idején emelt, most éppen felújításra váró palotákat a főutcán. Itt köszöntünk el a Resicai Erdőgazdaság munkatársától, Florin úrtól, aki kollégáival együtt utunk második felében szakmai vezetésünket és ellátásunkat biztosította. Húsz kilométer utazás után Orsova mellett megpillantottuk a Dunát, majd Vaskaputól, utunk legtávolabbi pontjáról elindultunk hazafelé. A szerbiai hidak bombázása miatt átmenetileg nem hajózható, itt a már hatalmas folyó lenyűgöző látványt nyújtott.

Fáradtságos túránk hétfő este könnyű határátkeléssel ért véget. A kirándulás

bátor vállalkozóit összeköti a 25 kilométeres gyalogtúra teljesítménye, a szakszerűen kezelt magyar tölgyes és a kezeletlen, de a természet törvényei szerint impozánsan fejlődő bükkös őserdő élménye. Magyar erdőművelőknek mégis a legfontosabb bánáti tapasztalat az lehet, hogy a vadeltartó képesség és a vad-sűrűség összhangba hozható vadgazdálkodás, vadászat és ragadozók együttműködése eredményeképpen.

Bús Mária

*

Az OEE *Gépesítési Szakosztály* 2000. október 18-án a KAPOSGÉP Szolgáltató és Gépgyártó Kft.-nél tartott ülést.

Az ülés résztvevőit köszöntötte *Szliczki József*, a kft. ügyvezető igazgatója, aki ezt követően tájékoztatást adott a KAPOSGÉP Kft.-ről az alábbiak szerint:

A KAPOSGÉP Szolgáltató és Gépgyártó Kft.-t 1991-ben alapították. A kezdeti években fő tevékenységük a javítás, a karbantartás és a szolgáltatás volt. 1993-ban az anyavállalat megszűnésével átvették annak fő profilját: a darugyártást, a homlokrakodó-gyártást, valamint az ezekhez kapcsolódó hidraulikus munkahengerek és tömlők gyártását. Az átvétel során megvették a rajzdokumentációkat, a technológiát és a gyártóeszközöket is. A szellemi termékek átvétele az 1970–1990 közötti időszakban létrehozott termékek részletes rajzdokumentációit (egy alkatrész egy rajz rendszer), műszaki leírásait, technológiai utasításokat, műveletterveket, gépkönyveket, alkatrész-katalógusokat érintette. A megvásárolt speciális szerzőgépek, összeállító és hegesztőkészülékek a gyártásban nagy jelentőségűek, mivel az elmúlt 20 év darugyártásának tapasztalata testesül meg ezekben az eszközökben. Szintén átvették a daruk, a homlokrakodó gépek funkcionális és munkavédelmi vizsgálatait tartalmazó intézeti jelentéseket, munkavédelmi minősítő bizonyítványokat, tanúsításokat. Ezeket a vizsgálatokat a TÜV Hannover (szakmai elődje a KÖTUKI) és az FVM-MI (szakmai elődje a gödöllői Mezőgazdasági Gépkísérleti Intézet) végezte. Azon termékek gyártása, melyet nem vettek át, megszűnt (UNIRAK, AR-61, teleszkópgémes rakodó stb.).

A gyártás újraindítása 1993–94-ben kezdődött. Először homlokrakodógépet, darufődarabokat, munkahengereket, tömlőket és munkaeszközöket gyártottak, majd később komplett darukat is. Ma már ehhez megfelelő szemé-

lyi állományuk (mérnök- és szakmunkásgárdával) van, másrésről a forgóeszközök volumenében elérték azt a szintet, amelynél már sorozatokat lehet indítani. Hagyományos termékeiken több korszerűsítést hajtottak végre (vezérléstechnika, szűrőstechnika, hajtás, szivattyú stb.), és ezekkel megjelentek a piacon. Egyre több nemzetközi, országos, regionális kiállításon vettek részt. Új termékek fejlesztését is célul tűzték ki, melyet folyamatosan meg is valósítanak. Az erdőgazdálkodás számára kifejlesztették a KCR-70-es darucsaládot, illetve a hozzáilleszkedő E-45-ös rönkmarkolókat. Új termékeiket a legkorszerűbb fejlesztési irányvonalaknak megfelelően alakították ki. Ezen termékek azóta a faanyagrakodásban már bizonyítottak. Kifejlesztették a legújabb KCR-70L darutípust is, melynek vizsgálatai napjainkban fejeződnek be.

Az 1998-as évben megjelent a 21/1998-as IKIM rendelet, amely a gépek biztonságával foglalkozik, és a 89/392 EU-direktíva irányelveit veszi figyelembe. E rendelet hatására több jelentős változtatást kellett bevezetniük mind az újabb, mind a régebbi gépeiken. Ezeket a változtatásokat a Mannesmann-Rexroth Kft.-vel közösen sikeresen végrehajtották, így a rendelet hatályba lépésének idejétől a teljes termékpalettájukat az új CE jelzéssel hozzahatják forgalomba.

Napjainkban is további gyártmányfejlesztéseik vannak folyamatban, és elkészítik cégük stratégiai tervét, amely az elkövetkezendő öt évre jelöli ki a fő fejlődési irányokat a gyártmányfejlesztés, a gyár- és a gyártásfejlesztés területén. Az erdőgazdálkodás számára a terveikben szerepel egy nagyobb, új 100 kNm-es darucsalád a hozzáilleszkedő markolóval, valamint egy új 40 kNm-es darucsalád rönkmarkolóval és egy nem hajtott rönkszállító pótkocsi elkészítése. A piaci igények felmérése jelenleg folyik, és az ennek alapján kifejlesztett termékek megjelenése folyamatos lesz.

Vállalatuk szempontjából igen kedvező, hogy a vezetőség hosszú távú célkitűzéseinek megvalósítását a tulajdonosi háttér támogatja, hiszen a vezetőség és a tulajdonosok azonos személyek, így a célkitűzések természetesen egybeesnek. Cégük teljes egészében magyar magántulajdonban lévő vállalkozás. Tevékenységüket közel 10 éve végzik, mely időszak alatt folyamatosan növelték árbevételüket és mindig nyereségesek voltak. Fennállásuk 10 éve

alatt hitelt nem vettek fel. Bevételeik 90%-a gépgyártásból származik. Napjainkban kezdték meg a legújabb minőségirányítási rendszer, az ISO 9001:2000 kiépítését, mely munka várhatóan 2001-ben fejeződik be. A gyár és a gyártásfejlesztés területén szerelő-, festőműhelyek és raktárak építését, bővítését tervezik.

A közelmúltban megrendezett OMÉK 2000 kiállításon munkájuk elismeréseként termékdíjban részesültek (KCR-70L, E-45). Az elkövetkezendő évekre optimistán tekintenek, hiszen termékeik keresettek, jó minőségűek, és áraik – azonos teljesítményadatok mellett – kiemelkedően a legkedvezőbbek.

Ezt követően *Varsányi András* fejlesztési és minőségügyi vezető szolt, aki részletesen bemutatta a kft. legújabb termékeit.

A következőkben *Kiss László* termelési főmérnök és a Mannesmann-Rexroth Kft. munkatársai (*Szalai Zoltán, Hermán Lajos és Szőke Gábor*) mutatták be a gépekre kerülő hidraulikus elemeket, rendszereket.

A délelőtti tanácskozás zárásaként *ifj. Szliczki József* kereskedelmi vezető és *Pongrácz István* ügyvezető igazgató (Agriconsult Kft.) adott tájékoztatást a kft. kereskedelmi tevékenységéről és a pénzügyi finanszírozás lehetőségeiről.

A napirendi pontok vitájában *dr. Horváth Béla, Majtényi László, Markó Gyula, dr. Mátrabérczi Sándor* és *Sásdy Ottó* vett részt.

Ebéd után üzemlátogatásra került sor, melyen a kft. termékeivel és üzemével ismerkedtek a résztvevők.

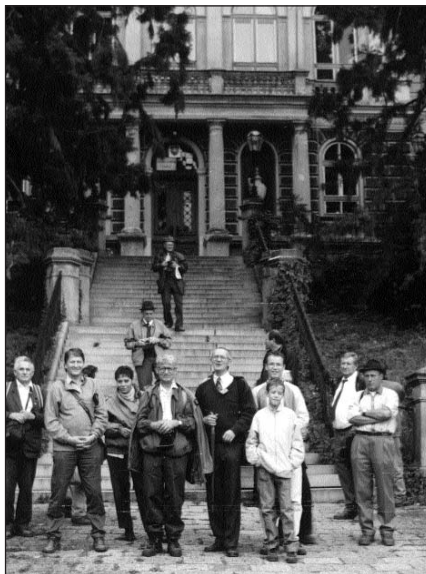
A jól sikerült rendezvényen – melyért köszönet illeti a KAPOSZÉP Kft.-t – összesen 29-en vettek részt.

Dr. Horváth Béla
szakosztályelnök

*

Az OEE Erdészettörténeti Szakosztályának kezdeményezésére tanulmányutat és emléktúrát szerveztünk Selmecbányára és környékére, egyúttal részt vettünk a közeli Szentantál községben Szent Hubertus nap alkalmából évről évre megrendezésre kerülő vadásznapon.

Utazásunkhoz nem választhattunk volna szakavatottabb kalauzt *dr. Oroszi Sándornál*, az Erdészettörténeti Szakosztály elnökénél. Ők, *dr. Barta Dénes* már 1991-ben összegyűjtötték a selmeci Bányászati és Erdészeti Akadémiára vonatkozó tudnivalókat, és az Erdészettörténeti Közleményekben

„Selmec, Selmec, sáros Selmec” címen kifejezetten erdészek számára szerkesztett útikönyvet adtak közre.

Selmecbányát joggal nevezhetjük a magyar műszaki felsőoktatás egyik bölcsőjének. Ez a város a magyar bányászok, erdészek, kohászok számára több, mint egyetemi karuk korábbi helyszíne, hiszen Selmec valamennyiünk számára egy ma is élő legenda. Itt gyökereznek és innen ágaztak szét az egyetemi évek hangulatát meghatározó diák hagyományok, és talán innen származtatható a ma már sokszor annyira hiányzó szakmai összetartozás és szolidaritás érzése, mely korábban oly mélyen hatotta át az egész erdész társadalmat.

Gazdag úti programunk során megtekintettük az 1751-ben barokk stílusban épült impozáns kálváriát, bejártuk az Akadémia régi székhelyét, felkerestük a régi diákélethez kapcsolódó helyszíneket, meglátogattuk Selmecbánya értékes műemlékeit, az Óvárat, a Leányvárat, barangoltunk a kisiblyei botanikus kertben és tanulmányi erdőben, bányabejáráson vettünk részt egy régi érlelőhelyen kialakított bányászati múzeumban.

Selmecbánya középkori nemesfém-bányászatának köszönhető gazdagsága folytán bámulatosan színvonalas történelmi emlékek sorával rendelkezik.

A szocializmus éveinek lehangoló elhanyagoltsága után örvendetes módon megindult az értékes műemlékek helyreállítása.

A Selmecbánya melletti Szentantál községben szeptember közepén évről évre megrendezik a Szent Hubertus vadásznapot, melynek helyszíne a XVIII. században épült és eredeti állapotában fennmaradt Koháry-Coburg kastély és a hozzá tartozó pompás angolpark. A

kastély pompás trófeái, vadászati gyűjteménye, az itt berendezett erdészeti múzeum méltó keretet adnak az érdekes programokkal, kirakodóvásárral tarkított vadásznapi eseménynek, mely a legjelentősebb vadászati rendezvény Szlovákiában.

Mi elsősorban a szakmai vonatkozásokat kerestük, de lehetetlen volt nem észrevenni, hogy Selmecbánya és környéke gazdag kultúrtörténeti értékei, gyönyörű természeti adottságai és a környező tórendszer által nyújtott üdülési lehetőségek révén milyen ideális hely családi nyaralások, kempingezés céljára is.

Emellett szót Budapesthez viszonyított közelsége és viszonylagos olcsósága is.

Az Erfa-Tours utazási iroda gondos szervezésének és elsősorban dr. Oroszi Sándor szakszerű vezetésének köszönhetően az utazás résztvevőinek valóban maradandó élményben lehetett részük.

Béni Kornél

az Erdészettörténeti Szakosztály titkára

Látogatás felvidéki testvériskolánkban

A selmecbányai Leányvár előtt

Az ászóthalmi Bedő Albert Erdészeti Szakiskola tanári kara – a Szakképzés 2000 Alapítványhoz benyújtott sikeres pályázata támogatásával – a családtagokkal kiegészülve 2000. július 9–13. között tanulmányutat szervezett Szlovákiába. Céljaink között szerepelt az ország néhány kiemelkedő természeti értéke mellett a múlt század végén alapít-

tott Liptóújvári Erdőőri Szakiskola felkeresése is.

Vasárnap kora reggel, kicsit borongós időben indultunk útnak szálláshelyünk, Selmecbánya felé. Útközben az első hosszabb megálló a szentantali kastélynál tartottuk. A kastély érdekessége, hogy az év jeles számainak megfelelően 4 kapuja, 12 kéménye, 52 szobája és 365 ablaka van. Faipari, vadászati és természetvédelmi kiállításai mellett régi berendezéseinek nagy része is feltűnő épségben maradt meg. Késő délután értünk Selmecbányára. Szállásunk az ottani erdészeti középiskola új kollégiumában volt.

Másnap Selmecbánya nevezettségével ismerkedtünk meg. Meglátogattuk a Leányvárat, az Akadémiát, megcsodáltuk öreg, ápolt parkját, majd utunk Zólyomra és Besztercebányára vezetett. Kedd reggel korán útnak indultunk. Utunk első állomása a dobsinai jégbarlang volt, majd a Magas-Tátra felé vettük az irányt. A változékony időjárás ellenére sikerült lanovkával az 1750 méter magasan lévő Encián megállógig feljutnunk.

Hazafelé szakadó esőben megtekintettük a Liptóújvári Erdőőri Szakiskolát.

1796-ban itt szervezték meg Európa első erdészeti iskoláját, ahol 1815-ig német nyelven oktattak. Így az iskola 1996-ban már fennállásának 200 éves évfordulóját ünnepelte. Az 1879-es I. Erdőtörvényt követően az akkori Magyarországon négy erdőőri szakiskolát létesítettek. Közöttük sorrendben harmadikként 1886-ban nyitotta meg kapuit a liptóújvári. Első igazgatója *Benkő Rudolf* volt. Az iskola ma már modern épületegyüttesbe költözött. A szépen rendben tartott öregiskola falán szlovák nyelvű emléktábla található.

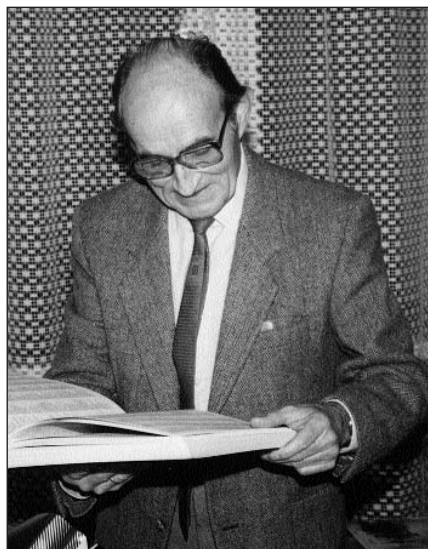
Szerdán Nyitra, majd Pöstyén nevezettségével ismerkedtünk. Csütörtökön hazaindulás előtt még Selmeceen megcsodáltuk Közép-Európa egyik legszebb kálváriáját, majd folytattuk utunkat hazafelé.

Andrési Pál

Dr. Pagony Hubert 75 éves

Dr. Pagony Hubert 2000. november 7-én töltötte be 75. életévét.

Erdész családban született, Surdon, ahol ma is működik az édesapja által alapított exóta faiskola. Apai ágon valamennyi őse erdész volt, a természet, az erdő szeretetét és tiszteletét már gyermekkorában megtanulta. Általános iskoláit Surdon végezte, majd Nagykanizsán a piarista gimnáziumban folytatta tanul-

mányait. A gimnázium első 4 évét magántanulóként végezte, majd 4 évet rendszeres hallgatóként tanult. Jeles érettségi vizsga után beiratkozott a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya, Kohó és Erdőmérnöki Karának Erdőmérnöki Osztályába. 1943-ban volt „balek”. Első nyári gyakorlatait Marosvásárhelyen, Szászrégenben, Görögországban és Désen töltötte. Erdélyből az utolsó vonatok egyikével, a vagon tetőjén kuporogva tudott hazamenekülni, majd megkezdte a harmadik szemesztert. Befejezni már nem tudta, mert a háború végképp összekavarta az eseményeket. A 110. Erdősítési Kirendeltség parancsnokságán mint műszaki rajzoló szolgált, és ezzel az egységgel kikerült Ausztriába, végül Deutschlandsberg mellett orosz hadifogságba esik. Három és fél évi hadifogság következett, ahonnan 1948 nyarán tért haza. Tanulmányait folytatva, 1951-ben jeles erdőmérnöki diplomát szerzett.

Első munkahelye a Szombathelyi Erdőgazdaság Csákánydoroszlói Erdészete, ahol a nádasi üzemegeység helyettes vezetője. Közben megpályázta és elnyerte az Erdővédelemtani Tanszék tanársegédi állását. Az egyetemen került először kapcsolatba a növénykórtannal, a gombák világával, itt kezdődött sikeres mikológiai pályafutása. A tanszék akkori vezetője *Haracsi Lajos* volt. A kutatómunka első szép eredménye „A nyárfá algesztje” című kandidátusi értekezés, 1957-ben. E témakörben jelentek meg első publikációi. 1960 decemberéig az egyetem oktatója, adjunktus. Az 56-os forradalom viharában az oktatói gárda egy része külföldre távozott, ezért az itthon maradtokra hárult más tanszékek munkája is. Éveken át ellátta az Erdőtelepítési és az Erdőművelési Tanszékek feladatait is.

1960-ban megalakult az Erdészeti Tudományos Intézet önálló Erdővédelmi és Vadgazdasági Osztálya. Alapítója és 25 éven át vezetője *Pagony Hubert* volt. 1981-ben megszerezte a tudományok doktora fokozatot a TMB-hez benyújtott és sikeresen megvédett

Jelentős kutatásszervezői tevékenységének köszönhetően az osztályt mint az ERTI egyik legjobban működő kutatóhelyét adta át utódjának. 1986-ban, 60 éves korában nyugdíjba vonult.

A nyugdíjas években változatlan lendülettel dolgozik tovább, az Erdővédelmi Osztály megbecsült dolgozója, szaktanácsadója. Ebben az évben, 75 évesen készítette el az ERTI épület tetőszerkezetének faanyagvédelmi vizsgálatát.

Gazdag kutatói pályafutása során mintegy 140 dolgozata jelent meg. Társ szerzője a két kiadást is megért és nívódíjas Faanyagvédelem című egyetemi tankönyvnek. Szinte valamennyi monografikus nagy kiadványban (A magyar nyárfatermesztés, A fenyők termesztése, A tölgyek, Erdőművelés I-II.) az erdővédelmi fejezetek az ő nevéhez fűződnek. Szerkesztésében látott napvilágot az Erdei károsítók képes határozó című kézikönyv. Lelkes szervezője volt az Erdővédelmi Figyelő-Jelzőszolgálati Rendszernek, amely egyébként 1967 óta folyamatosan üzemel, és a rendszer részét képező fénycsapdahálózat egyedülálló a világon. Több erdővédelmi módszer kidolgozása is a nevéhez fűződik: A fenyő tűkarcgomba (*Lophodermium* spp.) ellen ma már sikeresen tudunk védekezni, a gyökérrontó tapló (*Heterobasidion annosum*) fertőzést pedig meg lehet előzni az általa kifejlesztett és szabadalmaztatott biopreparátum alkalmazásával. *Pagony Hubert* nevéhez kapcsolódik az „Erdővédelem Komplex Rendszerének” kidolgozása, amire épül tulajdonképpen az EVH monitorozó rendszere is. Az elmúlt két évtizedben behatóan foglalkozott a „tölgypusztulás” jelenségével. A sokat hangoztatott savas esők elmélettel szemben ő a vízháztartási zavarok által indukált káráncolatok kialakulása mellett tört lándzsát – helyesen.

Színvonalas munkája elismeréseként több kitüntetésben is részesült:

Intézet Kiváló Dolgozója

Erdészeti Kiváló Dolgozója

Kiváló Munkáért miniszteri kitüntetés

Vadas Jenő-emlékérem

Munkaéremrend Arany Fokozata

Carolus Clusius emlékérem

Dr. Pagony Hubert 75. születésnapja alkalmából az egész erdészettársadalom nevében sok boldogságot, erőt,

egészséget és hosszú életet kívánunk. Kérjük a jó Istent, hogy tartsa meg közöttünk a címzetes egyetemi tanárt, a bölcs tudóst, a szigorú vezetőt, a jó kollégát, mindnyájunk kedves Hubi bácsiját!

Emlék kopjafa

A Pilisi Parkerdő Rt. Pilismaróti Erdészetének kollektívája szeptember 29-én kopjafát állított *Kristófcsik Ottó* (1948–2000) március 31-én elhunyt erdész kollégájuk emlékére a Körtvélyesi erdészkerületben, ahol *Fehér Norbert* tartott rövid megemlékezést.

“Szeretettel köszöntelek Benneteket a Körtvélyesi kerület szívében, a Dókaréti fenyesben!

Nemes szándékú, erdészeti kollektívát összekovácsolni kívánó erdészvezetőnknek köszönhetően kialakult és lassan hagyománnyá válik, hogy a rohanó világ feszített munkatempóját megtörve egy-egy alkalommal, más-más kerületben baráti, erdésztalálkozó kerülnek megrendezésre.

Ugyan kissé szomorúsággal tölti el szívemet az a tény, hogy ebben a kerületben egy fiatalon elhunyt remek kolléga, előd síremlékénél kezdődik az említett összefüggés, ugyanakkor büszkeség hat át, mert olyan erdész kopjafája mellett állhatok, aki a pilismaróti erdészeti történetében talán először, halálában is az erdőt választotta. Bizonyára tudjátok, hogy Oszi mindenkor kívánsága az volt, hogy halála esetén hamvait a Körtvélyesi kerületben szórják szét. Néhányunkban megfogalmazódott az a gondolat, hogy egy ilyen kiváló kollégának, mint amilyen az Ottó volt, kötelességünk valami maradandó emléket állítani.

Szinte valamennyien dolgoztatok vele, ismertétek, és tudom, hogy szerettétek őt, ezért fontosnak tartom, hogy tudjátok, hol alussza örök álmát, hogyha erre hoz utatok, meg tudjátok állni egy percre és emlékezetekbe idézhesétek a jó barátot, odaadó kollégát, Oszit, aki szerette az erdőt, a hivatását és szeretett köztetek lenni.

Végül egy egy olyan verssel szeretnék tisztelni Ottó előtt, amelyet talán ő maga is választott volna Kiss József tollából:

Tiétek a sár, mi rám tapadt,
Az eget vívó harc alatt;
Enyém az elbukás csupán
A betevő falat után.

Királyok torán, mi megmaradt,
Homérnak dobták a csontokat:
Ti, a görögnél görögebb,
A csontot is fölszeditek.

Királynak jöttem, úgy küldetém,
S koldusként megyek el innen én;
De sírkövemen szép szavak
Sokat, nagyot tódítanak.

Hazugság mind. – Ami igaz
Soha sírkőre nem vésik azt,
Ha én írhatnám, másképp írnám,
Szomorú lelkem belesírnám:

Szabad zsákmány volt a hazában,
Kitagadott, szegény, hazátlan;
A sír tán nyugtot ad neki,
De lehet, hogy az is kiveti.

Fehér Norbert

Juhász Lóránd erdőmérnök 1923-2000. november 27.

Juhász Lóránd erdőmérnököt Veszprémben és országszerte sokan ismerték és szerették. Nagy tudású kollégánk volt, ugyanakkor csendes, visszahúzó egyéniség.

A veszprémi Alsóvárosi temetőben 2000. Szeptember 8-án nem csak volt

munkatársai és barátai vettek búcsút tőle, hanem a református egyház hívei is.

Hosszú éveken át presbitere és kántora volt a református gyülekezetnek, vállalva az ezzel járó mellőzést: felügyelői munkaköréből terepi erdőrendezővé való “előléptetést” is. Egyetemi tanulmányait a háború szakította meg. A hadifogságban angol tudását társai érdekében kamatoztatta. Jellemzően magára nézve nem használta ki ezt a lehetőséget. Tanulmányait befejeztével 1951-ben a Bakonyba került, a Zirci Állami Erdőgazdaság alkalmazta. Második erdőművelési előadóként dolgozott. 1954. augusztus 1-től Veszprémben erdőfelügyelő lett a Győri Erdőrendezőség munkatársaként. Az erdőfelügyelői munka hőskora volt ez.

Az 1968-ban alakult Veszprémi Erdőrendezőség kirendeltségénél csoportvezetőként tevékenykedett. A termőhelyfeltárás legnagyobb tudású szakemberének tartottuk. Az erdőt ismerte és szerette, igyekezett rendezői munkájában a legnagyobb pontosságot elérni. Létrehozója volt Veszprémben a Mikológiai Szakosztálynak. Megyészerte a gombaismeret szakembereként ismerték.

A fiatal kollégákat minden erejével és tudásával igyekezett átsegíteni a munkába állás nehézségein.

Mindig mindenkihez volt egy jó szava. Ha munkatársai színházba készültek, s nem volt aki vigyázzon a gyerekekre, bátran fordulhattak Lórihoz. Nemcsak a gyerekek őrzését vállalta, hanem szép mesékkel le is kötötte a figyelmüket. Mindig volt a zsebében egy-egy alma, dió, cukorka. Ha ismerős gyerekekkel találkozott, örömet szerzett nekik. Juhász Lóránd kollégánk elmúlásával ismét szegényebbek lettünk egy meghatározó egyéniséggel.

Mészáros Gyula

Kereszt

Az élet furcsán összetett.
Keressük meg a keresztet,
a kiindulópontokat.
Mert kereszt alatt születünk,
mindvégig keresztet cipelünk.
Különböző keresztet,
szájkásak és nehezek.
Feketék és fehérek.
Kereszt alatt halunk meg.

Ürményháza, 1999 július
Soós Klára

Védetté nyilvánították Magyarország legöregebb barkócaberkenyét

Sajátos hangulatú ünnepség zajlott le a Bakony mélyén ez év október 17-én. Szentgál község amely hajdan a kollektív nemesség titulussal rendelkező királyi vadászoknak adott otthont önkormányzati rendelettel helyi védetté nyilvánította a területén található különleges természeti értéket, a Hajagi Barkócafa névre hallgató faóriást.

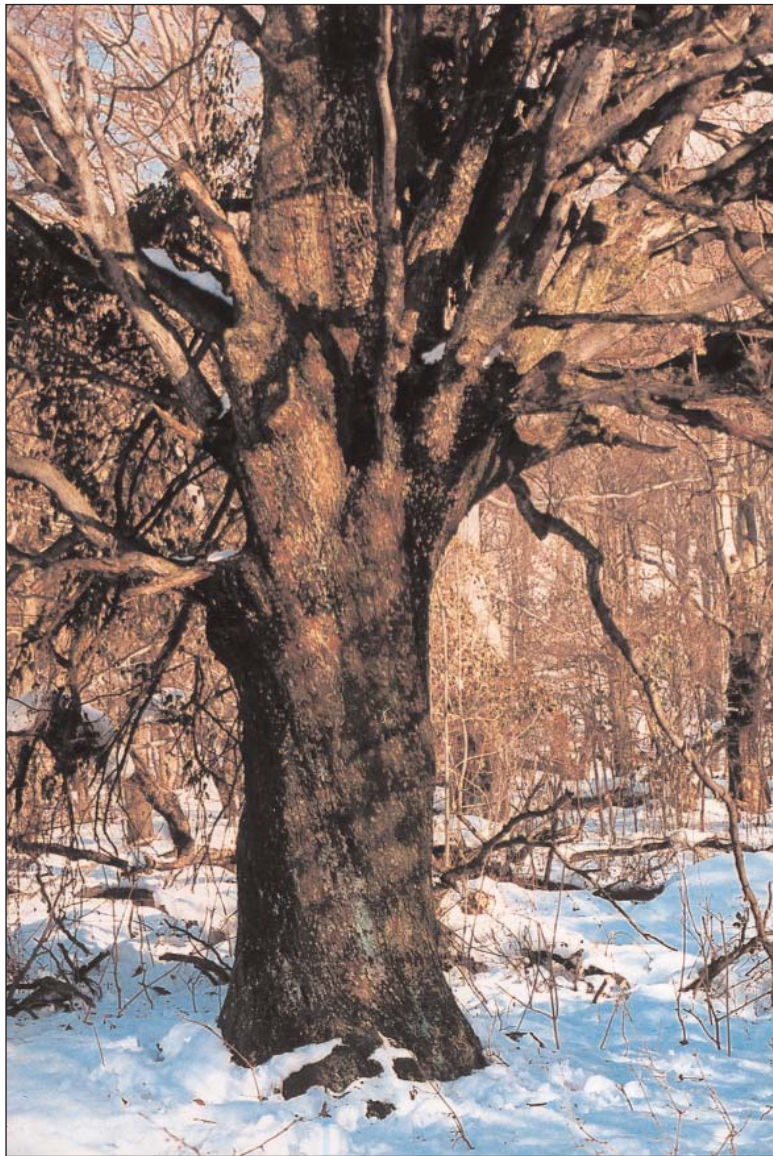
Mivel Magyarországon 2000-ben az év fája volt a barkócaberkenye, ez a tény kiemelten kapcsolódik hazánk legnagyobb méretű barkócaberkenyéjének a védetté nyilvánításához. Bartha Dénes jegyzéke sem ismeri ezt a hatalmas példányt, melynek átmérője minden ott közölt fánál vastagabb, mellmagassági kerülete 314 cm.

A famatuzsálem erdőbirtokossági társulat területén található, így az ünnepség résztvevőit *Mobácsy Zoltán* illetékes tulajdonosi képviselő és *Pintér Ferenc* EBT elnök köszöntötte. A védetté nyilvánítási határozatot *Gombásné Légrádi Irén* polgármester asszony ismertette, majd e sorok írója, aki a Balaton-felvidéki Nemzeti Park botanikai felügyelője, úgy is, mint a védetté nyilvánítási javaslat elkészítője, beszélt a barkócaberkenye természetvédelmi és erdészeti jelentőségéről.

A fát és környezetének kialakítását *Barátossy Gábor*, az FVM Erdészeti Hivatalának elnöke avatta fel, aki elmondta, hogy tiszteletre méltó a szentgáli erdőtulajdonosok hozzáállása e nemzeti érték védetté nyilvánításához.

A tsz-szervezéssel megszüntetett erdőbirtokosság óvta hajdan itt a hatalmas kiterjedésű községhatár erde-

inek jó részét. A mai tulajdonosok méltó utódai a régieknek: nem csak a faanyagot tekintik értéknek, hanem az öreg fákat, a természeti kincseket is. Az ünnepséget *dr. Péti Miklós* rövid személyes visszaemlékezése és *Péti Krisztina* tanuló szavalata zárta.

Szentgál község ezzel a védetté nyilvánítással jelképesen az azon hajdani erdei tanyás gazdák előtt is tisztelt, akik az öreg barkócafa környékén éltek. A néprajzilag *Vajkai Aurél* által olyan jól feltárt tanyavilág a múlt század második felében alakult ki, a tagosítások után 50-100 holdas gazdák a legelő és erdőbirtokok közepébe hajlékot építettek a maguk

és állataik számára. Marhakolompolástól és a nyájak csengettyűszavától volt itt hangos a Bakony. Számos nagy létszámú disznókonda is túrt az erdőkben. Sok tanya mellett jól termő gyümölcsös is volt, alma-, dió-, cseresznye- és körtefákkal. A Gellapatak völgyében feltörő források, a

hatalmas fákból álló legelőerdők jó otthont adtak az állatállományoknak. A makkot vagy gyümölcsöt és árnyat adó fákat megbecsülő gazdák óvó szándéka őrizte meg számukra ezt az ízletes gyümölcsöt termő hatalmas barkócafát is.

Az Erdőbirtokossági Társulat ízléses emléktáblával és a helyi rönkökből kialakított pihenőhellyel látta el a fa környékét. Mivel az évtizedek alatt több feltörekvő gyomfa is körbenőtte a mintegy 15 m-es öreg fát, a terület gazdája a szakemberekkel egyeztetve eltávolították azokat, szabad utat nyitva a napfénynek, az öreg fa koronája regenerálódásának. A barkócafa egyébként jó egészségnek örvend, törzse embermagasságban igen sokágú koronában folytatódik. A korona részei is egészségesek, csupán az eddigi leárnyékoltság miatt

kicsit összeszorult növekedésű. Az idén elég sok termés volt rajta.

A fa mellett vezet a Szentgálról Bakonybélbe menő egyik turistajelzés is, amelyen a fa könnyen felkereshető. Ezen az úton találtak oda a fához azok a herendi és szentgáli iskolások is, akik részt vettek az avató ünnepségen.

Kép és szöveg: **Dr. Sonnevend Imre**

Búcsú a második évezredtől